

Mastergradsoppgave

Jørgen Kåsa

Hvorfor gidder vi dette?

En studie av fotballspillere i 3.divisjon

Høgskolen i Telemark

Avdeling for allmennvitenskaplege fag

Mastergradsavhandling
i idretts- og friluftslivsfag 2011

Jørgen Kåsa

Hvorfor gidder vi dette?

En studie av fotballspillere i 3.divisjon

Høgskolen i Telemark 2011

Avdeling for allmennvitenskaplige fag

Institutt for idretts- og friluftslivsfag

Hallvard Eikas plass

3800 Bø

<http://www.hit.no>

Denne avhandlingen representerer 60 studiepoeng.

© Rettigheter etter lov om åndsverk: Jørgen Kåsa

Trykket ved Høgskolens kopisenter i Bø

Omslagsfoto/-illustrasjon: Boblad.no

Forord

Denne oppgaven har sitt utspring i at jeg ikke fikk full jobb høsten 2008. Tanken var at jeg kunne bruke fritiden min på noe «vettugt». Når jeg nå ser tilbake på de tre årene som er gått, ser jeg at fritid har vært en mangelvare. Ikke bare grunn av arbeid med denne oppgaven, men også fordi jeg har hatt vel mange «baller i luften». Mang en dag har gått over i «ekstraomganger» før Jon Blund har fått slippe til.

Men når jeg ser tilbake på hva jeg har oppnådd på disse tre årene, og alle erfaringene jeg har opparbeidet meg, er det verdt hvert eneste sene kveldsminutt foran PC`n på kjøkkenet. Alle frustrasjoner, utfordringer og humørsvingninger har vært en læreprosess jeg ikke ville vært foruten.

Men for å få dette prosjektet i havn, har jeg vært avhengig av mange hjelpere og hver og en fortjener en stor takk.

Først vil jeg takke informantene i undersøkelsen, som gjorde innhenting av datamateriale mulig. Tusen takk for interessante samtaler og for at dere var villige til å by på dere selv.

Min veileder, Hans Hognestad, fortjener en kjempestor takk for «å lose meg i havn», og for å gi meg en motivasjonsinnsprøyting ved hver eneste veiledning, til tross for at jeg har vært mye ute av kurs. Jeg vil også takke for mang en god historie fra fotballens verden, det være seg lokal, nasjonal eller internasjonal fotball.

Jeg vil rette en takk til svigermor og svigerfar for god hjelp til barnepass, oppussing og alle andre mulige ting jeg har måttet ha hjelp til for å få tid tid å jobbe med oppgaven.

Selvfølgelig fortjener mamma og pappa en kjempestor takk. Uansett om det har vært oppussing, bryllupsplanlegging, barnepass eller moralsk og økonomisk støtte, så har dere alltid vært der. Takket være dere har jeg fått tid til å fullføre oppgaven.

Og helt til sist, de som fortjener den største takken, min kjære Anne-Brita og Olav.

Anne-Brita, tusen takk for at du har holdt ut med meg gjennom alle mine frustrasjoner og utbrudd på sene kvelder. Takk for korrekturlesing og for at du har holdt hjemmet gående, mens jeg har vært i «mastermodus». At denne prosessen har vært frustrerende for deg er jeg ikke i tvil om, men du har alltid støttet og motivert meg. Tusen takk!

Olav, du har vært en berikelse siden du kom til. Takket være deg har jeg fått ekstra motivasjon til å gjøre oppgaven ferdig, slik at du, mamma og jeg endelig kan gjøre familieting sammen.

Innholdsliste

Forord.....	1
1.0 Bakgrunn.....	4
1.1 Problemstilling.....	6
1.2 Tidligere forskning.....	7
1.3 Teoretiske tilnærminger.....	8
1.4. Teoretiske implikasjoner.....	9
1.5 Oppgavens struktur	10
1.6 Oppsummering.....	10
2.0 Metodiske tilnæringsmåter.....	11
2.1 Begrunnelse for valg av metode.....	11
2.2 Metodens muligheter og begrensninger.....	12
2.3 Det kvalitative forskningsintervju.....	14
2.3.1 Forarbeid.....	15
2.3.2 Gjennomføringen av intervjuene.....	15
2.4 Observasjon.....	17
2.4.1 Feltarbeidets forløp	18
2.5 Å være sosiolog på seg selv.....	19
2.6 Fotball som case.....	22
2.7 Intervjuobjektene.....	22
2.8 Oppsummering.....	23
3.0 Teoretiske perspektiver.....	24
3.1 Ulrich Beck.....	24
3.2 Anthony Giddens refleksive modernisering og det refleksive selvet.....	25
3.2.1. Giddens og det refleksive selvet.....	27
3.3 Csikszentmihalyi og Flow-theory.....	28
3.3.1 Kroppen og «Flow».....	28
3.3.2 Fritid og «Flow».....	29
3.3.3 Sosialt samvær og flow.....	30
3.4 Pierre Bourdieu og det sosiale rom.....	31
4.0 Resultater.....	33
4.1 Fotball – hvorfor begynne?.....	33
4.2 Oppfølging fra familien.....	36
4.3 Fotball og identitet	39
4.3.1 Fotball– en kilde til identitetsbekreftelse og sosial tilhørighet?.....	39
4.3.2 Fotball – et middel for å profilere egen identitet?.....	45
4.3.3 Lokalpatriotisme - Klubben er min identitet?.....	50
4.3.4 Fotball – et redskap for å imøtekomme kravene til kroppsregimer i senmoderniteten?.....	53
4.4 Treningshverdagen.....	55
4.4.1 Trenerskifte.....	56
4.4.2 Hva er gøy, hva er kjedelig – og hvorfor?.....	58
4.4.3 Hvorfor møte opp når lysten er borte?.....	62
4.4.4 Treningsforhold.....	64
4.5 Konkurransesituasjonen.....	66
4.5.1 Sportslige utfordringer – er 3.divisjon bra nok?.....	66
4.5.2 Tap og vinn med samme sinn – eller?.....	69
4.6 Oppsummering.....	74
5.0 Avsluttende betraktninger og konklusjon.....	75
5.1 Utgangspunkt og tilnærming.....	75
5.2 Empiriske observasjoner og konklusjon.....	75
5.3 Videre forskning.....	78
Litteraturliste.....	79

1.0 Bakgrunn

Sandvoll arena

Høsten år 2000

Jeg var et par måneder unna å fylle 17 år. Jeg gikk idrettslinja på videregående og hadde endelig blitt plukket opp i a-stallen til Skarphedin Fotball. Laget besto stort sett av spillere i midten av 20-årene og eldre. Klubben befant seg da i 2.divisjon og kjempet en hard kamp for å overleve. For meg var fotball livet og det tok opp så og si all min fritid. En gang etter endt trening sa en av de eldre spillerne:

«Hvorfor gidder vi dette?»

«Fordi det er gøy, vel» tenkte jeg, men turte ikke si det høyt.

Ingen av de eldre svarte, men en del nikket samtykkende, som om de også stilte seg dette spørsmålet.

Allikevel dukket de samme spillerne opp på trening dag etter dag.

Sandvoll arena

Høsten 2008

Jeg var et par måneder unna å fylle 25 år. Jeg hadde akkurat påbegynt en mastergrad i idrett på Høgskolen i Telemark. Jeg spilte fortsatt fotball i Skarphedin, men var ikke lenger en «fersking» på a-laget. Klubben befant seg i 3.divisjon. Vi var bare to spillere igjen fra laget som hadde rykket ned i 2000. Det var «Erland» og meg.

Etter endt trening sitter vi i garderoben, er dyktig slitne og ganske så leie. Vi kaster av oss de våte, gjørmete klærne og tusler i dusjen. Etter et par minutters stillhet kikker «Erland» på meg med et oppgitt blick og sier:

«Jørgen, hvorfor gidder vi dette?»

«Fordi det er gøy, vel» tenkte jeg, men sa det ikke høyt, fordi det ikke føltes slik den dagen. Jeg tenkte åtte år tilbake i tid og nikket isteden samtykkende.

Allikevel dukket både jeg og Erland opp på trening dagen etter... og vi gjør det ennå.

I dagens spillerstall, på mitt lag, er det en overflod av juniorer og unge seniorspillere, men vi er en gjeng på 5-6 stk som har holdt det gående i snart ti år. Men det er mange som har sluttet på veien.

Mange sluttet da de nådde midten av tjueårene, selv om det sies at det er da en har sine beste år som fotballspiller foran seg. Og dette er hovedgrunnen til at jeg valgte frafall i fotball som tema for undersøkelsen. Klubben har gått glipp av mye rutine og gode fotballspillere opp gjennom årene. Jeg lurte på hvorfor?

Derfor tenkte jeg først på en undersøkelse som søkte å finne årsaker til at folk slutter. Jeg begynte å søke etter tidligere forskning på området. Det viste seg at det var gjort en del undersøkelser på frafall i idretten, deriblant fotball. Men jeg følte at det var noe ufullstendig ved disse undersøkelsene. Undersøkelsene jeg fant, hadde fokus på hvorfor folk sluttet, og prøvde å finne årsaker og løsninger på denne «fracfallsproblematikken».(Peterson/Franzen, 2004; Seippel, 2002) ¹ I tillegg til tidligere undersøkelser var jeg nysgjerrig på hvilket fokus Norges idretts forbund hadde på området. På deres hjemmesider kan man lese at:

« NIFs visjon er å være fremste bidragsyter for å oppnå: «Idrett for alle» (www.idrett.no)

I «Idrettspolitisk dokument 2007 – 2011» står det å lese: «En åpen og inkluderende idrett» er valgt som hovedutfordring for idrettspolitikken i tingperioden 2007 til 2011.» Fokus for å få til dette er blant annet å «prioritere grupper som ikke finner seg godt nok til rette i idrettslagene»((www.idrett.no).

Nok en gang fant jeg at fokuset er på de som slutter, hva som er årsaken og hvordan dette kan forhindres. Da kom jeg til å tenke på episodene fra garderobeanlegget på Sandvoll arena og begynte å tenke: Hva vet vi om årsakene til at folk fortsetter å drive idrett?

For meg er det logisk at mange slutter, siden folk er forskjellige. Det er ikke sånn at alle har samme interesser og at alle liker idrett. Det er naturlig at en del kutter ut idretten, fordi de ønsker å prioritere andre ting som for eksempel sang, musikk, drama, data eller andre hobbyer. Men hva med de som fortsetter?

Det slo meg at jeg burde snu problematikken på hodet. Altså: «Hvorfor fortsetter vi å spille fotball?» I stedet for: «Hvorfor slutter folk med fotball?»

Jeg fikk ikke svar på disse spørsmålene jeg undret på i undersøkelsene jeg hadde lest gjennom, så ved å snu det på hodet kunne jeg kanskje få en mer positiv vinkling på «problematikken» og finne svar på spørsmål som for eksempel: «Hvorfor gidder vi dette?»

¹ Grunnen til at jeg setter hermetegn rundt dette ordet, er at jeg ikke kan se at det er et «problem». Jeg tenker heller at det er ganske naturlig at en del slutter og finner på noe annet. Det ville vært veldig rart dersom alle bedrev organisert idrett.

1.1 Problemstilling

En ting er profesjonelle fotballspillere som har dette som yrke, men hva med oss i lavere divisjoner? Hva med de som spiller i 3.divisjon, sånne som «Erland»og meg? Hva motiverer en 25-åring til å trene fra 4 -7 ganger i uken?

Hva med spillerne i midten av 30-åra, som bruker det meste av fritiden på noe som faktisk kan defineres som breddefotball. Disse stiller seg det samme spørsmålet: «Hvorfor gidder vi dette?» Denne undringen førte til følgende problemstilling:

Hva motiverer til å fortsette å spille fotball i 3.divisjon i voksen alder?

Ved å se på den såkalte «frafallsproblematikken» fra en annen vinkel, vil jeg belyse årsaker til at folk velger å fortsette og spille fotball i voksen alder. Håpet er at dette vil gi ny informasjon om hva en kan gjøre for at flere skal fortsette å spille fotball.

Min forforståelse av problemstillingen

Denne undersøkelsen bærer preg av en av hermeneutikkens grunntanker, nærmere bestemt Gadamer's begrep om for-dommer eller forforståelse. Han mener at en alltid har visse for-dommer, som en leter etter når en undersøker en problemstilling eller spørsmål. Dersom vi skal fortolke en tekst for eksempel, må en ha en idè om hva en skal lete etter, ellers vil ikke undersøkelsen ha noen retning og man vil ikke vite hva man skal lete etter. (Gilje/Grimen, 1993, Holme/Solvang, 2004)

I mitt tilfelle må jeg, før jeg starter datainnsamlingen, gjøre rede for noen for-dommer eller forforståelser av hva jeg skal lete etter. Det vil si at jeg må ha noen tanker om hvorfor folk fortsetter å spille fotball i 3.divisjon. Jeg mener selv jeg har et godt grunnlag for å komme opp med disse for-dommene og begrunner det med følgende:

Helt fra jeg var liten gutt på 5-6 år har jeg spilt fotball aktivt og brukt det meste av min fritid på dette. Nå er jeg i slutten av tjueårene og spiller fortsatt fotball opptil 5 kvelder i uken. Bortsett fra en liten periode der jeg fikk prøve meg litt på 1. divisjonsnivå, har jeg tilbrakt snart ti år på amatørnivå i 3.divisjon. Det vil si at jeg har ofret mange hverdagskvelder og helger for å spille fotball og dette er fortsatt min hovedgeskjeft på fritiden. Jeg har investert mangfoldige timer og også en del penger i forbindelse med treningsleirer og innkjøp av utstyr. Av den grunn er jeg også godt kjent med fotballmiljøet og hvordan hverdagen fortøner seg for fotballspillere i 3.divisjon. Jeg vil påstå at jeg

besitter en del kunnskap om de spørsmålene og problemstillingene jeg har stilt meg i denne undersøkelsen, som altså gjelder fotballspillere i 3.divisjon. Derfor føler jeg at jeg er i en god posisjon til å snakke samme «språk» som undersøkelsesobjektene i mitt problemfelt, og at jeg har en forforståelse av emnet jeg vil belyse.

Disse forforståelsene førte til følgende hypoteser, som kan hjelpe meg å belyse problemstillingen:

Hypotese 1: - *Venner og et godt sosialt miljø er avgjørende for å fortsette og spille fotball.*

På alle lagene jeg har spilt på, og på alle de forskjellige årgangene på Skarphedin a-lag, har det vært et veldig godt sosialt miljø. Jeg har funnet de fleste av vennene mine gjennom fotballen og det har alltid vært slik at vi treffes også utenfor fotballfeltet, og omgås i settinger som ikke er fotballrelaterte. For meg er mye av gleden ved å reise på trening, det å vite at jeg kommer til å treffe venner, prate «skit» og ha det gøy.

Derfor er jeg ganske sikker på at det å høre til et miljø der en har flere venner, er avgjørende for at mange velger å fortsette og spille fotball.

Hypotese 2: - *En spiller fotball for å konkurrere og sammenligne egne ferdigheter mot andres.*

Det finnes mange definisjoner av idrett, men jeg velger å bruke Jan Ove Tangens sin definisjon:

...idrett er kroppslig å vise fram og sammenlikne dyktighet ved å konkurrere. (Tangen, 2004, s. 60)

Dette mener jeg er noe av det grunnleggende ved fotball. Å vise frem sine evner og ferdigheter for kompisar og bekjente tror jeg er noe av årsaken til at noen fortsetter å spille fotball. Jeg tror det er et jag på anerkjennelse, tilbakemeldinger på egne ferdigheter og hevde seg ovenfor andre, som er drivkraften for å fortsette å spille.

1.2 Tidligere forskning

Jeg fant ikke tidligere forskning som berører min problemstilling, men emnet for oppgaven er frafall i fotballen, og her er det gjort en del undersøkelser. Verdt å nevne er for eksempel den svenske undersøkelsen:

Värför lämnar ungdomar idrotten? En undersökning av fotbollstjejer och -killar från 13 till 15 år. (Peterson/Franzen, 2004)

Undersøkelsen er gjennomført av professor i idrettsvitenskap Tomas Peterson og professor i

sosiologi Mats Franzen og målet var å belyse årsaker til at ungdommer forlater den organiserte idretten. Resultatene viser at det er flere ulike forhold som gjør at noen velger å slutte, blant annet betydningen av sosial kapital i form av venner og fotball-kapital² i form av ferdigheter. Dette viser seg å være avgjørende for viljen til å spille fotball.

Undersøkelsen som kommer nærmest min problemstilling er Kjell Terje Slette-meås' masteroppgave fra 2005: *Sosialisert til å konkurrere - En kultursosiologisk studie av langrenn*

Hovedtemaet i oppgaven er langrennsfeltet og langrennsløperens møte med feltet. Undersøkelsen søker et svar på hvordan en vanlig gutt eller jente blir langrennsløper. Herunder berører han spørsmålet om motivasjonen til å bruke så mye tid på idretten, selv om en er langt i fra elitenivået i langrenn. Slette-meås(2005) konkluderer slik:

«...I dette tilfellet har den unge langrennsløperen utviklet en langrennshabitus, nettopp fordi de har vært med mor eller far på ski, helt fra de var små.(...) Ved å utvikle en langrennshabitus, blir det helt «naturlig» for den unge gutten eller jenta å drive med langrenn.»(Slette-meås, 2005, s. 144)

Han konkludere altså med at øivsstil og oppvekstmiljø er en avgjørende faktor for å bli langrennsløper. Og dette er nok undersøkelsen som ligger nærmest min, men det foreligger ikke tidligere forskning som belyser min problemstilling på en god måte.

Dette gjorde meg mer nysgjerrig. Muligheten til å bevege seg inn i upløyd mark var spennende. Jeg har tidligere nevnt at mange slutter når de har sine beste år foran seg. Det er naturlig at en må prioritere vekk noe når en kommer i slutten av 20-årene, siden mange da etablerer seg med jobb, hus og familie. Håpet er at jeg kan komme frem med nye data som viser hva som må til for at folk fortsetter å spille fotball, fordi spillerne i denne aldersgruppen er savnet, i hvert fall i klubben jeg spiller for.

1.3 Teoretiske tilnærminger

Som hjelp til å analysere resultatene i undersøkelsen og drøfting av spørsmålene jeg stiller, kommer jeg til å benytte meg av Mihaly Csikszentmihalyi sin Flow-teori. Han har brukt denne teorien i undersøkelser i samfunnsforskning , generelt (Csikszentmihalyi, 1975), og idrettsforskning, spesielt. (Csikszentmihalyi/Jackson, 1999) Jeg kommer hovedsaklig til å benytte meg av begrepene *flow* og

² *Symbolsk kapital kan være en hvilken som helst egenskap eller handling, som medlemmerne i en gruppe tilskriver positiv verdi.* (Andersen/Kaspersen(RED.), 2007) I dette tilfellet er det snakk om besittelse av fotball ferdigheter eller antall venner en har som spiller fotball. Mye kapital øker motivasjonen for å fortsette. (Peterson/Franzen, 2004)

optimal experience relatert til idrett, men kommer også innom flow i hverdagen. Dette for å gi en bedre forståelse av hvorfor objektene i undersøkelsen velger å spille fotball.

I tillegg vil jeg benytte meg av Ulrich Beck(2004) og Anthony Giddens(1997) teorier om senmoderniteten. Kort fortalt går deres teorier ut på at en i dag ser en økende individualisering i samfunnet. På grunn av globalisering, nye samfunnsstrukturer og endrede familieforhold er en, i større grad enn før, i dag nødt til å bygge seg en identitet gjennom egne valg. Samfunnet i senmoderniteten er mer refleksivt enn noen gang og en er tvunget til aktive valg med tanke på egen identitet (Aakvaag, 2008; Beck, 2004; Giddens, 1997).

Jeg vil også komme innom Bourdieus samfunnssteori, om enn i liten grad, men jeg føler det kan være relevant i forbindelse med hvordan informantene ble sosialisert til idretten. Jeg vil presentere teorien om det sosiale rom og benytte meg av begrepene kapital og habitus. Bourdieus teori legger mye vekt på sosial klasse som faktor for livssjanser og identitet(Andersen/Kaspersen(RED.), 2007).

1.4. Teoretiske implikasjoner

Jeg har begrunnet mitt valg av teorier i analysearbeidet, og disse vil helt klart sette sitt preg på undersøkelsen. Hadde jeg valgt andre teorier hadde tolkningen av data blitt annerledes. Men det er en styrke for min undersøkelse at jeg benytter meg av teorier fra to forskjellige ståsted. Beck og Giddens som hører til sosiologien og Csikszentmihalyi som har en psykologisk tilnærming.

Det at jeg kan analysere de empiriske dataene fra to så vidt forskjellige ståsted gir oppgaven min mer dybde. Med det menes at jeg kan belyse ytre påvirkninger fra for eksempel familie, venner, nærmiljø og samfunnets ellers, men også de indre kreftene som rår hos hver enkelt, altså den indre drivkraften for å spille fotball.

Jeg tror nemlig at det er både indre og ytre påvirkninger som avgjør om en fortsetter å spille fotball eller ikke, og derfor mener jeg teoriene jeg har valgt er gode for å kunne komme frem til en fruktbar analyse av problemstillingen.

At Bourdieu blir viet så liten plass i oppgaven er på grunn vektleggingen av sosial klasse som faktor for livssjanser og identitet. Sosial klasse er ikke den mest relevante variabelen for min undersøkelse, men kan være aktuell i forhold til noen emner, som hevdet ovenfor.

1.5 Oppgavens struktur

Oppgaven er delt i 4 deler. Del 1 redegjør for metoden som er lagt til grunn i undersøkelsen. Her vil det bli diskutert valg jeg har gjort og drøfting av eventuelle styrker/svakheter ved mine valg.

I del 2 vil det bli gjort en kort redegjørelse for den teoretiske tilnærmingen til oppgaven. Her vil jeg gå nærmere inn på teoriene til Beck, Giddens, Csikszentmihalyi og Bourdieu. Jeg vil presentere de begrepene og delene av teoriene som jeg kommer til å benytte meg av.

I del 3 presenterer, analyserer og drøfter jeg dataene i undersøkelsen. Jeg vil først fremsette objektene egne subjektive meninger, deretter vil jeg tolke og drøfte dem i lys av teoriene.

Del 4 er det avsluttende kapittelet der jeg vil komme med en konklusjon på problemstillingen som ligger til grunn for undersøkelsen.

1.6 Oppsummering

I denne innledningen har jeg gjort rede for bakgrunnen for dette prosjektet. Jeg har begrunnet mitt valg av problemstilling og gjort rede for tidligere forskning på området. At jeg beveger meg inn i et uberørt område er noe av drivkraften bak prosjektet, siden jeg har fundert på dette spørsmålet ganske lenge, men ikke funnet noen gode svar i tidligere undersøkelser. For å styrke besvarelsene har jeg valgt teorier som belyser forskjellige sider av problemstillingen. Samfunnsteoriene til Beck og Giddens belyser ytre faktorer, som for eksempel samfunnets påvirkning på informantenes valg om å fortsette, mens Csikszentmihalyis teori belyser indre faktorer hos informantene, for eksempel deres jakt etter å mestre. At jeg kan belyse på både indre og ytre faktorer som påvirker spillernes valg om å fortsette er en styrke for oppgaven.

Før jeg går inn på en grundigere redegjørelse av teoriene vil jeg redegjøre for datainnsamlingen og begrunne mine metodevalg.

2.0 Metodiske tilnæringsmåter

Når en skal skrive en masteroppgave er en, som i alle andre undersøkelser, nødt til å forholde seg til at en har visse rammebetingelser som for eksempel økonomiske ressurser, personalressurser og begrenset med tid på å gjennomføre undersøkelsen. Dette har naturlig nok preget undersøkelsen når det kommer til valg av metode, utvalg og så videre.

I dette kapitlet vil jeg utdype og begrunne mitt valg av metode og jeg vil gjøre rede for gjennomføringen av datainnsamlingen.

2.1 Begrunnelse for valg av metode

Før jeg ved, hva jeg skal undersøge, kan jeg ikke vite, hvordan jeg skal gjøre det (Holme/Solvang, 2004, s. 72).

Fog poengterer her at en først må vite hva en vil undersøke, før en kan bestemme seg for hvordan en vil gjøre det. Og det betyr at når en skal velge metode, må en ta hensyn til problemstillingen en har valgt seg.

Valgmulighetene er mange når det kommer til metoder, og de har alle forskjellige sterke og svake sider. En må derfor velge metodisk tilnærming ut fra ens egen problemstilling.

Min undersøkelse ble gjennomført med en kvalitativ tilnæringsmåte, fordi jeg synes en eksplorerende dybdeundersøkelse³ ville passe best til min problemstilling.

I min undersøkelse følte jeg at jeg ville komme frem med bedre data dersom jeg gikk kvalitativt til verks. Et alternativ hadde vært å gå bredere til verks, for eksempel med en enquete til mange respondenter. Dette ville kanskje gitt meg et bedre grunnlag for å generalisere, men jeg mente at det var bedre med færre enheter, der jeg gikk dypere og søkte å få enhetenes egne tanker om hvorfor de fortsatt spiller fotball. Alternativer var å måtte velge mellom svaralternativer, som kanskje ikke passet dem i det hele tatt. Ved at de selv dro slutninger følte jeg at jeg ville få mer virkelighetsnære svar og deres subjektive mening uten påvirkning fra meg.

Problemstillingen min går ut på å forstå et fenomen, nemlig hvorfor folk fortsetter å spille fotball i voksenalder og jeg er ute etter fotballspillerens subjektive mening om hvorfor han fortsatt spiller

³ Eksplorerende studier er ofte basert på kvalitative tilnæringer. Vanligvis er slike undersøkelser basert på forholdsvis små utvalg, selv om universets størrelse kan være varierende. Uansett om universet er stort eller lite, kan det være tilstrekkelig med et utvalg som er stort nok til at undersøkelsen reflekterer bredden i den virksomheten som studeres, og fanger inn viktige variasjoner i denne virksomheten (Andersen/Kaspersen(RED.), 2007, s. 353)

fotball. Da syntes jeg at en kvalitativ undersøkelse egnet seg best.

Det begrunner jeg med at en kvalitativ undersøkelse går mer i dybden enn en kvantitativ undersøkelse og gir dermed også et fyldigere svar på hvorfor respondentene fortsatt spiller fotball. Kvalitative intervju var hovedmetoden for datainnsamlingen, men jeg benyttet med også av observasjon. Dette kunne på en måte verifisere eller falsifisere de data som kom frem i intervjuene, eventuelt fremskaffe nye data som ikke kom frem i intervjuene.

2.2 Metodens muligheter og begrensninger

Nå vil jeg gjøre rede for de muligheter og begrensninger som mitt valg av metode gir. I den følgende diskusjonen vil jeg komme innom begrep som generalisering, reliabilitet⁴ og validitet⁵. Jeg vil gjøre rede for mitt utvalg og forsvare kvaliteten på mine data. For som Grønmo(2004) skriver så er det en avgjørende forutsetning for å fremskaffe holdbare og fruktbare data.

Når det gjelder min undersøkelse, må jeg være åpen for at det kan være andre metoder eller andre innsikter som kan gi et annet svar, en annen sannhet. Men jeg kan også si at jeg i min undersøkelse har forsøkt å etterstrebe sannheten. Jeg har valgt den metoden og datainnsamlingen som jeg mener belyser problemstillingen best og som best gjengir sannheten, i tråd med Grønmos(2004) prinsipp om sannhetsforpliktelse⁶. Dette har jeg forsøkt å klargjøre gjennom å gjengi en mest mulig detaljert og konkret beskrivelse av min datainnsamling.

I følge Grønmo(2004) bør datainnsamlingen baseres på 3 metodiske prinsipp: presisjon, gyldighet og fullstendighet. Dette er prinsipper som hovedsaklig gjelder for teoretisk drøfting og argumentasjon, men de har også betydning i empiriske undersøkelser, som denne. Og da spesielt i utforming av problemstillingen og fortolkningen av resultatene.

Med presise begrep og formuleringer menes det at en benytter den vanlig terminologien innenfor

4 Reliabilitet – refererer til datamaterialets pålitelighet. Reliabiliteten er høy hvis undersøkelsesopplegget og datainnsamlingen gir pålitelige data. Påliteligheten kommer til uttrykk ved at vi får identiske data dersom vi bruker det sammeundersøkelsesopplegget ved ulike innsamlinger av data om de samme fenomenene.(Grønmo 2004:220)

5 Validitet – dreier seg om datamaterialets gyldighet for de problemstillingene som skal belyses. Validiteten er høy hvis undersøkelsesopplegget og datainnsamlingen resulterer i data som er relevante for problemstillingene. (Grønmo, 2004, s. 218)

6 Sannhetsforpliktelse – De innsamlede data skal i størst mulig grad representere faktiske forhold og reflektere sann informasjon i tilknytning til de aktuelle problemstillingene(Grønmo, 2004, s. 218)

samfunnsvitenskapene, at en definerer sentrale begreper og at sammenhengen mellom dem formuleres så entydig som mulig.

Jeg har forsøkt å gjøre problemstillingen og spørsmålene jeg stiller så klare og presise som mulig og har etterstrebet å gjøre eventuelle vanskelige begrep så lettfattelig som mulig i datainnsamlingen.

Det er også en av styrkene ved kvalitative intervjuer, der eventuelle misforståelser lett kan fanges opp på grunn av nærheten til kilden.

Gyldighet forutsetter at argumentasjonen bygger på holdbare premisser og at det er en logisk sammenheng mellom premiss og konklusjon. I analysen av mine data vil jeg søke etter logiske slutninger som kan føre frem til en konklusjon som er gyldig.

I datainnsamlingen har jeg også forsøkt å belyse alle relevante momenter ved problemstillingen, blant annet ved at jeg i tillegg til intervju har benyttet meg av observasjon som kan verifisere eller falsifisere mine funn og fremskaffe opplysninger som eventuelt ikke blir avdekket i intervjuene.

Utvelging av enheter – (...)Både typer av analyseenheter og analyseenhetns nivå må være i samsvar med problemstillingen. Utvalgsstørrelsen og utvelgingsmetoden må være best mulig tilpasset de typene av generaliseringer som problemstillingen forutsetter(Grønmo, 2004, s. 218).

I min undersøkelse ønsker jeg altså å se på hvorfor folk i senior alder fortsetter å spille fotball i 3.divisjon. Så analyseenheten i min undersøkelse er altså alle menn som har nådd senioralder og spiller fotball i 3.divisjon. Disse utgjør også universet⁷ eller populasjonen i undersøkelsen.

Universet blir dermed relativt stort, mens undersøkelsen min tar sikte på få undersøkelsesenheter. Dette er også mye av det kritikken mot kvalitativ metode går ut på, nemlig at den gir et dårlig grunnlag for generalisering.

Studien min tar sikte på å gi kunnskap som er gyldig for hele universet, men universet er så stort at dette ikke lar seg gjennomføre. På grunn av universets omfang er det for meg umulig å observere eller intervjue alle enhetene. I tillegg begrenser min undersøkelse seg på grunn av studiets omfang og mine ressurser. Derfor må jeg gjøre en utvalgsundersøkelse, som vil si at jeg tar for meg et utvalg av noen enheter i universet og undersøker disse nærmere. Informasjonen jeg skaffer meg gjennom utvalget er det som danner grunnlaget for generell kunnskap, som igjen er grunnlaget for å generalisere.

⁷ Univers – Alle enhetene som inngår i problemstillingen, og som forskeren ønsker å bruke undersøkelsen til å si noe om, kalles gjerne det teoretiske univers. Hellevik 2002:114

Utvelgingen av informasjonstyper – må utføres på en systematisk måte og informasjonsutvelgingen må ta utgangspunkt i de begrepene som følger av problemstillingen. (Grønmo, 2004)

Hva slags informasjon er det jeg er ute etter? For å svare på det må jeg først klarlegge hvilken type analyseenhet jeg studerte.

I min undersøkelse ønsket jeg å studere aktører og skaffe informasjon spesielt om deres handlinger(hvorfor de fortsetter å spille fotball?), men jeg ønsket å også å vite mer om deres bakgrunn, status og meninger. Dette for å skaffe meg en helhetlig forståelse av nettopp hvorfor de fortsetter å spille fotball. Som nevnt tidligere hadde jeg på forhånd gjort meg opp noen tanker om hvorfor noen fortsetter og en del av disse tankene gikk på aktørenes bakgrunn, for eksempel om de hadde fotballinteresserte foreldre/familie.

Gjennomføringen av datainnsamlingen – må foregå på en forsvarlig måte, basert på de forutsetningene og framgangsmåtene som gjelder for de ulike undersøkelsesoppleggene. (Kvale, 1997, s. 72)

Mine metoder for datainnsamling var intervjuing og observasjon, der førstnevnte var hovedkilden til mine data. Jeg vil nå gjøre greie for gjennomføringen av datainnsamlingen, der jeg først tar for meg de kvalitative intervjuene og redegjør for eventuelle feilkilder og problemområder.

2.3 Det kvalitative forskningsintervju

« Formålet med det kvalitative forskningsintervjuet er å innhente beskrivelser av intervjupersonens livsverden, særlig med hensyn til tolkninger av meningen med fenomenene som blir beskrevet.» (Holme/Solvang, 2004)

For å fremskaffe data til min undersøkelse ønsker jeg å intervju aktive fotballspillere i voksen alder. I et kvalitativt intervju bruker en ikke standardiserte og strukturerte spørreskjema. Dette fordi en ikke ønsker for stor grad av styring fra forskeren.(Holme/Solvang, 2004, s. 103) Jeg er ute etter

fotballspillernes subjektive meninger om hvorfor de fortsatt spiller fotball og nettopp derfor er det viktig at det er deres egne synspunkt som kommer fram, og ikke mine fremsatte påstander. Hele poenget med et kvalitativt intervju er at en skal komme frem til et helhetsinntrykk av problemstillingen/tema en kretser rundt. Intervjuet vil foregå som en samtale, der min rolle som intervjuer er å styre samtalen slik at den kretser rundt det aktuelle problemfeltet. Holme og Solvang beskriver idealintervjuet slik:

« Ideelt sett er det kvalitative intervjuet en «tapping» av hverdagssamtalen for den informasjonen denne kan gi.» (Grønmo, 2004, s. 100)

2.3.1 Forarbeid

Et kvalitativt intervju kan gjennomføres på forskjellige måter, men uansett er det viktig at det er lagt ned et godt forarbeid. Dersom en går til et intervju uten å vite hva en skal spørre om, risikerer en å sitte å samtale om ting som er langt utenfor problemfeltet. Det blir lite nyttig datamateriale av å prate om kvaliteten på fiskevatn på Lifjell, dersom tema for intervjuet er lokalisering av idrettsanlegg. Dette er selvfølgelig satt litt på spissen, men et nyttig verktøy kan være det en kaller for intevjuguide. Før gjennomføringen av intervjuene hadde jeg en formening om hvilke forhold og områder som burde klarlegges og det er disse jeg skrev ned i intevjuguiden. Målet var ikke at dette skulle være et strukturert skjema som jeg skulle følge slavisk, men det skulle fungere som en rettesnor som sørget for at samtalen dreide innom de forhold jeg mente var relevante for undersøkelsen. Underveis i et intervju kan en oppdage forhold en kanskje ikke hadde tenkt over på forhånd og da er det viktig å ta hensyn til dette i den videre intervjuingen.

Dette skjedde også meg og da var det viktig at jeg og intevjuguiden var fleksible nok til å følge opp disse nye trådene. På denne måten kunne jeg fange opp eventuelle data jeg på forhånd ikke hadde tenkt på som relevante for min undersøkelse.

Når jeg kontaktet mine intervjuobjekter sørget jeg for å presisere at undersøkelsen skulle være anonym, at de selv bestemte om de ønsket og delta og at de kunne trekke seg eller nekte å svare på spørsmål dersom det skulle bli for personlig.

2.3.2 Gjennomføringen av intervjuene.

«Når forskeren skal gjennomføre intervjuene er det viktig å etablere en god

kommunikasjonssituasjon»(Kvale, 1997, s. 74).

Med dette menes at en må sørge for at respondenten føler seg vel med situasjonen, at en velger å gjennomføre intervjuet på et sted der respondenten er trygg på seg selv og at en ikke blir forstyrret av andre, det være seg familie, venner eller fremmede. Det er viktig at samtalen blir mest mulig lik en avslappet hverdagslig samtale, slik at respondenten ikke blir påvirket av andre faktorer og svarer ulikt hva han ellers ville ha gjort.

Når jeg avtalte intervjuet lot jeg intervjuobjektet selv bestemme hvor og når det kunne gjennomføres, men jeg presiserte at det var viktig at det var i omgivelser der vi ikke ble forstyrret eller avbrutt og at det kunne ta oppimot en times tid. På denne måten kunne respondenten selv velge et sted han følte seg komfortabel med, og at det ble gjennomført på et tidspunkt der de hadde god tid. Dette for å forhindre at det skulle bli en stressende samtale, der en svarte fort for å bli ferdig i tide. Dette for å styrke reliabiliteten til datainnsamlingen.

«Samtalen i et forskningsintervju er ikke en gjensidig form for interaksjon mellom to likeverdige. Det oppstår et assymetrisk maktforhold: Intervjueren definerer situasjonen, presenterer samtaleemnene, og styrer intervjuet gjennom ytterligere spørsmål(Fangen, 2004, s. 28).»

Med dette menes at jeg, som forsker, er ansvarlig for at samtalen kretser rundt de tema problemstillingen krever. Jeg hadde på forhånd utarbeidet en intervjuguide, men som sagt var det viktig at jeg ikke fulgte denne slavisk. Allikevel startet jeg intervjuene med de samme spørsmålene, nemlig, når de begynte å spille fotball og hvorfor de fortsatt spiller fotball. Ved å stille dette spørsmålet med en gang kom jeg rett til sakens kjerne og kunne styre samtalen derfra. Jeg satte opp en del påstander om hvorfor folk fortsatte å spille fotball før jeg startet intervjuene og nettopp disse kom ofte igjen i svarene fra respondentene. Selv om jeg tok lydopptak av intervjuene var jeg påpasselig med å skrive notater fra, spesielt, det første svaret, fordi dette staket ut kursen for resten av intervjuet. Objektene ramset som regel opp flere årsaker til at de spiller fotball. Jeg noterte ned disse og sørget for at samtalen dreide seg hovedsaklig om disse slik at jeg kunne gå dypere inn i disse temaene. Oftest kom ikke disse i samme rekkefølge som jeg hadde satt opp i intervjuguiden og derfor hoppet jeg også frem og tilbake i denne ettersom intervjuet gikk. I tillegg dukket det av og til opp ting som jeg ikke hadde med i guiden, men som jeg følte jeg måtte forfølge allikevel, siden det var relevant data for oppgaven. Uansett sørget jeg for å se gjennom guiden for å sjekke at det var noe jeg ikke hadde glemt. På denne måten prøvde jeg å ikke gjøre meg helt avhengig av intervjuguiden, men heller la samtalen gå sin gang slik at det ble en naturlig flyt, samtidig som jeg

fikk relevant og riktig data. Intervjuguiden er et redskap som er med på å styrke dataenes validitet.

2.4 Observasjon

En bimetode til min datainnsamling var observasjon. Jeg ville observere 3.divisjons spillere i deres trenings- og kamphverdag, og jeg følte beste måten å gjøre det på var ved deltakende observasjon.

Deltagende observasjon kan beskrives som innsamling av data ved å delta i det daglige livet til de menneskene du studerer, og å se hvilke situasjoner de går inn i, og hvordan de oppfører seg i dem.
(Fangen, 2004)

Siden jeg selv er del av et lag som spiller i 3.divisjon, føltes det naturlig at dette ble mitt «observasjonsfelt». Før denne undersøkelsen var jeg altså deltager i feltet jeg ønsket å undersøke, men under datainnsamlingen ble jeg også observatør og jeg var nødt til å finne en bra måte å kombinere disse på.

I og med at jeg har vært deltager i dette «feltet» så lenge var det fare for at jeg fort kunne falle tilbake i min naturlige deltagerrolle og helt glemme observatørrollen. Dette vil ført til at jeg ikke fikk samlet inn data. På den annen side kunne jeg fort falt helt inn i observatørrollen og ut av deltagerrollen, og dermed blitt stående på utsiden og kanskje hatt vanskelig for å få med meg kommunikasjonen de andre deltagerne i mellom. Nå var nok ikke faren så stor for dette siste tilfellet, i og med at jeg allerede var en innarbeidet del av «feltet» og dermed ville ha vanskelig for å tre helt ut av deltagerrollen. Men det var viktig å finne en riktig balansegang, slik at jeg fikk samlet inn data om de tema jeg på forhånd hadde satt opp.

Det har vært en del kritikk mot å være forsker på eget felt. Og dette er også et tema Ronglan(1984) tar opp, der han nevner flere forskere som anbefaler å opprettholde en viss avtand til fenomenet en studerer eller hevder at dess mer en vet om fenomenet som deltaker, dess vanskeligere er det å studere den som etnograf⁸. Allikevel fremhever Ronglan(2000) at det er flere fordeler enn ulemper og støtter seg på Lofland & Lofland(1984) som viser til flere undersøkelser der forskerne har tatt utgangspunkt i egne yrker, samtidig som de hevder at mye av det beste forskningsarbeidet innenfor sosiologien er grunnlagt i forskerens egen biografi.

Jeg er også av den oppfatning at fordelene veier opp for ulempene. Nemlig fordi jeg som forsker slipper å jobbe for å oppnå både adgang og tillit i gruppa. Jeg var fra før en naturlig del av gruppa

⁸ Etnografi:den forskningstil som legger vekt på å gå inn i fremmede verdener og gjøre dem forståelige. Michael H.Agar i Fangen(2004) s28

og kom dermed ikke inn som en fremmed. I tillegg er jeg kjent med gruppas koder for kommunikasjon, jeg snakker samme språket som gruppa for å si det litt banalt. En utfordring ble å holde styr på hvilke roller både jeg og informantene hadde, dette er noe jeg vil ta opp senere.

2.4.1 Feltarbeidets forløp

Som nevnt er jeg en aktiv fotballspiller og har brukt store deler av fritiden min på dette gjennom mange år. Da jeg ønsket å supplere datainnsamlingen med observasjon, falt det naturlig for meg at det måtte bli laget jeg er en del av, som ble mitt «felt».

Jeg startet observasjonen høsten 2009 og har fulgt opp gjennom deler av vinteren 2010.

Observasjonen har hovedsaklig foregått på treningsfeltet og i kampsammenheng, men jeg har også observert i forbindelse med andre samlinger, som for eksempel, spillermøter og i garderoben. Det fremkom mye verdifull informasjon i disse sammenhengene, mye fordi folk her snakker sammen om laget og fotball generelt. Her er det gjerne en litt mer uformell tone enn ute på treningsfeltet og det fremkommer litt andre synspunkt enn når trenerteamet er til stede.

Som jeg har diskutert litt tidligere, var det vanskelig å finne en god balansegang mellom deltaker og observatør for meg, spesielt med tanke på at det var en vane for meg å være en deltaker i dette feltet fra før. Men jeg har hele tiden jobbet med meg selv for å tre inn i observatør rollen.

Jeg har benyttet meg av såkalt skjult observasjon. Det vil si at deltakerne i feltet ikke visste at jeg var til stede som forsker. Det var et etisk dilemma, om jeg skulle stå frem som forsker, men jeg valgte å la være av den grunn at jeg ikke har samlet inn personlige eller sensitive opplysninger.

Mitt problem er at det er vanskelig å skjule hvilket lag jeg har observert, i og med at jeg er åpen om at jeg spiller der selv. Det er allikevel ikke lett å finne ut hvilke eksakte personer jeg har observert siden det er i overkant av 25 spillere som har vært innom gruppa underveis i undersøkelsen. Noen har bare vært innom av og til, noen akkurat begynt på laget, noen har bytta klubb og noen har vært med gjennom hele perioden.

Midt i perioden forekom det et trenerskifte og dette passet bra, i og med at jeg da fikk en glimrende anledning til å se hvilken innvirkning dette kan ha på spillergruppas motivasjon for å spille fotball. Dette var i utgangspunktet ikke et tema jeg hadde med på forhånd, men et spor jeg følte jeg måtte forfølge når anledningen bydde seg.

Før jeg satte i gang med observasjonen, lagde jeg meg en guide. Dette er omtrent den samme som intervjuguiden. Her satte jeg opp en del tema som jeg ønsket å undersøke nærmere og som jeg mente var relevant for min undersøkelse. På denne måten visste jeg hva jeg skulle se etter, i tråd med Gadamer's begrep om forforståelse (Gilje/Grimen, 1993). Jeg prøvde å være så fleksibel at jeg også plukket opp det som eventuelt ikke stod på skjema. For eksempel trenerskiftet, som jeg synes førte til verdifull informasjon. Etter treningsøkt, kamper eller møter, satt jeg meg ned og noterte hva jeg hadde observert slik at det ikke skulle gå i glemmeboken.

Dette var en gjennomgang av datainnsamlingen, og i forbindelse med det dukket det opp en del utfordringer blant annet med tanke på min relasjon til undersøkelsesenheter, så nå kommer en refleksjon over det som Wadel (1991) kaller « å være sosiolog på seg selv »

2.5 Å være sosiolog på seg selv

Under observasjonen ville jeg komme til å tre inn og ut av flere forskjellige roller. Med dette mener jeg at relasjonene jeg har til informantene i feltet varierer ut fra situasjonen. Den ene rollen er at jeg fungerer som kaptein for laget, en annen rolle er at jeg er medspiller, i tillegg til at jeg er kompis med de fleste og sågar i familie med noen. Det er med bakgrunn i dette at jeg vil trekke frem Wadel (1991) og det han sier om « å være sosiolog på seg selv ». Dette innebærer minst tre ting:

- 1) *at en er bevisst sitt eget rollerepertoar, og hvilke rolle en til enhver tid selv tar eller blir gitt av sine informanter. Dette fordrer også at en er klar over sine informanternes rollerepertoar.*
- 2) *at en er istand til å utnytte seg selv som informant. I ethvert feltarbeid vil forskeren ta/bli gitt noen lokale roller. Disse lokale roller kan forskeren utnytte på en slik måte at han blir sin egen informant.*
- 3) *At en er oppmerksom på at ens egne kulturelle kategorier, og ikke ens informanternes kategorier, ofte dirigerer hva en observerer. Dette gjelder i større grad i studier av egne samfunn enn ved studier av fremmede samfunn. (Wadel, 1991, s. 59)*

Det å være seg bevisst ens eget rollerepertoar gjelder ikke bare ved observasjon, men også ved intervju. Den følgende diskusjonen blir derfor også med dette i bakhodet.

Som nevnt ovenfor bekledd jeg flere roller innenfor feltet jeg undersøkte og rolleskiftene kunne forekomme relativt hyppig. Jeg kjente alle intervjurespondentene mine på et eller annet nivå, noen veldig godt og noen ikke fullt så godt. Men alle visste at jeg er fotballspiller og dermed snakket de

også til meg som fotballspiller i tillegg til at jeg for dem hadde en rolle som forsker.

Under observasjonen var det ingen som visste at jeg var tilstede som forsker, derfor hadde jeg heller ikke den rollen i informantene sine øyne. Men i laget hadde jeg en rolle som kaptein, der meningen var at jeg skulle fungere som et bindeledd mellom spillergruppa og trenerteamet. Dette kan være en rolle informantene forholder seg til. Jeg kan gi et eksempel fra garderoben:

I garderoben diskuteres som regel løst og fast, både fotballrelaterte og hverdagslige emne, ofte diskuterer en gjerne treningene eller kampene en har vært gjennom, og da også trenerteamet.

Som regel tror jeg at informantene plasserte meg i «kompisrollen» i disse situasjonene, men jeg kan ikke utelukke at de plasserte meg i kapteinsrollen og dermed også var litt tilbakeholdne ved for eksempel kritikk av trener eller treningsopplegg, av den grunn at de trodde jeg vil si dette videre til trenerteamet. Det samme kan ha skjedd i samtaler til og fra bortekamper, der en gjerne diskuterer laguttak, taktikk og lignende.

Men på den annen side kan de ha åpnet seg for meg, på grunn av min rolle som kaptein, fordi de ønsket at jeg skulle ta med denne informasjonen videre. Uansett var det viktig at jeg tolket situasjonene riktig og at jeg plasserte både meg selv og informanten min i riktige roller, slik at jeg ikke tolket situasjonen forkjært. Dette viser også hvordan jeg kunne innhente mer data ved å spille på mitt rollerepertoar. Wadel ser også dette som en fordel:

«Deltakelse i ulike lokale roller gjør det lettere å være i felten som forsker. Et annet viktig forhold med å ta/bli gitt lokale roller er at en selv får føle på kroppen hva det er å være i disse rollene. Dette gir en feltarbeider mulighet til å bli sin egen informant.» (Wadel, 1991, s. 62)

Dette er også grunnen til at jeg ville observere i det skjulte, fordi informantene da forholder seg til meg slik de ellers ville ha gjort. Dersom de måtte forholdte seg til meg som forsker kanskje dette hadde endret atferdsmønsteret noe. Situasjonen er en annen i intervjuene der jeg er åpenlyst til stede som forsker og må forholde meg til roller som med- eller motspiller og kompis i tillegg til forskerrollen.

Wadel(1991) sier videre at forholdet mellom feltarbeider og informant er et komplementært forhold. Ganske enkelt sagt vil komplementære roller si at de har et avhengighetsforhold til hverandre. Det vil si at rollene som jeg tar, eller blir gitt må være komplementære til de rollene som informantene tar og blir gitt. For at informantene skal ha informantrolle, må jeg ha feltarbeiderrolle. Dersom jeg ikke tar på meg feltarbeiderrollen, kan de heller ikke bli gitt informantrollen og omvendt. Dette skaper en relasjon mellom meg, som feltarbeider, og informantene. For å dra nytte av denne

relasjonen i datainnsamlingen kreves det at vi har komplementære kommunikative ferdigheter. Det vil si ferdigheter som jeg besitter sammen med mine informanter. Wadel(1991) sammenligner det med pasning-mottak ferdigheter i fotball. En pasning krever et mottak ellers er det ikke en pasning og omvendt. De er gjensidig avhengige av hverandre for å eksistere. Det samme gjelder de relasjonelle ferdighetene mellom feltarbeider og informant. Dersom jeg skal samle data er jeg avhengig av en(informant) som sender data til meg(feltarbeider) og senderen er avhengig av at jeg tar i mot ellers vil ikke disse data eksistere som data. Som Wadel skriver

«Feltarbeid som deltakende observasjon er et kommunikativt teamarbeid og en kommunikativ teamutvikling mellom feltarbeid og informanter.»

Og:

«Gode feltarbeidere er feltarbeidere som erverver seg kommunikative ferdigheter som er komplementære til de kommunikative ferdigheter som informantene besitter. Og omvendt...» (Wadel, 1991, s. 72)

Derfor var det viktig at jeg var observant på hvilken rolle jeg til enhver tid tok/ble gitt og ervervet meg de komplementære kommunikative ferdighetene som krevdes, slik at jeg var i stand til å samle inn de data som ble sendt. For å bruke eksemplet til Wadel: Jeg måtte være i stand til å ta i mot pasningen som ble sendt. Ellers ville det ikke vært en pasning.

Derfor var det spesielt viktig, siden jeg var feltarbeider i et miljø som var kjent for meg, at jeg til enhver tid noterte meg de kommunikative samhandlingsforløp jeg deltok i, uansett hvor dagligdagse de var for meg. For at jeg skal kunne redegjøre for min datainnsamling må jeg vite hvordan jeg har samlet inn dataene og derfor er det viktig å være sosiolog på seg selv.

Dette var en refleksjon rundt problemområder, som jeg må ta hensyn til i analysen av dataene jeg fremskaffet. Jeg må ta høyde for at min tilstedeværelse som forsker eller i en annen rolle kan ha påvirket dataene. For eksempel må jeg være kritisk til svarene jeg fikk i intervjuene, siden respondentene kan ha blitt påvirket av meg og kanskje ikke svart helt ærlig. Dette er det som kalles for intervju-effekten. Derfor er det viktig at jeg er kritisk til svarene og at jeg er observant på hvilken rolle både jeg og informanten har.

2.6 Fotball som case

På bakgrunn av problemstillingen min, velger jeg å gjennomføre dette som et case-studie. Et case studie er studier der studieobjektet er avgrenset i tid og rom. Ett eller noen få tilfeller gjøres til gjenstand for studien. Idealet er ofte å gå i dybden i en casestudie, og presentere en helhetlig analyse som står på egne bein (Hellevik, 2004).

Hensikten med et case-studie er altså å ta for seg ett fenomen på en grundig måte. Fenomenet i denne sammenheng blir da hvorfor noen velger å fortsette å spille fotball. Jeg kommer til å ta for meg fotballspillere i Midt-telemark, men ønsker å generalisere. Det vil si at resultatene jeg finner, mener jeg kan gjelde alle fotballspillere i 3. divisjon.

2.7 Intervjuobjektene

Herunder følger litt opplysninger om intervjuobjektene.

Navn: Ole

Alder: 25

Bosted: Midt-telemark

Sivil status: Samboer

Klubb: Skarphedin

Yrke: Student

Navn: Eric

Alder: 30

Bosted: Grenland

Sivil status: Singel

Klubb: Skarphedin

Yrke: Lærer

Navn: Erland

Alder: 28

Bosted: Midt – Telemark

Sivil status: Gift og ett barn på vei

Klubb: Skarphedin

Yrke: Elektriker

Navn: Bjørn

Alder: 25
Bosted: Midt-Telemark
Sivil status: Singel
Klubb: Ulefoss
Yrke: Lærer/student

Navn: Harald
Alder: 28
Bosted: Midt Telemark
Sivil status: Samboer
Klubb: Gvarv
Yrke: Selger

Navn: Rune
Alder: 32
Bosted: Midt Telemark
Sivil status: Samboer og ett barn
Klubb: Gvarv
Yrke: Omsorgsarbeider

2.8 Oppsummering

Hovedpoenget med dette kapitlet har vært å gjøre rede for datainnsamlingen til min undersøkelse. Jeg har gjennomgått mine valg av metoder og begrunnet hvorfor jeg mener disse passer best til min undersøkelse. Begrunnelsen for å bruke kvalitative intervju var at dette ville gi et mer helhetlig innblikk i mine informanternes synspunkt og det ville gå mer i dybden enn en eventuell kvantitativ spørreundersøkelse. For å få tak i informantenes subjektive mening var kvalitative forskningsintervju det beste verktøyet.

For å bygge opp under og eventuelt belyse andre sider av dataene som fremkom under intervjuene valgte jeg å observere utvalget mitt på deres felt, nemlig fotballfeltet.

Jeg har vært så konkret og detaljert som mulig når jeg har gjort rede for datainnsamlingen, dette for at reliabiliteten skal bli så høy som mulig. Riktignok kan det være vanskelig å etterprøve datamaterialet i denne undersøkelsen, siden det kun er meg og min subjektive mening som har tolket dataene som har fremkommet under intervjuene og observasjonen. Desto viktigere er det at jeg har gjort grundig rede for datainnsamlingen og vist at jeg har vært bevisst på «å være sosiolog på meg selv».

3.0 Teoretiske perspektiver

I dette kapittelet vil jeg kort presentere teorier som jeg mener kan være med på å belyse problemstillingen på en god måte. Problemstillingen min dreier seg hovedsaklig om *hva* som driver noen til spille fotball. Og derfor syns jeg det er på sin plass med en motivasjonsteori. Nå har det seg slik at de aller fleste motivasjonsteorier, relatert til idrett, handler om å finne metoder som øker selvtillit og prestasjonsnivået, og disse er relevante for toppidrettsutøvere. Min undersøkelse dreier seg ikke om toppidrett, men objektene jeg undersøker er jo tydeligvis motiverte for aktiviteten all den tid de ikke har sluttet. Det jeg lurer på, er hva som motiverer og hvorfor de velger og fortsette? Etter litt leting fant jeg teori, som etter mitt syn belyser min problemstilling på en god måte. Denne er omtalt som *Flow-theory*. Denne vil jeg presentere nedenfor, men aller først vil jeg ta for meg noen teorier om samtiden, som blant annet peker på at personer i dagens samfunn må finne sin egen identitet.

Teoriene jeg vil ta for meg er Ulrich Beck(2004) og Anthony Giddens(1997) samtidsdiagnoser , som omhandler det de kaller for sen- eller høymoderniteten.

3.1 Ulrich Beck

Ulrich Beck mener at man i dagens samfunn kan se en økt individualisering og peker blant annet på globalisering, klassesamfunn på hell(evt. Arbeidersamfunn på hell) og den postfamiliale familie som årsak til dette.

Becks definisjon av globalisering er «*tendens eller prosess hvor suverene nasjonalstater gjennomskjæres og undermineres av overnasjonale aktører*» (Beck, 2004, s. 19).

Eksempler på dette er internett, migrasjon, turisme og EU blant annet(Aakvaag, 2008, s. 268).Eksempler fra fotballens verden er engelske Premier League klubber, som er merkevare verden over. Manchester United er kjent og tilbudt langt utover både Storbritannia og Europa sine grenser. Ettersom avstandene i både tid og rom har blitt mindre, er det flere og flere som får et forhold til lag utenfor sitt land. Andre eksempler er de såkalte hooligans og ultras som har spredt seg fra England til resten av verden(Foer, 2005). Og sist men ikke minst europacuper som Champions League, Europa League og VM for klubb lag, turneringer der det skal kåres en vinner på tvers av både landegrenser og kontinentalgrenser.

Med klassesamfunn på hell menes at klasseskillet mellom en arbeiderklasse og kapitalistklasse undergraves av en postindustriell middelklasse. Utdanningsrevolusjonen, yrkesdifferensiering, velstandsvekst og sosial mobilitet er med på å viske ut dette skillet. Før var det vanskelig å vandre

mellom klassene. Dersom en ble født i en arbeiderfamilie, forble en arbeider livet ut og identiteten var dermed bestemt. I dag har så og si alle mulighet til å utdanne seg og selv bestemme sitt eget yrke, klasses skillet er ikke lenger like skarpt. Det vil med andre ord si at en selv må skape sin identitet. En må selv velge hvordan en ønsker å fremstå i samfunnet. Tidligere var det gjerne slik at ens identitet ble bestemt av arbeid eller sosial klasse(Aakvaag, 2008; Beck, 2004).

Med *postfamilial* familie sikter Beck til at den kjønnsarbeiderdelte familien blir erstattet. I den nye moderniteten er det gjerne slik at begge parter i et forhold arbeider og tradisjonelle kjønnsroller ikke eksisterer i den grad. Det er også nye familiekonstellasjoner siden skilsmissefrekvensen har økt, det er nye samlivsformer som kollektiv, singelliv og partnerskap og vi er inne i en ny fase i familiens historie som er mer åpen og pluralistiske(Aakvaag, 2008). Med andre ord er mangfoldet i familielivet større.

Disse endringene fører til et sosialt landskap der klasse, nasjon og kjønn ikke lenger utgjør pekepinner på livsløp og identitet. Resultatet av dette, mener Beck, er individualisering. Siden det ikke lenger er klare pekepinner og forventninger fra de sosiale omgivelsene må en selv ta ansvar for skape en sammenhengende identitet. Det er altså ikke slik at vi plutselig har funnet ut at vi selv vil velge vårt livsløp og identitet, men mer at de sosiale rammene rundt oss ikke er like stabile og staker ut kursen for oss. På grunn av et deregulert, destandardisert og destabilisert samfunn blir vi selv dømt til å velge (Aakvaag, 2008; Beck, 2004).

3.2 Anthony Giddens reflekssive modernisering og det reflekssive selvet

«Giddens mener at industrisamfunnet, i likhet med det førmoderne, ble regulert gjennom tradisjoner- de gamle tradisjonene ble bare erstattet med nye.» (Aakvaag, 2008, s. 274)

I den nye moderniteten derimot blir tradisjonenes evne til å regulere sosialt liv utfordret, som følge av at de blir konfrontert med hverandre på grunn av utleiring⁹ og globalisering. Valg og refleksivitet¹⁰ erstatter tradisjon i det Giddens velger å kalle det senmoderne samfunn.(Aakvaag, 2008) Den nye moderniteten er ikke fri for tradisjoner, men et overskudd av disse og dynamikken i samfunnet, i form av endringer og refleksivitet, gjør at vi tvinges til å forholde oss mer aktivt og

9 Utleiring – *det forhold at sosiale relasjoner i moderniteten i tiltagende grad løftes ut lokale og stedsavgrensede kontekster for så å reorganiseres på tvers av mye større spenn i tid og rom.* (Aakvaag,2008:272)

10 Refleksivitet – *aktive beslutninger basert på bevisst informasjonsbearbeiding*(Akvaag, 2008:271)

refleksivt til om vi vil videreføre dem og eventuelt hvordan(Aakvaag, 2008; Giddens, 1997). Giddens fremhever følgende uttrykk som viktige for denne senmoderne refleksiviteten:

Aktiv tillit

Uten tillit vil samfunnslivet gå i stå og «enhver tillit er i en viss forstand blind tillit» (Aakvaag, 2008) Med det menes at en har forventninger om bestemte reaksjoner fra de personer, ting og systemer en omgås med til hverdags.

I de tradisjonstyrte samfunn var tillit basert på tradisjonens stabiliserende kraft og ansikt til ansikt – relasjoner mellom mennesker. Slik er det ikke i posttradisjonelle samfunn som er preget av utleiring, refleksivitet og kontinuerlige endringer. Der er tillit noe som må fremforhandles og Giddens omtaler det som en overgang fra «gitt» til «aktiv» tillit. Som eksempel på dette fremhever Aakvaag(2008) blant annet netthandel der nettbutikkene må vise til trygge betalingsordninger for at folk skal ha tillit til butikken. Et eksempel fra fotballen kan kanskje være kravet om kontrakter. At profesjonelle spillere har kontrakter med klubbene er vel kanskje naturlig, siden det blir å regne som et arbeidsforhold og det er mye penger involvert, men i følge mine observasjonsdata så har faktisk de fleste amatørspillere i 3.divisjon også kontrakter med sine respektive klubber. Det er et tegn på at den gitte tilliten ikke eksisterer lenger. En er avhengig av et skriftlig dokument som trygghet for at forpliktelsene blir utført av begge parter. (Aakvaag, 2008; Giddens, 1997)

Med *intimitetens transformasjon* menes overgangen fra den tradisjonstyrte kjernefamilien med klare roller til den posttradisjonelle forhandlingsbaserte familieformen med «rene forhold»(Aakvaag, 2008). Her er Giddens litt inne i samme gate som Becks postfamiliale familie. I den tradisjonstyrte kjernefamilien var roller og plikter og rettigheter regulert av tradisjonene. Kjønnssrollene var gjerne klart definert med far på jobb og mor på kjøkkenet, i de forhandlingsbaserte familiene er gjerne rollene mer likeverdige(Aakvaag, 2008; Giddens, 1997).

Et moderne forhold oppstår, opprettholdes eller oppløses på bakgrunn av hva en personlig får ut av det og ikke på grunn av tradisjonelle forventninger eller institusjonelle normer. Disse forventninger og normer erstattes av refleksive valg og *sammenløpende kjærlighet*(Aakvaag, 2008, s. 276).

3.2.1. Giddens og det reflekseive selvet

Refleksiviteten og valgene i moderniteten påvirker også selvet og selvidentiteten. Aakvaag beskriver følgende som kjernen i Giddens teori om det reflekseive selvet:

«Identitet er ikke lenger et resultat av tradisjon og sosiale forventninger, men av reflekseive valg og aktive beslutninger» (Aakvaag, 2008, s. 277)

Dette sikter til det førmoderne samfunns og industrisamfunnets nedarving av identiteter. Giddens mener at man da kom til verden i en fiks ferdig identitet basert på sosial posisjon. Ble man født i en arbeiderfamilie, forble man arbeider livet ut. Det å bevege seg mellom klassene var nesten ikke mulig. Det var mindre rom for klasseklattring og dermed også mindre rom for valg av identitet. I senmoderniteten, mener Giddens, at identitet er et resultat av reflekseive valg og aktive beslutninger.

Mer konkret betyr dette at identiteten bestemmes av hver enkelt. *Man må opprette en selvbiografisk fortelling om selvet*(Aakvaag, 2008, s. 277). Denne selvfortellingen knytter sammen selvets fortid, nåtid og fremtid, den handler om hvor man kommer fra og hvor man er på vei og derfor også hvem man er. Identiteten bygger på hva som skjer «med meg» og påvirkes ikke først og fremst av det som skjer der ute. Dette integreres heller i individets livsfortelling.

I følge Giddens trekkes også «kroppen» inn i den reflekseive identitetsbyggingen av selvet. I senmoderniteten påvirkes kroppen mer enn noen gang av valg og refleksivitet i form av såkalte kroppsregimer. Eksempler på dette er forskjellige dietter, yoga, plastisk kirurgi, frisyre, hudpleie, arbeid med kroppsholdning og så videre. Giddens nevner anoreksi som et resultat av denne reflekseive og metodisk planlagte disiplinering av kroppen(Aakvaag, 2008).

Kort oppsummert kan en si at Beck og Giddens mener at en i dag må skape sin egen identitet og det gjør en gjennom ens handlinger og valg. Og det er med bakgrunn i dette jeg vil forsøke å forklare hvorfor noen fortsetter å spille fotball, fordi jeg mener den kan ha en identitetsdrivende effekt. Dette vil jeg komme tilbake til i resultatkapittelet

I tillegg til den identitetsbyggende effekten, tror jeg det er noe med fotball som gjør at det trekker til seg folk. Fotball er et spill der de fleste opplever mestring på et eller annet nivå og nettopp det tror jeg er noe av årsaken til at mange fortsetter å spille og det ønsker jeg å belyse ved hjelp av mine empiriske funn og Mihaly Csikszentmihalyi sin «Flow-theory».

3.3 Csikszentmihalyi og Flow-theory

Csikszentmihalyi har utviklet en teori om en såkalt «flow» tilstand som vi mennesker av og til befinner oss i. I denne tilstanden er vi helt oppslukt i en aktivitet og så fullt ut konsentrert at vi glemmer både tid og sted. Det er en del forutsetninger som må på plass for at en skal befinne seg i denne tilstanden, men den kanskje viktigste er at det er en balanse mellom egne evner og utfordringene i en situasjon. Eller sagt med andre ord: at en opplever at en har de evner og kunnskaper som trengs for beherske og utføre aktiviteten.(Csikszentmihalyi, 1975)

Csikszentmihalyi viser til: *det en seiler føler når vinden stryker gjennom håret og båten gjør et utfall gjennom bølgene som en ponni – seil, skrog, vind og sjø nynner en melodi som pulserer i seilerens årer. Eller det en far føler når barnet responderer på smilet hans for første gang*(Csikszentmihalyi, 1975, s. 3). *Min oversettelse*

Han hevder videre, i motsetning til hva en kanskje skulle tro, at det ikke er de passive og avslappende øyeblikkene i livet som er de beste, selv om en kanskje har jobbet hardt for å oppnå dem. De beste øyeblikkene er når en persons kropp og sinn er tøyd til det maksimale for å oppnå noe vanskelig og verdifullt. Det er dette han omtaler som «optimal experience» og det er noe som forekommer som en følge av at vi får det til å skje.(Csikszentmihalyi,1990) Det kan for eksempel være en svømmer som har jobbet knallhardt for å slå sin personlige rekord og det er ikke nødvendigvis en god følelse rent fysisk på grunn av verkende, utmattede muskler og nesten eksploderende lunger, men allikevel kan dette være hans livs øyeblikk(Csikszentmihalyi, 1990).

Det er dette arbeidet mot «optimal experience» Csikszentmihalyi omtaler som «flow».

Han beskriver tilstanden slik:

« - the state in which people are so involved in an activity that nothing else seems to matter; the experience itself is so enjoyable that people will do it even at a great cost, for the sheer sake of doing it.»(Csikszentmihalyi, 1990, s. 4)

3.3.1 Kroppen og «Flow»

Csikszentmihalyi(1990) hevder at alle folk stort sett er på jakt etter lykke. Veien til lykke kan blant annet komme gjennom å utnytte kroppens kapasitet til fulle. En utrent kropp beveger seg på en litt tilfeldig og klumsete måte. Et umusikalsk øre hører stort sett bare bråk og et lite ømfintlig øye ser

stort sett bare stygge og uinteressante syn. Men dersom en tar kontroll over hva kroppen kan utføre og ilegger en slags orden over fysiske følelser, så kan en oppleve en slags harmonisk ro i sinnet(Csikszentmihalyi, 1990). Kroppens mange funksjoner som løping, hopping, klatring, se, høre osv gir mange muligheter for «flow» opplevelser.

«When a normal physical function, like running, is performed in a socially designed, goal-directed setting with rules that offer challenges and require skills, it turns into a flow activity.

(Csikszentmihalyi, 1990, s. 95)

Disse fysiske funksjonene kan altså gi en flow opplevelser dersom forholdene ligger til rette for det. Enkle ting som for eksempel det å løpe mot andre, mot klokka eller bare for seg selv kan gi opplevelse av «flow». Det å bevege kroppen fra A til B kan gi så sammensatte tilbakemeldinger at en opplever «optimal experience» og styrker selvet. Hvert organ og motorisk funksjon kan produsere «flow» følelsen.

Det skal presiseres at kroppen alene ikke produserer «flow». Hjernen er alltid involvert(Csikszentmihalyi/Jackson, 1999). For å kunne tillære seg en spesifikk teknikk, for eksempel svømming, eller aktivitet, for eksempel fotball, er en avhengig av at en retter oppmerksomheten mot aktiviteten og konsentrerer seg om de riktige tingene. Uten de riktige tankene, følelsene og det rette fokus er en ikke i stand til å tilegne seg de ferdighetene som kreves for å nyte aktiviteten. Siden glede eller nytelse er noe som tar form i hjernen er en avhengig av et samspill mellom kropp og hjerne for å oppleve «flow». (Csikszentmihalyi/Jackson, 1999)

3.3.2 Fritid og «Flow»

Csikszentmihalyi legger stor vekt på jobb som middel til flow. Jobb er en flow-aktivitet fordi både målsettinger, tilbakemelding, regler og utfordringer medfølger de fleste jobber. Alle disse faktorer gjør at en blir oppmuntret til å engasjere, konsentrere og fortape seg i jobben. Mye det samme som kropp og hjerne gjør gjennom idrettslige aktiviteter. Men den hardt opparbeidede fritiden derimot består ikke av de samme faktorer og har derfor vanskelig for å frembringe flow. Det krever i hvert fall mer innsats enn på jobben(Csikszentmihalyi, 1990, s. 162).

For at fritid skal bli fornøyeelig må en da gjerne ha hobbyer, som gjerne har iboende utfordringer, målsettinger og grenser eller regler. Fotball er en slik hobby og fotball er et middel til å gjøre

fritiden mer fornøyeelig.

Csikszentmihalyi hevder at altfor mye energi blir kastet bort på passiv underholdning som tv, cd, filmer, kunst. I stedet for å produsere noe selv, sløser vi med tiden ved å se og høre på ting som er ment å innhente penger, rikdom og anerkjennelse for andre. For å bli lykkelige og sterke mennesker må en selv jobbe for at både jobb og fritid ikke skal bli en skuffelse(Csikszentmihalyi, 1990).

Det kan kanskje være noe av årsaken til at noen velger å bruke så mye fritid på fotball. De velger å utfordre seg selv gjennom en interesse som de blir helt oppslukt av, istedenfor en passiv fritid som er skuffende og kjedelig.

3.3.3 Sosialt samvær og flow

Flow-studier viser at livskvalitet mer enn noe annet avhenger av to faktorer: hvordan vi har det på jobb og hvilket forhold vi har til andre mennesker. Hvordan vi fremstår i disse kontekstene er det som definerer vår identitet(Csikszentmihalyi, 1990)

Hans studier om flow og livskvalitet viser at folk har det verst når de er alene uten noe å ta seg til. Det er i slike situasjoner at negative tanker presser på. Eksempler på dette er en tenåring som er alene og begynner å tenke: Begynner jeg å få kviser? Hva gjør kjæreseten min nå? Kommer de folkene jeg kranglet med i går til å banke med opp?

Slike tanker dukker opp når en ikke lenger klarer å holde seg sysselsatt. Og det er da mange tyr til passive midler som TV og lignende eller enda verre, rusmidler(Csikszentmihalyi, 1990). Dette er satt litt på spissen, men hovedpoenget er, som Csikszentmihalyi(1990) hevder, at passiv underholdning fører ingensteds, mens bruk av ens evner fører til utvikling, og da gjerne i samvær med andre. Det aller beste er å være med venner. Undersøkelsene til Csikszentmihalyi(1975,1990) viser at folk er i sitt beste humør når de er sammen med venner. Det er også bedre enn samvær med familie og ektefelle. Grunnen til dette er at vennskap er basert på felles interesser, aktiviteter og målsettinger.

3.4 Pierre Bourdieu og det sosiale rom

Herunder kommer en kort presentasjon av Pierre Bourdieus samfunnsteori og jeg vil hovedsaklig ta for meg teorien om det sosiale rom og begrepene kapital og habitus.

I det sosiale rommet foregår fordelingen av ressurser, eller mengden av kapital som Bourdieu(1995) kaller det. Aktørene plasseres i det sosiale rommet ut ifra hvor mye kapital de innehar. De ulike aktørene ordnes etter klassetilhørighet med hierarkisk organisering: Folk kommuniserer best med de som er nær i rommet og mengden kapital bestemmer plassen i rommet. En kan si at det sosiale rommet struktureres etter klassetilhørighet.(Andersen/Kaspersen(RED.), 2007; Bourdieu, 1995).

I følge Bourdieu er det tre hovedtyper kapital(Andersen/Kaspersen(RED.), 2007):

Det er økonomisk kapital som er tilgang på penger eller materielle ressurser.

Kulturell kapital som kan være utdanning, kunnskapsnivå eller det å kunne «språket» på feltet.

Sosial kapital er tilgangen en har på kontakter i det sosiale rom.

Plasseringen i rommet kommer an på den totale mengde kapital og fordelingen mellom kulturell og økonomisk kapital.(Andersen/Kaspersen(RED.), 2007; Bourdieu, 1995)

I tillegg kan en nevne symbolsk kapital, som kanskje er den mest relevante for denne oppgaven. Det er en slags overordnet kapital som kan omformes etter hvilket felt man er på(Andersen/Kaspersen(RED.), 2007). For eksempel gir kunnskaper om trening mye kapital blant lærerkollegiet på en idrettslinje, men lite kapital på en barneskole.

Habitus et begrep som sier noe om hvordan individer posisjonerer seg i det sosiale rommet ut fra for eksempel livsstil og smak.

«(...)habitus tenderer mot at styre agenterne ind i situationer, som bekrefter deres tidligere positioneringer, og mod at få dem til å undgå situationer, der udfordrer deres habitus og setter spørsmålstegn ved den.» (Andersen/Kaspersen(RED.), 2007, s. 353)

Det vil si at habitus påvirkes av den sosiale gruppen en tilhører og formes av det nærmeste miljøet.

Det har blitt sagt at habitus veldig enkelt kan forklares med summen av det levde liv.(ukjent kilde)

Begrepet har blant annet blitt brukt som forklaring på sosialisering til

idretten(Slette-meås, 2005). Det vil si at en gjennom familie og venner har bygd seg opp en

idrettshabitus, som igjen gjør at en søker «kjente» posisjoner i det sosiale rommet. Hvis vi for

eksempel ser for oss et lærerkollegiet, vil mest sannsynlig idrettslærere menge seg med idrettslærere

og historielærere menge seg med historielærere, på grunn av deres habitus. I virkeligheten er det nok mer nyansert enn som så, men jeg setter det litt på spissen for å få frem poenget.

I analysedelen kommer jeg hovedsaklig til å bruke Bourdieu i forbindelse med hvorfor informantene begynte å spille fotball og ikke så mye ellers. Som nevnt er ikke sosial klasse så relevant for mitt materiale, men det kan være interessant å se på i sammenheng med hvordan informantene ble sosialisert til fotballen. Derfor kommer jeg hovedsaklig til å benytte meg av Beck, Giddens og Csikszentmihalyi sine teorier i analysedelen.

4.0 Resultater

Jeg vil nå presentere resultatene jeg har fremskaffet gjennom intervjuene og feltarbeidet. Jeg vil kategorisere mine observasjoner, og respondentenes utsagn og meninger. På den måten vil jeg belyse de temaene jeg trodde kunne være årsaker til at de fortsatt spiller fotball.

Jeg vil forsøke å trekke frem de poengene jeg mener er relevante og viktige for en god belysning av problemstillingen.

Målet med dette kapittelet er å presentere resultatene på en oversiktlig måte og deretter flette disse sammen med teoriene til Beck, Giddens og Csikzentmihalyi for å kunne gi grunnlag for en konklusjon på problemstillingen.

Aller først vil jeg ta for meg hvordan respondentene fant veien til fotballbanen, altså hvordan de ble sosialisert inn i fotballen.

4.1 Fotball – hvorfor begynne?

Hvorfor begynner noen å spille fotball?

Det kan nok være mange årsaker til det, men noen undersøkelser viser at en del blir sosialisert til fotballen gjennom foreldre, familie og venner.

Dette viser blant annet Peterson og Franzens undersøkelse fra Sverige¹¹ og Kjell Terje Slette-meås' masteroppgave¹². Dette viser også dataene jeg fikk gjennom mine intervju. Alle respondentene begynte med organisert fotball i 6-7 årsalderen, og noen av dem begynte gjerne med årskullet over. De begynte med andre ord ett år før de egentlig skulle. På spørsmål om hvorfor de begynte å spille fotball svarte de følgende:

Eric: Når eg va 6 år, trur eg. Det va så fort eg bynte på skulen og hadde løv til liksom.. eller eg bynte faktisk et halvt år før eg hadde løv..

Jørgen: Organisert da eller?

Eric: Ja, ja, men eg spela me eldre brødre å sånn før da. Blei jo tvinga med.. hehe

Jørgen: Du hadde eldre brødre. Hadde det innvirkning på deg eller?

Eric: Ja, eg trur det.

Jørgen: Har du hatt nokon annen familie som spella fotball, foreldre eller noko sånn?

Eric: Nei, foreldra mine har egentlig aldri vøre noko sånn interessert i idretten i det heile tatt trur eg faktisk. Menne alle mi tri brødrene har vøre heilt frelst egentlig.

Hos «Eric» var det ikke foreldrene som ivret for fotballen, men tre eldre brødre som «dro» han med på banen. Verdt å merke seg er at han spilte fotball også før han begynte med organisert trening.

11 (Peterson/Franzen, 2004)

12 (Slette-meås, 2005)

«Rune» derimot hadde ikke søsken, men foreldre og besteforeldre som var veldig interessert. Han sa følgende om hvorfor han begynte:

Rune: Organisert ja, da bynte eg som keeper. Da var eg vel 5 år trur eg(...) ehhe, men så fant dom ut at eg sprang etter ballen allikavel, så da blei eg utpåspeller. Vakje noko særlig å ha meg i mål. Hehe.

Jørgen: Men spela du fotball før det?

Rune: Jajaja, sparka fotball. Som eg har sett på bilder da, siden eg kunne gå lissom.(...)Den som lærte meg aller første gangen trur eg faktisk va bestefar. Også har pappa sparka på rimelig høgt nivå når han va ung....

Jørgen: Så fotball har vert ein del av familien?

Rune: Ja, pappa har jo sparka old boys etterpå da. Så han har jo interesse for det og hadde ikkje foreldra hatt interesse for det, så hadde det ikkje vert noko.

En kan se at «Rune» ble introdusert for fotballen gjennom bestefaren og at spesielt faren har hatt en interesse for fotball. Rune selv mener at foreldrenes interesse er viktig årsak til å bedrive idrett. Også for Erland har faren betydd mye for hans interesse for fotball:

Jørgen: Husker du grunnen til at du begynte å spelle fotball?

Erland: Tjaaaa, sikkert pga pappa, fordi han spela.. så va det vel ei klasse med bare gutter, som spela fotball.. så d va ve ein stor grunn til det.. at det skjedde..

I tillegg til faren tillegger Erland kompisgjengen fra skolen en del av æren for at han begynte å spille fotball.

Som vi kan lese av sitatene ovenfor, så legger altså del aller fleste vekt på familie og venner, når de skal forklare hvorfor de begynte med fotball. Dette er faktisk den viktigste faktoren for alle, bortsett fra «Ole».

Disse resultatene strider med individualiseringstesen til Beck og Giddens. Som jeg skrev tidligere mener de at bakgrunn og klasse har lite å si for livssjanser og identitet. Undersøkellesobjektene opphav og bakgrunn er helt klart en årsak til at de begynte å spille fotball.

Noe som støtter oppunder disse resultatene, og som er et motstykke til individualiseringstesene, er Bourdieus teori om det sosiale rom. I så måte viser resultatene fra undersøkelsen at klassetilhørighet og bakgrunn kan ha innvirkning på identitetsvalg, i motsetning til hva Beck og Giddens hevder.

Jeg har tidligere referert til Slettemeås(2005), som trekker frem påvirkning fra familie og venner som årsak til at noen blir langrennsløpere. Den samme forklaringen kan en ty til her. Med unntak av to intervjuobjekter, forteller alle at oppvekstmiljøet med familie og venner er årsak til at de begynte å spille fotball. Alle, med unntak av «Ole», er vokst opp i et miljø der fotball har vært en sentral del av fritiden.

At de fortsatt spiller fotball kan forklares ved at oppveksten har påvirket deres habitus dithen at

fotball «ligger i blodet». Som nevnt søker «habitus» kjente posisjoner i det sosiale rommet, posisjoner der habitus ikke blir utfordret.(Andersen/Kaspersen(RED.), 2007) Fotballfeltet er et godt kjent miljø, som ikke stiller spørsmålstegn ved objektenes habitus, men heller bekrefter deres posisjon. Derfor kan en si at oppvekstmiljøet, familie og venner er en deltagende årsak til at objektene fortsetter å spille fotball.

Noe av kritikken mot Beck og Giddens går ut på at de mangler empirisk forankring for å støtte oppunder individualiseringstesen . De har i liten grad gjennomført egne empiriske undersøkelser og viser en altfor lemfeldig og selektiv omgang med data.(Aakvaag, 2008, s.285)Det finnes flere studier som viser at kjønn, klasse og etnisitet fortsatt har mye å si for identitet og livssjanser, blant annet Oddens undersøkelse som viser at ungdom i norsk friluftsliv ikke velger aktivitet helt uavhengig bakgrunn(Odden, 2008) . Peterson og Franzen(2004) og Slette-meås(2005) er nevnt. Begge undersøkelsene viser at foreldre har stor påvirkningskraft når det kommer til barnas valg av idrett. Det betyr mye at foreldre selv har vært aktive og at de av barna blir sett på som forbilder. Jeg vil allikevel ikke avvise individualiseringstesen, fordi jeg har resultater som viser at det å begynne og spille fotball er et resultat av det refleksive samfunnet. Bare se hva Ole sier om hvorfor han begynte::

Jørgen: Veit du åffer du begynte?

Ole: « Nei..har alltid spilt fotball.. alltid,.. Va bare det som falt inn, passte perfekt til meg»(...) eg hadde d ikkje sånn så deg da. Du hadde jo veldig masse med foreldre å sånn. Far din å sånn.. Eg hadda da ikkje den veien. Mammo og pappen e ikkje sånn.

Jørgen: Du vokste ikkje opp i det miljøet (fotballmiljøet)?

Ole: Nei, på ingen måte. Da va meir... såg litt plakatar å sånn og då bynte d. Fekk ein ball til jul trur eg, og så va da gjort. Men mammo og pappen, påvirka på INGEN måte.

Ole skiller seg litt ut ved at han sier at familien ikke har hatt noen innvirkning på hans valg om å spille fotball. For han så ble det bare sånn, det var et valg han tok og valget ble tatt etter påvirkning gjennom media og idoldyrkingen i fotball.

Det samme gjaldt for Harald:

J: Kan du tenke deg noen grunn til at du begynte å spille fotball?

Harald: Det var jo det atte det var mye på tv da, og at tippekampen va d store lissom og da va det fotball som alle guttane dreiv med lissom. Sjøl om eg va innom ein del andre idretter, men fant fort ut at der var det bare å komme seg vekk fra. Det vakje så interessant.. hehe

J: Hått va det som gjorde fotballen meir interessant a?

Harald: (tenker) Va vel kanskje at eg såg dom på tv da. Hått dom dreiv med og da hadde du liksom lyst til å bli sånn da. Fekk jo idol gjennom der og diverse lag, så... va lissom ute å leika at du va dom, så balla det bare på seg.

I «Ole» og «Harald» sitt tilfelle er det altså ikke familie og venner som er årsaken til interessen for

fotball, men samfunnet rundt. Oppmerksomheten som fotball fikk gjennom media førte til at de fikk idoler som de identifiserte seg med på «løkka». For «Ole» og «Harald» har ikke bakgrunnen deres noe å si for deres valg om å spille fotball. Det var derimot en aktiv beslutning fra deres side. Fotball var noe de ville identifisere seg med.

Dette er litt utenfor problemstillingen, men jeg har tatt det med for å vite litt om bakgrunnen og for å komme litt under huden på intervjupersonene.

4.2 Oppfølging fra familien

Ovenfor har vi sett at en del gjerne begynner med fotball på grunn av påvirkning fra familien, men nedenfor skal vi også se at familien er en stor grunn til at de fortsetter å spille fotball.

J: Me snakka litt om familie tidligere, e d viktig at dom følger me og e rundt der?

Eric: Ehh..ja, d æ d egentlig.(...) d æ vertfall utruleg moro for meg atte mor mi fyger mæ, brødrene mine fyger mæ.. eg he au mange kameratar som fyger mæ på åssen d gjeng me meg på fotballen liksom(...) når eg spila futsal, så va både brødre og foreldre interessert.. sendte meldingar etter kampan og lurte på åssen d hadde gått å sånn.. sø d æ klart det gjer deg mykje det altså.

At familien følger med er kanskje ikke hovedgrunnen til at «Eric» fortsatt spiller, men han påpeker at det betyr mye for han at de er så interessert.

«Bjørn» legger også vekt på at familiens interesse har hatt mye å si for han opp gjennom alle årene med fotball.

Bjørn: (...) det har jo holdt interessen veldig ved like og hadde ikke de vert der.. de har jo fulgt opp veldig greit.. så d har jo hjelpe utrulig lissom, de har vel vert på omtrent mesteparten av kampane mine lissom.. fra jeg var 6 år, ja, og nå har jeg blitt 25.

Dette er et trekk som går igjen hos de fleste respondentene. Alle har familie som har fulgt mye med opp gjennom. Og for «Harald» har de vært en avgjørende faktor til at han ikke sluttet. Han sa følgende:

Harald: (...) det har jo vert to perioder der eg har hatt lyst til å slutte, men.. (tenker) mamma og pappa var jo veldig.(tenker) Kom med mange gode argument for å fortsetta å sånn lissom. Så da hjølpde det au. Det va jo diverse ting ein hadde meir lyst til enn å fortsetta med fotballen på den tida..

J: Når var det da?

Harald: Ja, va vel i slutten av vidergående tenker eg og så ein periode i NN(klubb i Grenland).. der eg hadde lyst til å bare... da va eg så lei atte... men da var det nytt miljø og eg budde i bø og kjørte

opp og ned til skien i løpet av kveldan. Det blei liksom jobb, kjøre, trene og så heim og legge seg, så da va det lissom ikkje så spennands lenger. Men et par gode tips fra de eldre, så hjølpte det seg. (...)det va vel det mamma og pappa sa da, alt med atte.. «hått ska du finne på på kveldane og bare drive dank og masse sånt. du kommer til å angre allikavel, når det blir bedre». Etterhvert så kom et par klassekameratar fra vgs hit, i første halvåret i 3.klasse trur eg. Så da blei det jo bedre da.

Her ser vi at foreldrene faktisk «overtalte» respondenten til å fortsette. Vi ser også at han hele tiden fremhever betydningen av kameratgjengen og det sosiale miljøet.

Familien, og spesielt foreldre, har vært viktige støttespillere opp gjennom. Det at familie viser interesse er av en viss betydning for at de har sparket fotball så lenge. For Harald har det sågar vært avgjørende for at han ikke sluttet ved et par anledninger.

Familie og venners påvirkningskraft kommer av det Csikszentmihalyi(1975) sier om tilbakemeldinger på det en driver med. Det at familien interesserer seg og gir tilbakemeldinger bare ved å være til stede, betyr mye for spillerne. Det er motiverende å vite at andre også bryr seg om det en gjør.

Noe som er verdt å legge merke til er hvordan familien klarte å overtale Harald: Hva skulle han gjøre om kveldene, bortsett fra å drive dank?

Det var et alternativ som ikke falt i smak hos Harald. Og da kommer vi inn på det flow-teorien sier om at passivitet gjør en ulykkelig, mens aktivitet gir hverdagen mening.

Harald velger å fortsette, fordi alternativet er «å drive dank», altså gjøre ingenting. I følge Csikszentmihalyi(1975, 1990) er det disse stundene en føler seg mest ulykkelig. Og dette er nok årsaken til at Harald valgte å fortsette, slik at fritiden ble meningsfylt.

I tillegg ser en betydningen av det å være med venner. Da flere gode venner av Harald begynte å spille, ble motivasjonen for spille fotball større. Det kommer av at han endelig befinner seg i et miljø der folkene rundt ham har samme interesser, målsettinger og bedriver samme aktivitet. Og det er da, at folk er på sitt mest lykkelige(Csikszentmihalyi, 1975, 1990). Og da er det selvfølgelig bedre å fortsette med fotball enn å sitte hjemme å drive dank.

Men hvordan stemmer mine resultater overens med teoriene om senmoderniteten, individualiseringstesen og det refleksive selvet?

Foreldre blir fremhevet som en viktig del for at spillerne begynte med fotball og de fleste har foreldre som selv har bedrevet fotball. Da kan en jo tenke at det har med nedarving av identitet å gjøre, noe som ikke stemmer overens med modernitetsteoriene.

I følge Beck(2004) og Giddens(1997) velger en selv hvilken identitet en vil fremstå med. I tråd med dette, mener jeg, at fotball er en del av hvordan en ønsker å fremstå, uavhengig av om foreldrene har spilt fotball eller ikke.

Implisitt betyr dette at 3.divisjonsfotball er identitetsbyggende. Jeg mener ikke at spillerne bygger

sin identitet ene og alene gjennom fotballen. De har jo et liv ved siden av med jobb, studier og eventuelt familie, og disse faktorene er nok kanskje et viktigere fundament i deres identitet. Men fotball er en del av deres identitet, sammen med jobb, studier og familie. Som Enjolras skriver:

«Endelig åpner utvidelsen av den refleksive handlingssfæren muligheten for individualisering og for et større mangfold av identiteter som er tilpasset til forskjellige situasjoner; dvs. muligheten for å ha en sammensatt identitet med forskjellige del-identiteter som er tilpasset forskjellige sosiale situasjoner.» (Enjolras i Seippel, 2002, s. 184)

De har altså forskjellige roller som tilpasses den sosiale situasjonen de befinner seg i.

Dette er også i tråd med sosiologen Erving Goffman(1992). Han sammenligner livene vår med en teaterscene der vi bekler forskjellige roller etter hvilket publikum vi har foran oss, for eksempel familie, venner, arbeidskolleger, sjefer eller undersåtter.

Dette styrker opp om teorien om at en i dag ikke arver identiteter, og det forklarer også hvordan to av mine intervjuobjekter (Eric og Ole) har et lidenskapelig forhold til fotball, til tross for foreldre som overhodet ikke var interessert i fotball.

Fotball er noe som komplementerer identiteten. Fotballspiller-rollen er bare en av flere roller som til sammen bygger deres identitet. Denne rollen gir mine intervjuobjekter positive tilbakemeldinger, og derfor fortsetter de å bekle denne rollen. Sammen med de andre rollene som for eksempel, familie-, jobb- og foreldrerollen, bygger de en identitet.

Et annet poeng er hva fotballspiller-rollen betyr i forhold til familie- og jobbrollen. Både i jobb og familie må en forholde seg til over- eller underordnede(f.eks. sjef – undersått, far – sønn). Fotball derimot, er et likestilt fellesskap. Fotballspiller-rollen blir en kollektiv friplass i et hierarkisk organisert samfunn. Her kan det trekkes paralleller til «the Jambo experience», som Hognestad beskriver. En av hans informanter beskrev fotballens betydning, for han, slik:

The football gives you some sort of constant in life. You know in these days you`re under so much pressure at work, families, whatever...(..)For me personally it`s great to know that you can go to the football and get away from all the pressures that you have in your life... (Armstrong/Giulainotti, 1997, s. 199)

Hognestad beskriver det som «a kind of escape from real life» (Armstrong/Giulainotti, 1997, s. 199)

Dette omhandler supportere, men jeg føler det kan trekkes paralleller til spillerne i denne undersøkelsen. På fotballbanen treffer de venner med samme interesser og en tenker ikke på utfordringene og oppgavene som ellers venter i hverdagen.

I tillegg til foreldre og familie, ble kamerater og det sosiale miljøet på laget fremhevet som en viktig drivkraft for å spille fotball. Hvordan dette stemmer med modernitets- og flow teorien vil jeg ta for meg herunder.

4.3 Fotball og identitet

4.3.1 Fotball– en kilde til identitetsbekreftelse og sosial tilhørighet?

Under alle intervjuene kom det frem at det sosiale miljøet på laget var viktig for at respondentene spiller fotball. Det å treffe kompisar og ha det gøy sammen med andre blir fremhevet av de fleste som en viktig årsak til at de spiller fotball. Men når det kom til hvor mye tid de ønsket å bruke på fotball dukket det opp et klart skille mellom de single og de i et parforhold.

Dette er temaene jeg vil ta for meg her, der jeg først vil presentere hvilken betydning det sosiale miljøet har, deretter forskjellen på de som er i et parforhold og ikke. Til slutt vil jeg forklare disse tendensene ved hjelp teoriene til Beck, Giddens og Csikszentmihalyi.

Men aller først hva intervjuobjektene tenker om det sosiale miljøet som drivkraft for å spille fotball.

Ole fremhever gode folk som ein viktig grunn til å gå på trening.

Ole: Ja..da e vel da.. ehh.. hovedgrunnen egentlig (...)menne ja, d e ein god grunn til å gå på trening..at det er mykje gode folk.

Eric spilte for klubben i heimbygda si heilt siden han var liten til han var midt i 20-åra, også mange år etter han hadde flytta for å studere fortsatte han i klubben selv om det tok 2-3 timer å kjøre heim.

J:Hva var grunnen til at du fortsatte å spelle for NN(moderklubben)og ikkje for ein klubb der nede?

Eric: Det var rett og slett det sosiale, det atte alle barndomskameratane spilte førsatt i NN(moderklubben)..Det va liksom verd å øfre så mykje, for eg kom heim å traff mine aller beste kameratar og d va sø moro å spille med dei.

Etterhvert ble det for få folk igjen i moderklubben til at en kunne opprettholde et seniorlag, dette førte til at Eric måtte bytte klubb. Han begynte først på et lag i i byen der han bodde, men etter en sesong valgte han å bytte til en klubb som lå 50 minutter unna med bil. Han begrunnet det slik:

Eric: (...)d va kun på grunn av NN(bror).. han hadde ingen spillerar..så va d egentlig då for å

hjelpen han..

J: Åsså har du blitt værands?

Eric: Åsså har eg blitt værands a den gronn at eg vil hjelpe han og at eg trives veldig godt her(...)eg kom pga NN(broren), men eg har au blitt pga at eg liker å spelle med folka her.. d æ jau klart.

Nok en gang ser vi familiens betydning, og at det er hovedgrunnen til at han skiftet klubb, men vi ser også at det sosiale miljøet har en stor betydning for at han velger å bli værende. Harald sier følgende om emnet:

«Harald: Nei, d.. d har jo med mye av det sosiale.(...)også finner ein jo på mye annet utenom au. også får du jo nye venner au. Nye folk som kommer til klubben og sånt, treffer jo nye folk nesten hvert år og det er jo bra.

J: Åssen føler du det sosiale miljøet er på laget ditt nå?

Harald: Eg føler det er veldig bra, me har vært litt uheldige da. Med diverse frafall og sånt, men det er jo folk som eg kjenner godt fra før av, mange av dom. Så er det veldig mange på min alder lissom da. Så er det jo ikkje voldsomme spranget fra yngstemann til eldstemann. Det er meir samla midt på. Så eg håper det er positivt.

J: Er det ein del av grunnen til at du bytta klubb i høst, at det er ei eldre spillergruppe?

Harald: Ja, også var det jo kanksje litt at det var litt meir folk der som eg hang med på fritida lissom.

Harald meldte overgang til naboklubben, som i utgangspunktet er dårligere rent sportslig. Så selv om han er opptatt av å vinne og konkurrere er det viktigere for han at han er en del av et sosialt miljø som han trives i.

Alle intervjuobjektene legger vekt på viktigheten av det sosiale miljøet. Den eneste som skiller seg litt ut er Rune, som sier følgende:

J: Me har vert innom det med det sosiale, d å spelle med "gutta, er det ein viktig del?

Rune: Trur kanskje at den blir litt og litt mindre, fordi aldersforskjellen blir såpass stor atte.. men han har vert ein stor del av det. (...)det var nok viktigere før ja, for da var jo det ein del av kompisgjengen min og sånn er det jo ikkje nå lenger.. Hadde ein klart å beholde ein kjerne så er det fort at fleir hadde klart å holdt på litt lenger.

Rune har en litt annet syn på det, men han tror jo at det det er flere som fortsetter å spille dersom en klarer å beholde en kjerne med gode venner.

At det sosiale miljøet er viktig, har jeg også observasjonsdata som bekrefter. På et spillermøte kom det frem et ønske om mer sosiale sammenkomster utenfor banen og da ikke nødvendigvis i form av fester, men gjennom andre aktiviteter som paintball og lignende. I tillegg kom det frem at en ønsket en bedre garderobekultur i klubben, for å heve det sosiale miljøet slik at samholdet blir bedre. Fordi de fleste var enig om at dette ville heve det sportslige nivået. Erland sier rett ut at det sosiale miljøet

er det han kommer til å savne mest den dagen han slutter:

J: Hått trur du at du hadde savna mest, hvis du hadde slutta tvert nå?

Erland: Hadde vel kanskje vert det sosiale i laget, ja gjengen rundt laget ...

Hvordan forklarer en at det sosiale miljøet er så viktig, slik som det kommer frem av sitatet og observasjonene ovenfor?

Rugkåsa hevder at:

«Mennesket er grunnleggende sosialt. Vi utvikler oss gjennom stadig samspill med våre omgivelser, og omgivelsene påvirkes av oss.» (Rugkåsa, 2001)

Dette er et godt poeng og bekreftes av Csikszentmihalyi(1975), som gjennom sine undersøkelser fant ut at de beste flow-aktivitetene var de en gjorde med venner. De var til og med bedre enn tida med familien. Dette kom av den årsak at vennegjenger som regel har felles interesser, bedriver felles aktiviteter og har felles målsettinger.

Dette kommer også frem av mine data. Flere fremhevet at det å spille med barndomskompisene var noe av det gøyeste. Sitatet under er et eksempel på dette.

«Bjørn: (...)det blir jo mye moroere å spelle når du speller med kamerater og folk du kjenner ut og inn og.. vet ikke.. du gir kanskje litt mer for de aller næraste vennene dine enn det en kanskje hadde gjort, hvis en hadde spelt på ett lag der en ikke kjente noen folk lissom.. det blir jo litt gøyere.(...) Gode venner og har noe å prate om hele tida.»

Forskjeller mellom familiemenn og enslige?

Det som er interessant i denne sammenhengen er at det er en klar forskjell på hvor mye tid en vil legge i fotballen på de som er single og på de som lever i et par- eller familieforhold. De som er etablerte i et forhold ønsker ikke å bruke like mye tid.

Ole merka, etter han ble student, at det ble vanskeligere å bruke like mye tid på fotballen, som før.

Ole: (...)Da va jo heller det at det blei litt andre ting da... litt prioriteringa..

Når eg kom t bø, så va da litt andre ting, du hadde jo nok med dei treningane så var her egentlig.. Da var jo kje vits å treni noko meir..

J:Du sier prioriterer, va d meir d sosiale livet liksom?

Ole: Ja, itte eg kom t bø...(..) vinkveld, torsdagkro, lørdagen. Men du klarte jo alltid å kneppa inn fotballøktene då.

Selv om det dukket opp en del andre aktiviteter, som var vel så morsomme som fotball, fikk han alltid satt av tid til å trene. Nå har Ole vært her i 6 år, har samboer og sier han ikke lenger er så mye ute på vinkveld og torsdagskro og at han heller prioriterer samvær med samboeren, men fotball har han uansett tid til, om enn litt mindre enn før.

For Harald er situasjonen ganske lik siden han har samboer og jobb å ta hensyn til.

Det å eventuelt bruke mer tid var for han helt uaktuelt. Jeg spurte om han kunne brukt mer tid dersom klubben rykte opp i 2.divisjon:

Harald: Nei, må prioritere litt andre ting. Hadde ein vert aleine så hadde det vert noko anna. Det ekje sikkert det hadde frista så mykje da heller. Tar for mye tid lissom.

J: Hvis du hadde fått et tilbud fra Notodden, hadde det vert meir aktuelt?

Harald: Nei(kjapt og bastant svar)

J: Det er tida som ikkje strekker til lissom?

Harald: Ja(...).det hadde gått enda meir tid til kjøring au da, trena der borte og .. ute og.. nei.

Rune ønsker heller ikke å bruke mer tid enn han gjør nå, som er ca 3 dager i uka.

Rune:Ja, d er d eg kan strekke meg til, sånn som situasjonen er nå. Men det som er verre er jo helgekamper da. Det kan jo fort ødelegge ein heil dag

Det skal legges til at Rune er i full jobb, har kone og barn og derfor prioriterer han heller familielivet fremfor mer fotball. Men han ønsker å trene såpass at han henger med.

Hovedskillet på objektene er om de befinner seg i et forhold eller er single. Rune, Harald og Ole var ikke villige til å ofre mer tid, siden de hadde familie og samboere å ta hensyn til.

Eric, derimot, er single og bruker opp til 10-12 timer i uka på fotball, der mye av tida går bort til kjøring til og fra trening. Jeg spurte han om det tok for mye tid:

Eric: Nei, ikkje for mykje. Fordi atte eg he jo ikkje nøke familie eller ingen andre å ta hensyn til. Så eg gjer vel egentlig akkurat det eg he lyst til når eg måtte ønske det. Sånn sett æ jau fotballen au.. høtt ska eg sei.. ehh..nesten litt viktig for meg

J: Kunne du brukt meire tid på d a?

Eric: Ehhh..ja, det kunne eg forsåvidt.. eg hadde ikkje hatt nøke imot d.

Bjørn er også singel og har heller ikke noe problem med det å bruke mye tid på fotball:

Bjørn: Nei, jeg har.. sånn som det er nå, så går det fint for meg. Jeg kunne sikkert trent mer og. Jeg har vel nok av tid jeg, egentlig, så for meg så hadde det sikkert godt greit.

Det er stor forskjell på det å være i et forhold og det å være alene når en snakker om å bruke tid på fotball. Og det er kanskje naturlig siden de som er i et forhold har flere hensyn å ta. Men hvorfor er det slik at de single velger å bruke tida på fotball og ikke noe annet, og hvorfor bruker de som er i et

forhold så mye av sin dyrebare fritid på fotball?

Både Eric og Bjørn er single og spiller fotball for å gjøre fritiden mer gledesfylt og fornøyeelig.

Eric kunne gjerne ha brukt mer tid på det og det som er veldig interessant her er det han sier om at fotballen er viktig for han. Fotball er med på å gi fritiden til Eric mening, fordi han gjennom fotballen opplever utfordringer, mestring og engasjement.

Samtidig blir fotball en viktigere del av identiteten, siden de single ikke har så mange roller å spille på. De har ikke en kjæresterrolle, farsrolle eller omsorgsrolle å ta hensyn til og derfor blir fotballspiller-rollen en større del av identiteten.

Men hva med de som ikke er single, men som har samboer og familie og forholde seg til?

De som befinner seg i et forhold er mer gjerrige på fritida og ikke like interessert i å legge ned så mye tid på fotballen.

Harald har samboer og full jobb og er ikke like interessert i å bruke like mye tid som før.

J: Hvis laget ditt hadde rykt opp til 2.div, hått hadde du gjort da?

Harald: Nei, hadde vært uaktuelt..

J: 2.div ekje aktuelt lenger?

Harald: Nei, tar for mye tid.(...) må prioritere litt andre ting.. hadde ein vert aleine så hadde det vert noko anna. Det ekje sikkert d hadde frista så mykje da heller. Tar for mye tid lissom.

Harald kunne ha trent mer dersom han hadde vert alene, men det er ikke sikkert. Slik situasjonen er nå kunne han egentlig tenkt seg å trene mindre, men på den annen siden synes han også at det er godt å komme seg ut og ikke bare «sitte og glo» som han sier. Dette kommer av at han ønsker utfordringer og å utvikle seg, fremfor å bare sitte og forfalle. Og nettopp dette er et sentralt poeng i *flow-teorien*:

« The flow experience that results from the use of skills leads to growth; passive entertainment leads nowhere.» (Csikszentmihalyi, 1990, s. 162)

Når han spiller fotball får han brukt sine evner og ferdigheter i flow-situasjoner, og dette fører til en personlig vekst, istedenfor at han nøyer seg med passiv underholdning der hans egen utvikling er helt stillestående.

«Harald» er bevisst sin selvidentitet og har et bilde av seg selv som en som ikke er en passiv, deprimert person, som bare «sitter og glor».

Giddens beskriver selvidentitet, som *selvet som det refleksivt forstås av personen på bakgrunn av vedkommendes biografi*. (Giddens, 1997, s. 68)

«Harald» tar derfor et valg om å fortsette og spille fotball, fordi det ikke er forenlig med hans selvbilde å sitte og glo.

Det å sosialisere seg med lagkompisene på fritiden var ønskelig både hos de single og hos de som var i et forhold. De som er i et forhold ønsker å tilbringe deler av tiden med venner, fremfor familie, fordi det er der de har sine lykkeligste stunder. Flow-opplevelsene de får gjennom fotballen gjør det verdt å ofre deler av fritiden.

Dette forklarer hvorfor de som er i et forhold også bruker såpass mye av fritiden på fotball. De har sine beste flow-opplevelser på banen sammen med venner, dette kan også relateres til fotball som frirom, som jeg har nevnt tidligere. På fotballbanen er de fri fra den hierarkiske hverdagen.

De single vil gjerne bruke mer tid på fotball. Det kommer av at de ønsker å sysselsette seg selv og sine evner. De ønsker å bryte opp isolatet som kan oppstå og få utviklet seg i samvær med andre.

Ikke slik å forstå at de single i min undersøkelse er helt alene i verden, men at de har mer tid for seg selv, enn de som er i et par- eller familieforhold, er sikkert. De trenger å holde seg sysselsatt for å oppleve flow og styrke selvet, fremfor en passiv hverdag som kan føre til negative tanker.

Dette forklarer også hvordan fotball er en kilde til identitetsbekreftelse og hvorfor en velger å bruke så mye tid på fotball, siden alternativet kan være en stillesittende, passiv og deprimerende tilværelse. Og det er ikke forenlig med intervjuobjektens selvidentitet.

Befinner vi oss i en ny modernitet?

Jeg tror poenget om «sosialt samvær og flow» kan støtte opp om individualiseringstenen og teoriene Beck og Giddens. Det finnes de som er kritiske til at vi i det hele tatt befinner oss i en ny modernitet.

«Det er vanskelig å finne dette avgjørende skillet mellom den nære fortid, forstått som modernitet, og en nåtid, enten denne betegnes som høymoderne, senmoderne, som et risikosamfunn eller som flytende modernitet.» (Krange/Øia, 2005, s. 211)

Krange og Øia(2005) sikter til at familiestrukturen strengt tatt ikke er så mye mer mangfoldig i dag. Klaseskillet var langt mer kompleks enn bare skillet mellom arbeider- og kapitalistklassen i industrisamfunnet og urbaniseringsprosessen i industrisamfunnet skapte et individualiseringspress allerede den gang, siden mange flyttet fra det tradisjonsbundne livet på bygdene til nye liv og identiteter i byene.

De er skeptiske til at vi befinner oss i en ny modernitet. I tillegg synes de at fokuset på individualisering er noe overdrevent. Jeg synes at det er noen viktige poeng her og kanskje befinner vi oss ikke i en ny modernitet, muligens er det som et lite brudd isteden. Men slik jeg tolker mine resultater er fotball en måte å komme unna individualiseringspresset.

Giddens og Beck mener at en i dag administrer ens egne liv og at de valg og beslutninger en tar er for å forme en identitet (Aakvaag, 2008). Den enkelte er seg selv nærmest, uten sjenerende kollektiv eller samfunnsmoral å ta hensyn til.

Men hva med det moderne samfunns standardisering og likhet? Er det ikke slik at ungdom i dag setter store krav til klær og utseende. En skal ha sin egen stil, men samtidig ikke skille seg for mye ut.

«Alle er forskjellige, men på samme måte» (Krange/Øia, 2005, s. 225)

Det er slik at alle ønsker å skape ens egen identitet, men at en delvis vil gjøre det innenfor en slags kollektiv ramme. En vil gjerne fremstå som litt særegen og unik, men samtidig vil en ikke være så annerledes at en skiller seg helt ut. Måten en skiller seg ut på kan gjerne være lik den måten andre skiller seg ut på, slik at en allikevel er en del av et slags fellesskap (Krange/Øia, 2005).

Og det er nettopp dette mine data viser. Det å være en del av et fellesskap er en viktig del av identiteten. Det at spillerne har felles målsettinger, aktiviteter og interesser gjør at de kan identifisere seg med hverandre. De har en kollektiv identitet når de er på banen, og dette er et svar på individualiseringen som råder ellers i samfunnet. Fotballen blir en kollektiv lomme i et ellers så individualisert samfunn.

4.3.2 Fotball – et middel for å profilere egen identitet?

Oppmerksomhet fra lokalsamfunnet

Undersøkelsen min er gjort med spillere på det fjerde høyeste nivået i Norge, og det er naturlig at stappfulle tribuner og mye trøkk ikke er hverdagskost for disse spillerne. Men dataene mine viser likevel at ramma rundt og interessen rundt kampene har en betydning for spillerne.

Eric: Ja, det er moroare det altså, det er heilt klart moroare å være ein plass der det er interesse og du merkar folk rundt er engasjerte og interesserte med høssen d gjeng å sånn.

I NN(hjemplassen) var det ofte veldig mange på kampene og når du var i sentrum å sånn, så var det mange som spurte og dei fylgde med i avisa på resultatene og sånne ting, det var veldig moro.

Det er helt klart at Eric syntes det var stas med oppmerksomhet fra lokalbefolkningen og at det var

interesse rundt laget. Det samme syntes Bjørn:

Bjørn: Ja, d syns jeg er veldig artig, d er lissom litt moro å se nå og når vi lå i sumpa i 5.div og sånn så var det ikke så stor interesse, men du ser nå så er det... Er vel ikke så mange klubber i 3.div, som har så mange tilskuere på stadion som oss.

Bjørn mente at de hadde 150 – 200 tilskuere i snitt på hjemmekamper og at det i noen lokaloppgjør kunne komme opp mot 400-500 for å se kampen. Og nettopp lokaloppgjør gjør at noen tenner litt ekstra, se bare hva Erland har å si:

J: Er d forskjell på motivasjonen når det er lokaloppgjør kontre vanlig oppgjør?

Erland: Ehhh, ja, du blir liksom litt ekstra gira. Hvis det er kjente spelerer som du har spella med. Du blir jo litt gira, når det er lokaloppgjør.. Det gjer det jo heilt klart.. få knust dem nedpå på ein måte.. hehe

Harald viser til en cupkamp mot fylkets flaggskip Odd, når han blir spurt om betydningen av publikum og ramma rundt kampene:

Harald: Ja, selvfølgelig. Merka jo det når det var cupkamp mot odd her for noka år sia. Du fær jo litt sånn.. asså 2000 rundt fotballbanen er liksom ikkje normale tilstander det. Merka det.. blir jo så oppgira veit du at du spring jo meir enn du noen gang hadde trudd du kunne gjort. Kick kan ein kalle det. Så det er jo skuffands, sånn som i fjor da, når det er sju mann på kamp lissom. Mot kjapp og sånt, det er for dårlig. Rett og slett. Det er jo moro å spille for mange folk. Det er jo det.

Mye tilskuere og blest er altså et pluss og det å måle krefter mot kjentfolk foran familie og mye publikum er veldig moro. Og for Rune har ramma rundt mye å si for spenningsnivået i forbindelse med kamper:

Rune: Både og.. ein klarer jo å motivere seg, det spørs akkurat åssen lag d e ein speller mot.. sånn e d vertfall for meg da,. Hvis ramma e på plass, så harkje laget no særlig å si, men hvis d e lite folk, da bør det ikkje være Klyve ein speller mot. Da ekje motivajonen heilt der, før så hadde ikkje det noe å si.

J: Er det forskjell på motivasjonen i lokaloppgjør og andre eller?

Rune: Ja..(tenker) merker jo det at det går litt på motivasjonen laus t tider. ehh.. menne.. når ein speller nå da, i forhold t før. At ein ekje like gira, like, å skan si, d skrittet foran som en alltid kanskje va før da. som igjen gjer at ein blir hakket dårligere. Men det er jo bare opp til deg sjøl det da. Yter nok litt ekstra i lokaloppgjør

Det er et interessant poeng at interesse rundt laget og ramma rundt kampene faktisk har så stor betydning. For Rune var det merkbar forskjell på spenningsnivået når det var mye tilskuere og om det var lokaloppgjør eller ikke. Dette er jo spillere som ikke er vant med mye blest, men det har allikevel en del å si når kampene først starter. Og for de fleste er det stor forskjell på lokaloppgjør og vanlige kamper. Jeg merket dette under feltarbeidet. Stemningen før et lokaloppgjør var gjerne

mer trykket, folk virket mer konsentrerte og hadde helt klart et annet tenningsnivå enn ved andre kamper. I garderoben før kamp var det fortsatt litt fleip og moro som vanlig, men stemingen bar helt klart preg av at det stod litt mer enn bare tre poeng på spill. Som sitatene ovenfor viser ligger det mye prestisje i å vinne lokaloppgjør og det å vinne over kjentfolk.

Oppmerksomhet fra media

Akkurat som med publikumsinteresse så er ikke 3.divisjon det som skaper mest blest i media, men det blir allikevel noen spalter i fylkes – og lokalaviser i løpet av en sesong. Jeg ønsket å finne ut hva dette hadde å si for spillerene.

J: Har det litt å si for deg at d kommer kampreferat å sånn i avisa, at d e litt blest rundt d?

Ole: Ja, da e viktig.. Det er litt sånn så han Brevik-trenaren sa: at det er viktig å holda seg i 3.divisjon, der bryr folk seg, i fjerde divisjon gjer folk faen. I 3.divisjon der føler eg at det er litt interesse, både i Grenland og rundt om i heile fylket. Eg veit jo kossen det er i bø då. Eg like at folk er på kampane å ser åssen me gjere da..

Ole er opptatt av det skal være blest rundt laget, og synes det er positivt at folk utenfor laget og klubben bryr seg.

Litt av det samme gjelder for Eric og Bjørn. Det er viktig at det står kampreferat og sånn, men det er ikke derfor spiller fotball.

J: Har det noko å si at det kjem litt i avisa og sånn?

Eric: Det er vertfall moro når det gjer d, eg lese alltid lokalavisene om 3.div, 4 div og sånn, d gjer eg.. ehh.. og dagen etter kamp, så sjekker eg alltid avisa og leitar etter om d stend litt om kampen.. absolutt.. menne eg veitkje om d æ nøkø a drivkrafta

J: Er det ålreit at det står litt i avisene om kampane og litt sånn?

Bjørn: Ja, det syns jeg egentlig er ganske artig. Det er jo moro det. At det står litt om hva du gjør. Nå er vi så heldige å ha Kanalen her da, så det står jo titt og ofte der. Det er jo gøy.

Det betyr ikke så mye om det er litt oppmerksomhet i avisene, men Harald og Rune er likevel kritiske til at 3.divisjon får mindre og mindre spalteplass.

Harald: Ja, eg vil påstå at det har blitt jævli dårlig.. Så det er selyfølgelig moro når det står noko om deg sjøl da og laget. Før så var det veldig bra. Første året me var i 3.div, så var det lissom ein to - tre sider om 3.div, nå er du heldig hvis du fær ei lita notis. Så.. klart de e moro det. Men det er liksom ikkje noko krise hvis ikkje avisa er der heller, men det er litt moro å få litt blest rundt laget au da.

Rune: (...) grunnen til at eg abonnerte på TA før, var jo fordi at dom skreiv om 3.div. Så det er ein veldig viktig faktor for mange spellerer i 3.divisjon. (...) før var det jo det, da var det jo kjempestas

og få navnet sitt i avisa og alt det der. Nå ekje d fullt så spennands, menne... Det er artig å lesa om dom andre kampene og ikkje bare om det du har spella og gjort sjøl.

Avisomtale betyr ikke så mye for Rune lenger, men han nevner at det er mange som følger med på 3.divisjon. Jeg vet om mange rundt om i Telemark som liker godt å følge med på lokal fotballen i fylket og synes det er for lite omtale i avisene. Men det virker ikke som om dette betyr allverden for spillerne annet enn at det er gøy.

Allikevel viser observasjonene mine at mediadekning ofte ble kommentert på treningene og at det allikevel betydde litt å komme i avisa. Og dette i kombinasjon med resultatene som viste at ramma rundt kampene med publikum og interesse hadde mye å si for spenningsnivået tolker jeg slik at det er av en viss betydning å profilere seg som fotballspiller. Dette har med identitetsbygging og den økende individualiseringen å gjøre.

Folk er i dag ute etter å finne sin egen identitet og de må jobbe aktivt for å tilskaffe seg en identitet, den faller ikke i fanget på en lenger (Beck 2004, Giddens 1997).

Det å spille fotball er en viktig del av identitetsdannelsen. Dette inntrykket fikk jeg blant annet under feltarbeidet mitt og da spesielt på ett av spillermøtene.

Spillergruppen ble her utfordret til å komme opp med fire ord som skulle kjennetegne Skarphedin i 2010 sesongen.

Forslagene som kom var blant annet: *Vinnervilje, stolthet, offensiv, attityd, positivt.*

Dette samsvarer også ganske så mye med mine funn fra intervjuene. Ordene er positivt ladet og konkurranseinstinktet kommer frem gjennom ordet *vinnervilje*. Men det som kanskje er mest relevant i forhold til Beck og Giddens samtidsdiagnoser er at spillergruppen ønsker å fremstå som stolte, offensive og positive. De ønsker å være en del av lag som blir oppfattet på en positiv måte og at deres identitet skal formes blant annet gjennom fotballen. Siden de er en del av ett lag som vil fremstå som positive, fremstår de selv også som positive. Vi kan også se av utsagnet til en av respondentene at han synes det er attraktivt å fremstå som fotballspiller i den lokale klubben.

J: Er du litt stolt når du tar på deg drakta og går ut på banen?

Bjørn: Ja, en blir jo d, det er jo mye snakk om a-laget og det står jo utrolig sterkt her lissom. Så det er jo gøy å få lov å spelle her ..syns det er artig. Så er det jo litt gøy og når det er mye tilskuerere da, så er det jo mye unger og. Og siden jeg jobber på skolen her, så er jo det litt stas.

En kan se at «Bjørn» legger vekt på det å bli lagt merke til. Han liker at det er mye tilskuere og spesielt barn tilstede. Og jeg tolker dette som at det er med på å bygge hans identitet. Han ønsker å fremstå som et stolt forbilde for barna og liker å bli profilert for resten av bygda gjennom fotballen og laget han spiller på.

Men kan det tenkes at han ønsker å være en del av laget fordi det på en måte er med å vise frem bygda på en positiv måte?

Det å fremstå som et positivt lag er tydeligvis veldig viktig for de fleste spillerne, dette viser jo mine data.(jfr. Bjørns utsagn og spillernes valg av ord som skulle kjennetegne laget) Hvorfor er det så viktig? Er det fordi de føler at de representerer hjembygda eller hjemplassen sin?

Jeg tror ikke at det å representere bygda er tilfelle her. Jeg tror ikke at et 3.divisjonslag er identitetsdrivende for en hel bygd. Når bygdene og kommunene ønsker å profilere seg er det ikke gjennom et 3.divisjonslag i fotball. Et kjapt blick på hjemmesidene til kommunene viser at fotballen ikke er representert i bildene som representerer kommunen. Det er naturlig at ting som Bø Sommarland, Lifjell(www.bokommune.no), Telemarkskanalen(www.nomekommune.no) og eple- og frukttrær(www.sauheradkommune.no) er de det er lagt vekt på. Det er disse attraksjonene bygdene vil forbindes med. At 3.divisjonslagene ikke er representert er naturlig. Kommunene ønsker først og fremst å tiltrekke seg turister og eventuelle tilflyttere. Da sier det seg selv at 3.divisjonsfotball ikke er den sterkeste merkevaren. Og av den grunn tror jeg ikke et 3.divisjonslag er identitetsdrivende for en kommune/bygd.

Men derimot tror jeg at den kan være identitetsdrivende for spillerne. Som Bjørn sine uttalelser viser så er det viktig for han at det er mye tilskuere på kampene og at det er spesielt gøy med unger, siden han jobber på skole til daglig. Denne profileringen i lokalsamfunnet er noe alle respondentene synes er gøy. Og jeg tror det er med tanke på lokalsamfunnet at spillerne i Skarphedin fotball ønsket å fremstå som positive og offensive. På grunn av profileringen de har gjennom lokalaviser og tilskuerne som er på kamp føler de at laget er en del av deres identitet. Med andre ord, det å spille fotball er med på å bygge deres identitet.

Og derfor kan ønsket om profilering, gjennom mye publikum på kampene og avisdekning, ha litt å si for at noen spiller fotball, fordi fotballspiller-rollen er en viktig del av spillernes identitet.

Et spørsmål en kan stille seg er om det er rollen eller laget som bygger identiteten?

4.3.3 Lokalpatriotisme - Klubben er min identitet?

Ettersom jeg er vokst opp i fotballmiljøet jeg er en del av dag, er jeg veldig patriotisk og kunne aldri tenkt meg å spille for noen av naboklubbene. Jeg var nysgjerrig på hva respondentene tenkte om dette og om de på samme måte som meg brant for fotballklubben deres:

Rune har stort sett spilt for moderklubben sin i alle år, men et år tok han turen over kommunegrensa for å spille der og grunnga det slik:

Rune: Det va mest for å prøve seg ein annen plass, d va siste sjansen tenkte eg.. burde ha gjort det litt før men.. (...) fikk ein prøve seg på litt høyere nivå og litt meir profesjonell klubb og det var veldig ålreit det.

J: Men du reiste jo tebacke til moderklubben, var det nedtrapping?

Rune: Ja, hovedsaklig d.

Erland kom til nåværende klubb når han var guttespiller og gjorde det for å spille på et høyere nivå og for å utvikle seg som spiller. Mulighetene var bedre enn i moderklubben. Han nå spilt i nåværende klubb i 8 sesonger på seniornivå og svarte følgende på om han brenner for klubben:

Erland: Ja, når eg speller kamp, så e d jo for å spella for Skarphedin da, a-laget. Gjera det best mulig for a-laget.

Verdt å merke seg at han nevnet A- laget spesielt og ikke klubben generelt.

Erland meldte overgang til naboklubben et par sesonger og jeg spurte hvordan det var:

Erland: Greit første året, for da va d mange gode spelerer som var der, som reiste over, og da var det lissom heilt greit, men merka jo fort at det var dårlig opplegg.. Det var lissom ikkje system på nokon ting.. ehh.. merka fort at det er ein liten klubb da..

J: Åssen va d å møte NN(klubben han spilte for før) da?

Erland: Det var jo litt spesielt da, menne det var jo moro.. før kamp så var det litt kjedelig på ein måte au, men når dommeren blåser.. da er lissom, kamp er kamp på ein måte.. så da tenkte ikkje eg på det lenger.

Ovenfor kom det frem at lokaloppgjør tvinga frem litt ekstra spenning og motivasjon, og en kunne kanskje tenke seg at det var på grunn av klubbfølelse og for å forsvare klubbens ære. Men en ser jo med svarene ovenfor at dette kanskje ikke medfører riktighet. Det virker mer som at det er viktigst å vinne fordi en møte folk en kjenner og at klubbfølelsen egentlig ikke er veldig sterk. Dette er litt overraskende for meg ,siden jeg selv ikke kunne tenkt meg å spille for noen andre klubber i nærheten. Men en ser jo det at spillere bytter mellom naboklubber titt og ofte, så det er kanskje sånn at lokalpatriotismen ikke er like sterk som den var før. Jeg har ikke noen håndfaste data å vise til,

men følgende anekdoter kan vise at folk engasjerte seg mer i klubbene sine før.

I en bok som kom ut i forbindelse med 100 – års jubileet til Skarphedin IL kan en lese at ved åpninga av idrettsanlegget Sandvoll i 1948 møtte 4000 mennesker opp for å se åpningskampen mellom de to lokale klubbene Skarphedin og Hørte. Det skal sies at topplaget Viking spilte kamp mot Ulefoss i en kamp etterpå og at dette nok også trakk en del mennesker. (Rovde, 1990, s. 81)

En annen historie som viser at engasjementet var stort før er følgende historie jeg hørte fra en ildsjel i idrettslaget Gvarv:

Både Gvarv IL og Hørte IL ligger i Sauherad kommune og fotballbanene ligger ikke mer enn en ca 5 km fra hverandre. En gang da disse klubbene skulle møtes til dyst på Gvarv stadion, kom bortesupporterne gående i tog fra Hørte. Toget ble ledet an av en traktor med tilhenger og oppå tilhengeren stod kiosken fra fotballbanen på Hørte. Hørte – folket nektet rett og slett og legge igjen penger i klubbkassa på Gvarv.(ukjent kilde)

Det virker på meg som at en identifiserte seg mer med idrettslaget tidligere og at det hadde en større betydning i lokalsamfunnet. Når det møter opp 4000 tilskuere får å se på et lokaloppgjør er nok de fleste spillere innstilt på å forsvare sin drakts ære. Og en kan jo da tenke seg at det å melde overgang til naboklubben ikke var så lett den gangen, all den tid at lokalsamfunnet engasjerte seg så kraftig. Kanskje er det slik at idrettslaget var mer identitetsdrivende for bygdene/hjemplassen på den tida enn den er i dag? Og kanskje var det mer identitetsdrivende for spillerne, den gang, enn det er i dag?

I tidligere samfunn var det ofte slik at en fulgte i mor og fars fotspor og kanskje gjaldt dette også fotball og klubbvalg. Men i den nye moderniteten er det slik at fars valg ikke har så mye å si(Beck 2004, Giddens 1997). Kanskje har klubbvalget blitt akkurat slik som de menneskelige relasjonene, nemlig at det kun oppstår og består etter hva en personlig får ut av det?(jfr Giddens om sammenløpende kjærlighet) Dette vises godt gjennom følgende utsagn fra en av mine respondenter:

J: Hått tenker du om å spelle for ein av naboklubbane?

Bjørn: Jeg vet ikke..

J: Hadde det vert aktuelt hvis du hadde blitt spørt da?

Bjørn: (Tenker) Tjaaa.. kommer vel litt an (...).hadde jeg blitt spurt og hadde fått et tilbud som var bra lissom, så måtte jeg jo tenkt over det, hadde ikke vert non umulighet det.

Bjørn legger vekt på «om tilbudet var bra». Om han sikter til økonomisk eller sportslig tilbud er jeg ikke sikker på, men slik jeg tolker dette er klubbvalget avhengig av hva han eventuelt får ut av det. Ole svarte slik:

J: Du hadde aldri spelt på noen andre lag i området?

Ole: Eg har vore frista, til tider ja.. men da va jo ikkje pga det sportslige da.. Det va mest me økonomiske ting da.. når du får tilbud om ganske mykje pengar da..for meg.. Og då e da veldig fristande å skifta klubb, men eg har jo ikkje gjort det endå då.. Og det må jo være einaste grunnen til å skifte klubb, folk veit jo da at eg ikkje hadde reist t ein annen klubb. Da hadde eg kun gått på da planet der.. enkelt og greit..

J: Men d ekje aktuelt nå?

Ole: (Lang pause) Nei, da passa jævla dårlig.. asså for å skifta klubb så må da jo være t pors eller notodden då.. d e jo d einaste so e høgare enn skarphedin, egentlig spør du meg..hvis eg skulle gått t noken andre då går eg jo ner i kvalitet. Eg blir jo ikkje bedre, bare rikere..

Også Ole er opptatt av hva han får ut av det. Et eventuelt klubbskifte er avhengig av hva det hadde gitt han. Man kan se at han veier sportslige og økonomiske faktorer opp mot hverandre. Og han lander til slutt på at det sportslige utbyttet for han er viktigst.

Selv om Beck (2004) og Giddens (1997) sikter til familieforhold, mener jeg at dette også er relevant i et klubb-spiller forhold. Det virker på meg som at hva man får ut av forholdet er avgjørende for klubbvalget.

Familieforhold og klubbvalg hadde en større relasjon tidligere enn i den nye moderniteten.

Med dagens medier som tv og internett kan en se fotballkamper omtrent hver dag og flere kamper om dagen, dersom en er interessert nok. Og det er kanskje ikke så rart at de fleste foretrekker å se kvalitetsfotball fra høyeste nivå på tv, fremfor 3.divisjonsfotball på den lokale arenaen. Og da er det kanskje ikke så rart at det betyr mer for folk hvem som går seirende ut av «Manchester-derbyet» enn hvem som går seirende ut av lokaloppgjøret mellom Gvarv og Skarphedin. Til og med spillerne på Skarphedin er til tider mer opptatt av hva som skjer i Engelsk toppserie, enn serien de selv deltar i. Uavhengig om spillegruppa befinner seg på treningsfeltet, på vei til kamp eller til og med i pausen på egne kamper, prates det om resultat fra Premier League. Denne ekstreme interessen er nok ikke unik for Skarphedin, men gjelder for fotballinteresserte i Norge generelt. Engelsk fotball er mye mer interessant enn norsk, bare se hva Hognestad (2004) skriver:

«Even at the club level, the English teams may be preferred to the local ones. A Manchester United fan compared his affection for United and his local club Viking Stavanger by stating that he was really more interested in Manchester United's reserve team than in Viking.» (Hognestad, 2004, s. 108)

Fascinasjon og interessen for engelsk fotball har vært stor siden fotballen kom til Norge, men den eksploderte på 90-tallet på grunn av den økte tilgjengeligheten gjennom media. (Hognestad, 2004) Denne interessen for fotball utenfor Norges grenser, kan sees i sammenheng med globaliseringen som blant annet Beck (2004) viser til.

Dette har tatt vekk den største entusiasmen rundt lokaloppkjørene i lavere divisjoner i Norge, og noe av rivaliseringen nabokommunene og -klubbene i mellom. Da er det naturlig at en ikke identifiserer seg så sterkt med lokalklubbene. Derfor er spillerne ute etter anerkjennelse og respekt for egen del, ikke for klubben sin del. De ønsker hovedsaklig å profilere seg selv.

4.3.4 Fotball – et redskap for å imøtekomme kravene til kroppsregimer i senmoderniteten?

En positiv bieffekt av fotball er at en får trent kroppen og jeg lurte på om dette hadde en betydning for spillerne i undersøkelsen:

J: Å holde deg i god form, er det litt viktig for deg?

Bjørn: Ja, det blir jo det. Det er jo greit å være i god form og du merker jo d at det tar litt lenger tid å komme i god form, når du blir eldre og.

J: Er fotball ein måte å holde deg i form på og?

Bjørn: Ja, absolutt. Det er det jo. Jeg trukke jeg hadde vert i så god form hadde jeg ikke spelt fotball.

J: Er du opptatt av å holde deg i god fysisk form?

Erland: Ja, eg syns d e veldig ålreit å vera i god form. Ikkje daff, sitta i sofaen.. d e viktig da.. menne eg klarer liksom ikkje å reise på styrkerommet for å trene muskler eller ta meg ein joggetur for å få kondisjon.. eg må liksom ha fotball for å holde meg i form.

J: D e ein måte å holde seg i form på?

Erland: Ja, det er det.

Informantene liker å holde seg i form og de trives ikke med å være i dårlig form. Ingen av de trener noe særlig på egen hånd. Erland presiserte at han syns det var viktig å være i god form, men han klarer ikke å trene styrke eller jogge på egen hånd, han måtte ha fotball for å holde seg i form. Harald fikk en alvorlig kneskade og var ute fra fotballen en hel sesong, dette satte sine spor på kroppen og her er hva han sa om det:

J: Er fotball ein måte å holde seg i form på eller?

Harald: Ja, klart.. Merka det når ein gjekk skada og ikkje trena, så... Ikkje bare la ein på seg, men ein blei sliten bare av å gå opp trappa. Merka fort det.(...) Nå merker ein at ein blir bryti meir ned lissom. Lenger tid uten trening så merker ein det at formen siger ned og ein eser ut.

J: Å holde formen ved like, er det noko som driver deg til å reise på trening?

Harald : Ja, det er det.. Få bevega seg litt og svetta ut og litt sånt.. Godt det au..

Legg merke til ordene Harald bruker: «ese ut», «la på seg» «vektproblemer». Selv om det ikke er det viktigste i i livet for Harald å ta seg godt ut, er det helt klart at han er opptatt av å være slank og

ha et utseende som viser at han er i form.

Rune sier rett ut at fotball er en måte å holde seg i form på:

Rune: (...)Nå bynner d jo å bli meir slik at ein gjer det for treningens del da, at ein må holde seg litt i gang da. Før så var det jo for at det va gøy mest, nå er det kanskje meir at ei må trene et eller annet.

Legg merke til «holde seg i gang» og «må trene et eller annet». Det å holde seg i form er altså en bidragende årsak til å spille fotball.

Observasjonsdataene avslørte at en del av spillerne var opptatt av utseendet. Et aspekt som ikke ble godt belyst under intervjuene er om de holder seg i form for egen del, eller om det er samfunnet rundt dem som gjør at de ønsker å være i god form og se godt ut utseendemessig.

Dette er en tanke som slo meg i feltarbeidet, siden det stadig oppsto samtaler om det å bygge muskler, trene frem «six pack`n» til strandsesongen og det å være «fit». I tillegg var det mange som trente styrke ved siden av fotballøktene, men de trente ikke nødvendigvis fotballspesifikke øvelser, det gikk mer i arm- og brystmuskulatur.

Disse samtalene gjaldt på langt nær alle, men deler av spillergruppen. Men kan det være sånn at det er en medvirkende årsak til at noen spiller fotball? Ikke slik å forstå at fotball først og fremst er en muskelbyggende aktivitet, men kanskje som en fin måte å holde seg «fit» på? Hvorfor er det i tilfelle så viktig?

Nå viser ikke mine data at det å få en veltrent kropp er grunnen til at noen velger å spille fotball, men det er nok en god bieffekt. Og dataene viser at det å holde seg i form blir viktigere desto eldre en blir. Rune sa jo at ettersom årene gikk så var det å holde seg i form en større grunn til å spille fotball. Men han sier ikke om det er av helsemessige årsaker eller på grunn av utseende. Ved å spille fotball tre - fire ganger i uka holder en seg slank og «fit». For de som er mer opptatt av utseende kan dette være et viktig supplement til evt annen trening.

Fotballspiller-rollen er en bit av identiteten til spillerne og jeg tror at det å holde seg i form er en viktig del av dette. Fotball fører til en trent kropp som ser sunn og frisk ut, og dermed fremstår en gjerne sunn og frisk ovenfor andre. En ønsker med andre ord å tilskrives en identitet som uttrykker at en er i form. Dette kan en jo se igjen i uttalelsene til «Harald» og det støtter oppunder Giddens påstand om at kroppen i senmoderniteten påvirkes mer enn noen gang av valg og refleksivitet i form av kroppsregimer(Aakvaag, 2008). Kroppsfokuset i samfunnet generelt og i media spesielt, fører til et kroppsideal som legger vekt på å være fit og veltrent, og dette er for noen en bidragende årsak til å fortsette å spille fotball.

Om spillerne var delvis opptatt av å ha et veltrent ytre, var det andre ting som var mye viktigere. Å vinne, for eksempel.

4.4 Treningshverdagen

Mesteparten av tiden som fotballspiller tilbringes på treningsfeltet, derfor var jeg nysgjerrig på treningshverdagen til objektene. Jeg ville vite litt mer om hva de synes var mest gøy og hva som var kjedelig og det vil jeg komme inn på i dette kapittelet. Men først vil jeg ta for meg et tema jeg ikke hadde sett meg ut på forhånd, og det var hvordan treneren innvirket på spillernes motivasjon. Etterhvert i feltarbeidet og under intervjuene skjønnte jeg fort at dette også er et tema som burde belyses. Her følger et utsagn fra hvordan «Ole» vurderer trenerens rolle

J: Hått har treneren å si for din del, i forhold til motivasjon?

Ole: Neiehh, egentlig ikkje so møkje(...)Da kjeme litt an på kossen da blir lagt opp og ka tilbakemeldingar du får. Eg blir jo dritforbanna når eg hører sånne latterlige tilbakemeldingar. Asso eg meiner at me ska vare utpå her for å prøva da.. du ska prøva å få den pasningen..du ska få den følelsen av å slå den gode pasningen. Du ska ikkje bli hudfletta når du prøve å slå den så hard så mulig da, og så går den litt t høyre eller ventre.. då må du berre.. (...) så det syns eg va veldig bra når me hadde han «Trond», han va veldig rolige og han lot liksom spelarane finna ut av det sjøl..

Eg likakje det derre.. asso få slengt salvene etter deg, når du prøve å gjer ein god pasning.. du ser jo at han prøve å gjer sitt besta..han prøve å treffa ballen skikkelig , han prøve ikkje på no kødd da..

Ole bedyrer at treneren ikke har så mye å si for hans motivasjon, men vi kan lett lese av uttalelsen hans at det er noe som påvirker han under øktene. Han kan bli både oppgitt og frustrert, samtidig som han legger veldig vekt på tilbakemeldingene han får fra treneren.

Når det gjelder trener og trenerskifte, så er det et tema jeg ikke fikk snakket med alle respondentene om, men jeg føler at fikk såpass mye bra observasjonsdata at jeg kan belyse dette emnet på en god måte.

Som vi ser ovenfor sier Ole at treneren i utgangspunktet ikke har så mye å si for hans motivasjon for å spille fotball. Men allikevel setter han en del krav til treneren og han har sterke meninger om hvordan en trener bør opptre. Og mine observasjoner i feltarbeidet tilsier også at treneren er ganske avgjørende for noen, når de skal ta et valg om de vil fortsette eller ikke. Jeg har tidligere opplevd at folk har sluttet, på grunn av treneren. Det var ikke tilfelle denne gangen, men i løpet av feltarbeidets periode skjedde det et trenerskifte og i den anledning kom jeg over en del interessante data.

Etter som sesongen gikk kom det frem at daværende trener ikke var ønsket neste sesong av spillergruppen. Dette skjønnte jeg ganske tidlig, siden det var en del murring tidlig i sesongen om treneren og hans evner. Det gikk ikke så mye på personlige egenskaper, men mer på fotballfaglige ferdigheter. Mange følte at daværende trener var lite motiverende og lite flink til å lære vekk. De fleste ble rett og slett irriterte og frustrerte fordi treneren besatt så lite faglige ferdigheter. Slik jeg forsto det følte de fleste at det ikke var noen utvikling under hans ledelse og folk følte at både de og laget stagnerte. I tillegg bar nok hele situasjonen preg av slitasje, siden treneren hadde vært der i fire år og spillergruppen ønsket seg variasjon i form av ny trener og nye metoder.

Dette førte til at treneren ikke fikk fornyet tillit etter at sportslig leder hadde en spørrerunde med en og en i spillergruppen. Av dette leser jeg at spillerne, unge som gamle, ønsket å utvikle seg og har ambisjoner om å bli bedre og at de derfor også stiller krav til seg selv.

Dette kom også frem på spillermøtet på slutten av sesongen, der den eldste spilleren i gruppen ytret et ønske om å få mer personlige tilbakemeldinger på hva som er bra og hva som må forbedres. De yngre spillerne hadde gjennom sesongen en slags coach som fulgte dem opp gjennom samtaler, arbeidet frem målsettinger og ga dem tilbakemeldinger om egen utvikling. På spillermøtet kom dette frem som et ønske også blant de eldre spillerne.

4.4.1 Trenerskifte

Etter ny trener var på plass, kom det noen episoder som er verdt å nevne.

Med ny trener kommer også nye ideer. Blant annet har det ført til en del nye øvelser og nye tenkemåter. Men det har også ført til nye vrier på gamle kjente øvelser. For eksempel «firkant»¹³, som er sett på som en «artig» og populær øvelse blant spillerne. Med ny trener kom det nye tanker om hvordan denne kunne utvikles og dette førte til en del frustrasjoner blant noen av spillerne. Slik jeg tolket dette, kom denne frustrasjonen pga at dette tidligere var en oppvarmingsøvelse, som kun var moro uten at en stilte noe særlig krav.

Den nye treneren utviklet øvelsen og det ble stilt strengere krav også i denne øvelsen, krav som noen kanskje ikke behersket og derfor oppsto det også litt frustrasjon, som førte til følgende uttalelse: «F..., det er jo umulig med de nye reglene, var mye gøyere før!»

13 Firkant –Spilløvelse der en spiller i overtall mot undertall innenfor et lite kvadrat. Poenget med øvelsen er at de som er i overtall skal klare over ti pasninger uten at de som er i midten (som regel 1 eller 2) klarer å kapre ballen. Dersom overtallspillerne klarer dette, må undertallspillerne en ekstra runde i midten. Undertallspillerne må også en ekstra runde i midten, dersom de blir slått tunnel på. Øvelsen setter krav til tekniske ferdigheter som kortpasning og mottak.

Det var med andre ord ikke lett å venne seg til «nye tider», men etter at øvelse gikk seg litt til, så minket frustrasjonen og spillerne begynte etterhvert å se nytteverdien av endringene.

Andre endringer var at treneren har innført hyppigere frekvens av spillermøter og invitert til en større dialog mellom trener og spillergruppa. Slik jeg har tolket det, ble disse endringene oppfattet som en positiv miljøforandring og spillerne var så langt veldig fornøyd. Det virker også som at folk ble mer motivert for å komme på trening, fordi de visste at de kom til å lære og utvikle seg. Dette bekreftes av følgende uttalelse observert på vei hjem etter trening:

« Fader og, jeg kjenner at jeg begynner å grue meg til å flytte fra Bø, delvis på grunn av at jeg har fått mange venner og kjente her, men mest på grunn av at jeg for første gang i karrieren har en trener som jeg føler lærer meg noe.»

Dette er en spiller som kom til Bø for å studere og har vært i klubben i fem år. Jeg mener det ligger mye i denne uttalelsen som tegner for at treneren er viktig for spillernes motivasjon. Den aktuelle spilleren tilhører den eldre garde i spillergruppen, men har altså et ønske om å forbedre seg og synes det er leit å flytte på seg når han endelig føler at det er en trener som kan lære han noe. Det er til og med mer leit enn å flytte fra venner og kjente han har vært mye med i studietiden sin.

Her er andre observasjoner og uttalelser som støtter oppunder trenerens betydning for spillernes motivasjon:

«Det va ei kanonbra trening på torsdag. «Trond» er flink. Du blir liksom så gira, får lyst til å yte det lille ekstra. (I uformell samtale med meg før en kamp)

« Det e mykje bedre når alle veit hått dom ska gjera. Me spelte jo akkurat samme formasjon i fjor, men da va me så usikre.. i vertfall eg.. Nå veit eg at eg kan gå oppi, fordi eg veit at dom andre veit hått dom ska gjera.»

(I samtale med meg etter kamp. Informanten viser her til at den nye treneren har skapt mer trygghet og utviklet laget mer defensivt)

Etter samme kampen fikk den samme spilleren positive og konkrete tilbakemeldinger på at han hadde utviklet spillet sitt. Spilleren responderte veldig positivt på tilbakemeldingene og det er også bemerkelsesverdig at han har en høyere oppmøteprosent på trening enn på mange år.

Trenerskiftet har altså ført til en del endringer både når det gjelder lederstil, treningsopplegg og øvelser. Og stort sett er mitt inntrykk at tilbakemeldingene fra spillergruppen er positive. De liker å få tilbakemeldinger, nye utfordringer og nye øvelser, selv om det riktignok har vært litt frustrasjon og utbrudd ved endring av noen øvelser. Men endringene har etterhvert gitt øvelsene en ny dimensjon og utfordring, noe som spillerne har respondert positivt på.

Det skal tillegges at observasjonsperioden min ikke varte så lenge etter trenerskiftet og at alle disse

positive effektene nok forsterkes av at spillergruppen hungret etter variasjon i treningene. Det kan tenkes at denne entusiasmen avtar noe, men at trenerskiftet har hatt en positiv innvirkning på spillergruppens motivasjon er helt sikkert.

Men hvordan forklarer en hva det er som gjør at spillerne responderer så positivt på tilbakemeldinger og utfordringer?

Det kom frem av undersøkelsen at trenerens rolle var av betydning for hvordan spillerne likte treningene. Spesielt Ole, la vekt på betydningen av tilbakemeldingene som kom fra treneren. Også observasjonsdataene mine viste at spillerne responderte positivt på konkrete tilbakemeldinger fra treneren.

Utvikling og tilbakemelding er et viktig kriteriet for flow – aktiviteter (Csikszentmihalyi/Jackson, 1999; Csikszentmihalyi, 1990). Dersom spillerne holder på med for eksempel en pasningsøvelse kan dette være en flow-aktivitet så lenge det er balanse mellom ferdigheter og utfordring, men ettersom spillerne behersker øvelsen bedre og bedre vil opplevelsen av flow forsvinne fordi balansen forskyver seg. Og det er her tilbakemeldingene er et sentralt poeng. Pasningsøvelsen gir tilbakemeldinger i seg selv. Hvis øvelsen flyter bra er det et tegn på mestring, flyter det dårlig er det et tegn på for stor utfordring. Men det er når øvelsen flyter bra store deler av tida at spillerne kan føle et tap av flow opplevelse siden ferdighetene blir større en utfordringene. Og det er her trenerens rolle kommer inn i bilde. Det er da treneren kan øke utfordringen ved for eksempel å sette et krav om at en kun kan bruke et-touch i øvelsen. Det er dette spillerne reagerte så positivt på etter trenerskiftet. Den nye treneren var veldig flink til å opprettholde flow-følelsen ved å gi nye utfordringer, eventuelt konkrete tilbakemeldinger på hvordan ferdighetene kunne bedres slik at de imøtekom øvelsenes utfordringer.

Treneren har altså en innvirkning på motivasjonen i form av at han kan legge til rette for å oppnå «flow». Men hva med øvelsene i seg selv?

4.4.2 Hva er gøy, hva er kjedelig – og hvorfor?

Etter mange år som fotballspiller, men også allsidig idrettsutøver, har jeg kommet frem til at de fleste idretter har øvelser som engasjerer mer enn andre og noen øvelser som ikke engasjerer så mye. Dette gjelder også fotball og jeg var interessert i å finne ut hva spillerne syntes var gøy trening og om det var noen spesielle øvelser som motiverte mer til innsats og engasjement.

Tidligere i teksten så vi at Ole fremhevet pasningsøvelser der han får utfordret teknikken. Han begrunnet det med at en fikk konkrete tilbakemeldinger på sine ferdigheter, samtidig som han ser at det gir resultater når han spiller kamp.

Harald hadde et litt annet syn på hva som er gøy:

J: Hått er det moroaste du kan gjere når du er på trening?

Harald: Det er å spella.. trene med ball.

J: Trene med ball ja?

Harald: Spella fotball lissom.. også firkant

Alle intervjuobjektene fremhever trening med ball som det gøyeste, og det er kanskje ikke så rart siden det handler om fotball.

Øvelsen «Firkant» trekkes frem av nesten alle intervjupersonene og er tydeligvis en øvelse spillerne er motiverte for. Dette støttes også av mine observasjonsdata, der jeg observerte et unisont lite «YES!» hver gang dette skulle spilles. Det så i hvert fall sånn ut på kroppspråket til spillergruppen, i tillegg til at det var en øvelse som var preget av mye latter og godt humør. Denne øvelsen har jeg også nevnt tidligere i forbindelse med trenerskiftet og hvordan endringen av øvelsen ble motatt. En annen øvelse som går igjen hos alle er spilløvelsen «fire mot fire». Dette er spill fire mot fire på liten bane med vanlige fotballregler, men det aksepteres litt tøffere duellspill enn vanlig.

J:Hva er det gøyaste du kan gjere på trening?

Erland: Det blir vel det å sparke kamp, 4 mot 4 for eksempel, med litt kniving og litt diskusjon og litt krangling for eksempel.. d e jo litt moro da, får da fær du jo opp stemninga og du jobber litt ekstra og føler at du sparker fotball.. d e vel d artigaste

Alle fremhever dette på grunn av tempo, intensiteten og det actionfylte preget i øvelsen. Det skåres alltid mye mål og det skjer noe hele tiden. Temperaturen blir som regel veldig høy og kjefting og krangling er vanlig ved denne øvelsen. Det kan til og med bikke over til slåsskamper. Men det er nettopp dette som gjør denne spillmåten så populær. Jeg tolker mine observasjoner slik at adrenalinet pumper ekstra og at dette er øvelsen som er mest prestisjefylt på trening. Det jubles aldri så høyt på trening som ved seier i en fire mot fire turnering.

Øvelsen er som sagt preget av masse mål og dermed også avgjørende dueller, taklinger og pasninger, og det er jo nettopp dette respondentene mener fremkaller de beste følelsene når de spiller.

Eric: Moroaste på trening æ nesten fire mot fire trur eg, d syns eg æ d moroaste å spile på trening, ja..

J. Åffer d?

Eric: Ehhhh...før d æ så vanvittig stor tæmpo og mykje mål og du må ha ein vanvittig innsats heile tida, du æ så gira heile tida. Åsså fær eg muligheten t å score mange mål der..å det æ jo det

moroaste...

Spørsmålet en kan stille seg er jo hvorfor øvelsen som er mest slitsom, og i tillegg preget av kjefting og tøffe(av og til stygge) taklinger, er sett på som den gøyeste øvelsen?

Ofte spiller en kamper på 3-4 minutter, og selv om folk er slitne er det ofte en hører spørsmål og kommentarer som: *Var det 4 minutter? Det gikk fort. Vi må spille lengre kamper.* Og ofte hører en også: *Kan vi ikke spille en kamp til da?* Selv om treninga gjerne nærmer seg to timer og de fleste spillerne er skikkelig slitne. Nettopp det å miste følelsen av tid er et tegn på flow.

Dette er en øvelse som engasjerer, og hvis en i tillegg ser på det Csikszentmihalyi sier om «optimal experience»(Csikszentmihalyi/Jackson, 1999), så er dette en *flow-aktivitet*.

Alle intervjuobjektene er opptatt av å vinne. Konkurransinstinktet er veldig sterkt hos alle sammen. Så når fotballspillerne tapper seg for sine siste krefter er det fordi at de ønsker så hardt å vinne. Det å vinne gir dem en god følelse, en «optimal experience». De går så inn i aktiviteten at de nesten blir ett med den og ikke registrerer noe annet. Den skaper et indre engasjement som ikke nødvendigvis trenger utløses av en ytre belønning.

I dette tilfelle er det jo selvfølgelig en belønning å vinne, det er ingen som vinner hver gang. Poenget mitt er at denne øvelsen skaper en indre motivasjon uansett resultat. Alle ønsker å vinne, men selv de som taper synes aktiviteten har vært gøy. Intervjuobjektene sa at det å vinne er det viktigste, men under feltarbeidet observerte jeg at det gøyeste var aktiviteten i seg selv og ikke nødvendigvis utfallet. Jeg tolker det slik at aktiviteten i seg selv, og engasjementet og følelsene, den frembringer er det som gjør den så populær. Det er på dette viset kroppen kan frembringe følelsen av «flow». Gjennom å bruke kroppen til å utfordre seg selv og få følelsen av å mestre utfordringen styrker en selvet(Csikszentmihalyi 1990).

«The Latin motto of the modern Olympic games – Altius, citius, fortius – is a good, if incomplete summary of how the body can experience flow. It encompasses the rationale of all sports, which is to do something better than it has ever been done before. The purest form of athletics, and sports in general, is to break through the limitations of what the body can accomplish.» (Csikszentmihalyi, 1990, s. 96)

Det handler om å utfordre seg selv og tøyse grensene for hva kroppen kan oppnå.

Tilbakemeldingene i en sånn øvelse er veldig konkrete fordi det er så mye tette dueller og småkamper i kampen. Tilbakemeldingene kommer enten i form av tap/vinn duell, score/slippe inn mål eller tape/vinne kamp.

Så kan en jo hevde at det å tape mange kamper vil føre til svekkelse av flow fordi utfordringen føles

for stor. Men all den tid det er så mange «småkamper» i selve kampen, kan en likevel oppleve flow i form av å vinne dueller eller skåre mål, selv om laget totalt sett taper kampen.

Øvelsen inneholder altså både et individuelt aspekt og et kollektivt aspekt, der det største er å vinne som lag, men om en taper så kan en allikevel sitte med en god følelse av mestring og flow for egen del. Det samme gjelder andre veien. Dersom en vinner mye har jo flere av respondentene nevnt at det kan bli kjedelig, dette på grunn av at utfordringen blir for liten. Men det kan jo være at en har vært det seirende lag, men allikevel føler at en tapte for mange dueller eller brente for mange sjanser.

Poenget er at det kan være nok av individuelle utfordringer selv om laget ens vinner.

Og nettopp derfor mener jeg denne øvelsen er så populær. Det er en øvelse der flow lett oppstår og en kan få følelsen av optimal experience fordi en virkelig føler at en tar ut alt for å oppnå noe en ønsker sterkt, nemlig det å vinne. Dette gjelder generelt for fotballspillet. På grunn av at det er en såpass sammensatt aktivitet, der det er mange dueller i forskjellige varianter, og mange måter å oppleve flow på.

Dette vises jo igjen i det intervjuobjektene synes var kjedelig trening også. De øvelsene var kjennetegnet av lite engasjement og lite utfordringer, det kan en se på disse utsagnene:

Ole: Eg va ein av dei so sa at me måtte ha meir taktikktraining, og jo meir taktikktraining me hadde, jo meir lei blei eg.. Fy fader da va kjedelig asså.. Eg trudde ikkje da sku va så kjedelig så da va, men da va heilt jævlig

Eric:(...) hvis du he nøken litt for kompliserte pasningsøvelsar, så kan det bli kjedleg..og au hvis d blir for mykje drilling av forsvar eller angrep å sånn au, søø..etter å ha gjort d nokon gonger, så æ du liksom lei d..vertfall hvis d ikkje sitte

J: Hått er det som gjer det kjedli? E det det at det går så treigt.. at det er litt lite action i forhold t fire mot fire på ein måte?

Eric: Ja, d blir meire daft på ein måte, så du kjennerkje d adrenalinet da, som du kjenner når du spilar fotball, d æ lissom burte

Erland: Nei, d kjedligaste e vel å jogge og springe, egentlig da.. trene kondisjon..

J:uten ball?

Erland: ja, d e vel d verste, ja.. åsså viss ein har noe opplegg som ein skal trene på som ikkje er ordentlig gjennomtenkt(...) hvis du rekker for eksempel å bli litt kald og går rundt og skravler med hverandre, da blir fort litt tregt da, mister liksom hensikten med treninga.

Her var det stor variasjon i svarene, men det som går igjen er gjerne at øvelser uten ball og lite utfordrende øvelser blir oppfattet som kjedelig. Men hovedpoenget jeg kan trekke ut her er at den kjedeligste fotballtreningen er den som er det rake motsetningen av fire mot fire. Altså øvelser med lite fart og spenning, mye stilleståing og prat. Det er ikke spesielt populært. Det skal helst skje noe

stort sett hele tiden, hvis ikke blir det kjedelig.

I feltarbeidet oppdaget jeg også fort at det var øvelser med fart og spenning, som skapte det største engasjementet i spillergruppen. Alle gledet seg selvfølgelig til å spille kamper, men på trening ble det aldri den samme tenningen dersom en spilte 11 mot 11 på stor bane. Intensiteten og engasjementet ble alltid mye større ved smålagsspill, helst fra sjuerfotball og nedover. Det intervjuobjektene sier om kjedelig trening, bekrefter tesen om opplevelse av flow som motivasjonsfaktor for å spille fotball. Øvelser med lite flow potensiale skaper ingen indre drivkraft for å spille fotball.

Men hva om den indre drivkraften forsvinner? Gidder man å møte opp på trening eller slutter man?

4.4.3 Hvorfor møte opp når lysten er borte?

Jeg hadde lyst til å finne ut hvilke tanker de hadde om det å slutte og hvilke holdninger folk hadde til det å møte opp på trening, selv om kanskje lysten ikke var til stede.

J: Ja, du har sagt at du ska slutte.. Er det no du har tenkt på, sånn seriøst?

Ole: Ja, I fjor.. då va eg so jækla lei at eg trudde eg skulle spy.. av alt egentlig.. då..(usikker).. men nei, bynte på an igjen. Når januar komme, då komme lystå.

J: Åssen e d å reise på trening da, når du overhodet ikkje har løst lissom? Reiser du på trening allikevel eller.. står du over eller?

Ole: Nei, eg komme no på trening.. Vertfall når då e kamp eller ikkje noko eg ska. Nei, faktisk eg prioriterar egentlig fotball før skulen òg.

J: Hehe.. Åffer trur du at du gjer d a? I og me at du har så løst t å slutte? Ofre skule au til og med?

Ole: Nei, d heilt merkelig, men d e nokken gonger når du kjeme heim, og du har hatt ei fryktelig dårli trening.. Og da e: Helvete, kor dårlig då va i dag. Då berre: Kå driver du med oppi den herre jævla hallen? Kremt, kremt.. så koma da tirsdagen å so e da ei bra trening, då får du t litt.. og so kjeme torsdagen og då e da heilt rævva dårlig og so ska du spella kamp på lørdagen.. Men så reisa du opp å så vinner du kanskje.. å så e da kult o g då kjeme du igjen på mandagen.. og har kanskje ein god opplevelse og så e da litt dårlig på tirsdagen, men så kjem du igjen på torsdagen og so e da litt bra.

Et poeng her er at Ole ofrer veldig mye for å gå på trening. Det blir prioritert foran skole og studier, til og med når han er lei og har vært inne på tanken å slutte. Men lysten til å spille fotball er også litt styrt av hvordan formen er og hvordan det har gått på trening i det siste, men uansett så dukker han opp på trening.

For Eric så er det kjøringa til og fra trening som kan være demotiverende. Det skal legges til at kjøreturen en vei er 50 min.

J: Har du nokon dager der du ikkje har lyst på trening?

Eric: D ækje mange vertfall.. av og ti litt på vinteren å sånn, med køyring. Så æ d av og ti eventuelt au nøken gonger i byen å sånn, når d æ så beinkaldt.. men d ækje sånn at eg ikkje he lyst ti å spille fotball sånn sett.

J: Men du møter opp dom gangene sjøl om du ikkje har løst eller?

Eric: Ja, d ækje ofte.. eg kankje huske at eg he skulka ei trening pga at eg ikkje he lyst.

J: Åffer trur du at du gjer d sjøl om du ikkje har lyst?

Eric: eg trur eg er ein såpass, eg er ein person som stend for d eg har sagt, så eg ækje ein som snik seg unna å sann, når eg æ mæ på ein ting så æ eg mæ på ein ting..då æ d ikkje.. d gjeld ikkje bare fotball, d gjelde alt..

Det er altså ikke alltid like fristende å reise på trening, men Eric reiser allikevel og mener det er sånn det bør være, siden han har sagt at han skal stille opp. Også Erland er opptatt av det å stille opp:

J: Når du var lei og tenkte på å slutte, møtte du da på trening allikavel?

Erland: ja, eg måtte liksom vere med på treninga, sjøl om eg va drittlei.. for å bare stille opp da...

J: Sjøl om du va møkk lei?

Erland: Ja, måtte liksom være med.. for eg har liksom sagt ja til å spella der å.. måtte holde det eg lovte, istaden for å svikte midt i..

Det som går igjen her er gjerne at en må stille opp uansett om er skikkelig lei eller ikke. De fleste respondentene presiserer at det er viktig for dem å stille opp og holde ord når de først har sagt at de skal være med. Erland for eksempel bruker ord som «svikte» og «stille opp». Det tyder på at han legger mye i det å møte opp uansett om en har lyst eller ikke. Og nettopp at det er et lagspill er viktig for han. Bare se hva han svarer på spørsmålet om det er laget som gjør at han stiller opp:

Erland: D er nok det. Alle må stille opp for hverandre på en måte, det er ett lag, da må en liksom stille opp.

J: Så hvis det hadde vært en individuell idrett kan det hende det hadde vert enklere å stå over?

Erland: Ja, da trur eg ikkje at eg hadd kommi.

Det å stille opp er helt klart viktig. Ved å ikke møte opp føler de at de svikter laget og lagkompisene. Det å være en del av et lag er en forpliktelse, men hvorfor er det så viktig å stille opp for de andre og laget selv om en ikke har lyst?

Jeg har tidligere argumentert for at fotball fungerer som en identitetsskaper. Og det å være en del av et lag gir en følelse av tilhørighet og identitet. En ønsker å være del av et lag der en stiller opp for hverandre og da er det ens plikt å bidra og stille opp når en har sagt at en skal være med, selv om lysten ikke alltid er like stor. Dersom det gjentar seg at en ikke stiller opp kan det være at en blir ekskludert fra gruppa og det vil for det første føre til en identitetsendring. I tillegg mister en muligheten til flow-oplevelse gjennom konkurranse og sosialt samvær.

Ikke slik å forstå at det ikke finnes andre plasser en kan erstatte disse tapene, men det vil som sagt

føre til en delvis identitetsendring og en liten omvelting i livet. En har tross alt bygd opp relasjoner med de en spiller fotball med.

Holdningene som mine objekter utviser kommer av at de har sterke relasjoner til medspillere.

De er kompiser og det er gjennom sosialt samvær med venner at en har sine lykkeligste stunder, i tillegg til at en har en opplevelse av felles identitet og tilhørighet.

En annen måte å forklare hvorfor de er så pliktoppfyllende i forhold til å møte opp, er at det ligger i deres habitus. Gjennom mange år og økter sammen med laget har det foregått en sosialiseringssprosess, som har fremarbeidet disse holdningene til å stille opp uansett.. Augestad og Bergsgard(2007) beskriver en slik sosialiseringssprosess:

«I idretten føres utøverne inn i en rekke rutiner; oppvarming, intervalltrening, pulsmålinger og uttøying. Samtidig som hver og en blir ført inn i et blick eller et perspektiv på seg sjøl og det de driver med. Gjennom å bli bombardert med signaler fra de ulike praksisformene blir utøverens mentale og kroppslige skjema transformert, dvs. de skjema som individet oppfatter virkeligheten gjennom(og som utstyrer den med mening og verdi).(...) Gjennom konkrete opplevelser blir vage impulser og ønsker omdannet til faste handlingsmønstre.»(Augestad/Bergsgard, 2007, s. 234-235)

Selv om de tar for seg det å skape en toppidrettsidentitet, mener jeg at dette også er relevant her.

Den feltspesifikke habitusen er årsak til denne sosialiseringssprosessen(Augestad/Bergsgard, 2007, s. 235). I denne sammenheng vil det si at spillerne i denne undersøkelsen har utviklet en fotballhabitus, som er formet av holdninger, handlinger og rutiner i fotballfeltet. De har med andre ord utviklet iboende holdninger som gjør at de stiller opp uansett om lysten eller motivasjonen ikke er til stede akkurat den perioden.

4.4.4 Treningsforhold

Som fotballspiller har jeg vært bortskjemt med topp treningsforhold hele året, siden laget mitt trener inne i Telemarkshallen på vinterstid. Det er altså en fotball bane i full størrelse under tak, noe som gjør at en slipper å bekymre seg for kulde, tele, snø og is. For meg har topp treningsforhold hatt stor betydning for å fortsette å spille fotball. Derfor lurte jeg på intervjuobjektene mening om dette.

J: Hva har treningsforholda å si for deg?

Ole: Møkje, da e viktig.. da e knallbra her.

J: Visst du hadde måttet trene ute på vinterstid, hadde d vert like..?

Ole: Eg hadde kommt, menne..da hadde ikkje vert da samma.. Eg va ein vinter å trente med Tollnes, men da vakje gøy.. i det heila tatt..d va jævla kaldt og banen va harde og.. sjøl om d e kaldt her inne(Telemarkshallen)så e da jo litt sånn sommaraktig då, med grøn matta og.. hehe...

Å trene under dårligere forhold var ikke gøy, og «Ole» er usikker på om han hadde trent like mye, dersom han hadde måtte trene utendørs,

For Rune derimot er det alfa og omega for at han trener på vinterstid:

J: Treningsforholda, har det mykje å si eller?

Rune: Ja.. Telemarkshallen er gull.

J: Hadde du spella fotball hvis du hadde måtta spelt ute nå?

Rune: Eg hadde bynt litt seinere og slutta litt tidligere sikkert.. hahaha. Eg hadde ikkje bynt å spille i januar da, for å si d sånn. Nei, d hadde eg rett og slett ikkje gjort.

Fullt så avgjørende var det ikke for Erland, men det var avgjørende for hvor gøy det var å trene.

J: Har treningsforholda mykje å si for deg?

Erland: Ja, jøss, kjempemuligheter her i skarphedin, som har den hallen.. merka jo d på gvarv, så va dom ute og snøstorm og da va d kjedli å spella.. mykje a det som gjorde atte.. fytti å kjedelig d va å spella fotball.. når d va iskaldt og minus, og banane steinharde og humpete.(...)

Gode treningsforhold er veldig viktig for spillerne i undersøkelsen. Ingen sier rett ut at de hadde slutta uten skikkelige treningsforhold, men det hadde blitt vanskeligere å motivere seg, spesielt på vinterstid.

Selv om fotball i 3.divisjon defineres som breddeidrett, er utøverne opptatt av forholda skal ligge til rette for gode prestasjoner og konkurranse. Det å spille på harde og humpete baner ønsker ingen, fordi kvaliteten på blir dårligere og tilfeldigheter kan avgjøre kamper. Spillerne ønsker gode konkurranseforhold der ferdighetene avgjør og ikke anleggsforholdene.

4.5 Konkurransesituasjonen

I tillegg til treningshverdagen, består fotball i 3.divisjon også av konkurranse i form av kamper i et ligasystem. Jeg vil nå belyse konkurransesituasjonen til intervjuobjektene og deres syn på å konkurransespektet.

4.5.1 Sportslige utfordringer – er 3.divisjon bra nok?

Når jeg spurte om informantene hadde ambisjoner på egne vegne var svaret fra de fleste at de aldri hadde hatt noe særlig ambisjoner om å nå langt, men de fleste hadde et ønske om å bli bedre og prestere bra.

J: Åssen ser du på å spille på et annet nivå? 2.divisjon for eksempel? Hadde det vært noko for deg?

Ole: Ja, hadde vore greit å prøvt.. ikkje vært meg i mot..

J: Er det sportslige utfordringer som lokker?

Ole: Ja, sikkert da.. men da e jo plusser og minuser da i forhold til reising og bortekamper å sånn. (...)so blir da trening 5 gonger i veko, da blir tøft.. når du har kono heima. Og da skal klaffa..

Vi ser her at «Ole» ikke har noen store ambisjoner som fotballspiller, men at han godt kunne tenkt seg å prøve et nivå høyere. Men det er altså viktig at fotballen ikke tar for mye tid, fordi han har andre å ta hensyn til.

J: Åssen e den sportlige utfordringa for deg, i 3,divisjon?

Ole: Jaaa, de beste laga e jo bra, syns eg.. ehh.. heilt i orden.. heilt greit på da planet me ligge no.. d e jo fleire spelera så kunne spelt på et høgare nivå..så potensiale e der.. men det spørs litt då.. spørs om du har lyst t å vinna 10-0 i kvar kamp då..kor gøy da e i lengden.. ekje so gøy å spela 12 kampa mot Klyve.. for å sei da sånn..da hadde ikkje vært så kult(...) d e veldi greit når du får til spele ditt og skåra masse mål. Det et veldig greit, men det blir kjedlig i lengden.

Her ser vi et eksempel på at Ole fortsatt har et ønske om å bli bedre, selv om han ikke har noen ambisjoner på egne vegne. Det er gøy å vinne kamper for Ole, men det er også viktig at han møter motstand slik at han får testet seg. Det er også et utslag av konkurranseinstinkt her. Møter han for mye dårlig motstand føles det ikke som en konkurranse og det blir kjedelig.

J: Føler du at du har nok sportslige utfordringer i 3.div?

Bjørn: Ja, jeg vil si det. Jeg vil si at jeg blir bra utfordra i 3.divisjon jeg, for min del... (...) så høyt nivå er det ikke i 3.div, menne.. (tenker)..nå som jeg lissom er blitt 25, så har jeg lissom ikke no tanker om at jeg skal leve av fotball for eksempel. Men det er kanskje det nivået som passer for meg.

Da han var yngre drømte Bjørn om å bli proffspiller; og det som drev ham. Nå derimot, har han ikke noe tro på proffspill lenger og vektlegger at det er andre ting som driver ham. Som for eksempel at det er et nivå som passer ham.

«Harald» svarte noenlunde det samme og til tross for at han aldri har hatt noen særlig ambisjoner har han et ønske om å vinne og prestere.

Han er den eneste av respondentene som faktisk har prøvd seg på et høyere nivå, men det tok for mye tid. Og han synes at andre hensyn enn sportslige utfordringer var viktigst.

Harald:(...) Det va jo moro å prøve å spella litt høgere au. Eg trudde det skulle bli moro vertfall, men eg fant ut at det var det ikkje. Det blei altfor mye trening og lange reiser. Halve sesongen var det jo grett, når ein starta lissom. Men siste halve sesongen, når ein satt på benken... Var liksom ikkje så moro å reise til Lørenskog eller bort i Årdalstangen og sitte der å glo på ein 2.div kamp og tape 4-0 eller noe sånt. Så å reise inn til tjukkaste østfold og slikt annenhver helg og bruke ein heil lørdag på det, det va lissom.. (Lager grimase)

Så var det dårlig samhold i klubben au syns eg. Der var det fryktelig dårlig sosialt. (...) alle kom ett minutt før treninga og kledde på seg og trena ferdig, og så va det om å gjera og komme seg heim att fortast mulig.

«Harald» syns det var gøy å prøve seg på et høyere nivå, men tidsbruken er noe som fremheves som en negativ faktor. I tillegg fremheves det sosiale miljøet som en viktig faktor for at det skal være gøy å spille fotball. Det som også er underforstått, er at han ikke likte å tape så mye.

Det som kjennetegner respondentene er at de fleste ikke har hatt ambisjoner om å blir virkelig gode fotballspillere, men de har hatt drømmer om det. Og motivasjonen når de var yngre var gjerne litt annerledes enn i dag. Det en kan si er at de fleste er opptatt av å vinne og noen ønsker også å rykke opp en divisjon, men da må det helst ikke gå utover fritida. Fotballen opptar nok tid slik det er nå og for de fleste er det akkurat passe.

Et siste poeng, og det jeg vil vektlegge her, er poenget om at utfordringene ikke må være for store eller for små.

De fleste synes den sportslige utfordringen er god nok i 3.divisjon, men det er viktig at en ikke møter for dårlig motstand, for da kan det fort bli kjedelig. Samtidig er det viktig at motstanden ikke blir for stor heller. En trenger utfordringer som passer ens evner.(Csikszentmihaly/Jackson, 1999; Csikszentmihalyi, 1990)

«Oles» utsagn om hva som er gøy trening er et godt eksempel på dette:

Ole: Akkurat i firkant blir det litt sånn atte.. atte du har dei ferdighetane, de har på en måte hatt frå

eg va atten t eg va toogtjue på en måte.. og no leve eg på ein måte bare på da da..

så da e da litt kulere å få ein skikkelig pasning t da.. og da ser eg hjelper litt t i kamp og.. i firkant e d jo bare på gøy da, du ser at alle har de ferdighetane.. blir liksom så automatisk. Pasinga blir ikkje så automatisk.. du må forma kroppen din, du må justera foten din, du må sjå kor den andre e å, kor han plassera seg å... Da å treffa med ein god pasning gjer ein veldig god følelse.

En leser av utsagnet at det er viktig med en balanse mellom ferdigheter og utfordring. Ole syns firkant-øvelsen i og for seg er gøy, men at den kan bli litt kjedelig siden dette er noe han føler han har behersket siden han var 18. Utfordringene blir rett og slett for små og øvelsen kan dermed bli litt for kjedelig. Pasingøvelsen derimot setter mer krav til ferdigheter og dette skaper en indre glød som gjør øvelsen moro å drive med.

Nettopp balansen mellom ferdigheter og utfordringer er et viktig moment for å oppnå flow-tilstanden, i følge Csikszentmihalyi.(1990,1999) Dette merket jeg også under feltarbeidet, for eksempel da en av de etablerte spillerne ble frustrert på grunn av regel - endringer i en mye brukt spilløvelse. Denne frustrasjonen tror jeg kom av at utfordringene som de nye reglene medførte rett og slett ble for store i starten og at det dermed førte til tap av motivasjon. Men ettersom øvelsen fikk satt seg og spillerne vendte seg til den, ble det en bedre balanse mellom ferdigheter og utfordringer. Det førte til at øvelsen ble mer interessant igjen.

Nettopp derfor tror jeg spillerne er fornøyd med tilværelsen i 3.divisjon. Jeg tror de fleste har funnet sitt nivå og føler at utfordringene er passe i forhold til ferdighetene. Flere av respondentene nevner at det kunne vært gøy å prøvd seg på et litt høyere nivå, men at tidsbruken ikke er verdt det. Selv om Ole nevner at det er kjedelig å vinne mange kamper på rad med store sifre på grunn av dårlig motstand, tror jeg det veies opp av de jevne toppkampene der laget hans har gått av med seieren. Det ser en av følgende utsagn:

Ole: (...)men da e veldig kjekt når du får d t då.. når du får da t i laget..når du skårar 3-2 målet mot Tollnes borte, da e ein herrlig følelse.. eller vinna 2-1 mot pors borte.. da varma godt, sjøl om da va kaldt ute.

Begge disse var veldig jevne kamper og de ble avgjort helt på slutten og spillergruppen var i en lykkerus etter kampene. Og det er slike kamper spillerne trener for. Det er gode eksempler på det Csikszentmihalyi kaller «optimal experience» og er mye av grunnen til at spillerne synes det å spille i 3.divisjon er greit.

4.5.2 Tap og vinn med samme sinn – eller?

Etterhvert som intervjuene gikk ble det mer og mer klart for meg at det å konkurrere var en veldig sterk, drivende kraft, og det å vinne er noe av det viktigste med fotball. At konkurranseinstinctet lever hos respondentene er det lite tvil om, bare se på disse uttalelsene:

Bjørn: Det er det som er fotball. (...) det å vinne. Vinne kamper, det står like sterkt på trening som det gjør når du spiller mot andre. Det er litt prestisje å vinne over kameratane dine .

J: Konkurranseinstinctet er ganske sterkt?

Bjørn: Ja, det er det..

J: Så det er ein drivkraft det og?

Bjørn: Ja, det trur jeg er ganske viktig og. Det gjelder omtrent alle idretter og det da. Trukke det er like gøy hvis du ikke har konkurranseinstinkt.

Han svarte noe lignende når jeg lurte på hva som ga han den beste følelsen når han spiller fotball.

Bjørn: (tenker) Seieren, hvis du vinner.. det å hele tida prøve å vinne, vinner du så får du en god følelse, eller viss du gjør no bra eller laget gjør no bra. Det er det lissom som er det store. (...) Det er liksom det å klare å mestre noe.

Også Harald og Erland blir drevet av konkurranseinstinctet:

Harald: Det å vinne er viktig. Ein gidder liksom ikkje trene ein tre-fire ganger i uka for å tape. Det er kjedelig. Da føler ein at det er litt bortkasta. Klart når ein ser at ein trener og vinner, det er litt moroere å gå på trening da...

Erland: Ja, jøss, hvis ikkje så hadde eg ikkje gidda å spella liksom. Eg hater å tape, verste eg veit, gjeng fleire dager før eg har kommi over det. Så det har nok mykje å si det au, at eg syns det er moro å spelle fotball og konkurrere..

J: Når du sier at det går fleire dager, er det slik ennå?

Erland: Jaja, aldri vert no forskjell der, sånn har det alltid vert.. sånn når me tapa mot urædd, så va eg i dårlig humør heile søndagen.. nei, d verste eg veit, det er å tape. Det har mykje av æren det for at eg har lyst til å fortsette å spella fotball.

Konkurranseinstinkt og viktigheten av å vinne er noe som går igjen hos alle intervjuobjektene.

Konkurranseelementet er altså helt klart viktig for at disse spillerne fortsetter. Det bet jeg meg også merke i under feltarbeidet. I alle type treninger, det være seg spill eller tekniske øvelser, der det er et konkurranseelement, blir temperaturen ganske høy spillerne i mellom. Det kunne jeg se blant annet ved jubelbrøl ved seiere eller litt styggere gloser ved tap. I tillegg ble det krancling om dommeravgjørelser som egentlig ikke hadde noe å si for resultatet, men det handler om å vinne, også de små duellene. Og sånn jeg ser det liker spillergruppen treningene best når temperaturen koker, innsatsen er høy og en spiller om å vinne.

En annen observasjon er at det er mer prat om opprykk og avdelingsseier etter at Odd 2 rykket opp en divisjon. Sesongene før ble det sett på som en umulig oppgave å vinne kampen om 1.plassen, men nå er det igjen mulig. Og en kan tydelig se at dette trigger konkurranseinstinktet hos spillerne, fordi det faktisk er mulig å vinne noe. Og dette leder frem til spørsmålet om hva som er så viktig med å vinne?

Konkurranse er med på å fremkalle flow-opplevelser. Konkurranse om å gjøre ting best, bringer frem en tilstand der en mister begrep om tid, men en er avhengig av balanse mellom ferdigheter og utfordringer.

Harald som hadde prøvd seg i 2.divisjon var nær ved å slutte, blant annet på grunn av lite spilletid og mye tap. Utfordringen ble litt for stor, og derfor ønsket han seg tilbake til 3.divisjon.

Grunnen til at informantene var så opptatt av konkurranse som motivasjonsfaktor er, for det første, at det å konkurrere fremkaller flow og, for det andre, at en opplever «optimal experience» dersom en vinner.

Det å vite at en mestrer den aktuelle aktiviteten best, gir følelse av mestring og økt selvtillit til selvet. De følelsene som flow og optimal experience fremkaller, bygger identitet, som er tuftet på troen på seg selv. En får et bilde av seg som suksessfull, selvsikker og et bilde av at en fremstår som en vinner.

Samtidig kan dette ha en motsatt effekt for de som føler at utfordringene blir for store.

Konkurranseaspektet blir for stort, de føler liten grad av mestring, får en knekk i selvtilliten og troen på seg selv. De føler at de fremstår som tapere og trekker seg derfor unna. De ønsker ikke en slik identitet og refleksiviteten i samfunnet gjør at de søker andre utfordringer, der de kan bygge sin identitet på en annen måte. Der de kan tegne seg et bilde av seg selv, slik de ønsker å fremstå.

Konkurranse – et nødvendig onde?

At konkurranse er så viktig er oppsiktsvekkende, fordi tidligere undersøkelser viser at for mye fokus på konkurranse gjør at en del slutter fra den organiserte idretten. I tillegg virker det på meg som at NIF ser på konkurranse som «synding» i idretten. Visjonen er at idrett er for alle, og høsten 2010 startet de en kampanje som heter «idretts glede for alle» der målet er:

(...) at alle skal trives og ha det gøy. Ingen skal stenges ute, uansett sosial eller kulturell bakgrunn, kjønn, nivå, alder, funksjonshemming, seksuell orientering eller av andre grunner. Dessverre sliter norsk idrett med usunne og ekskluderende holdninger. Dette hemmer både idrettsgleden for mange og gir et stort frafall .(<http://www.idrett.no/omnif/ipd/Sider/default.aspx>)

At alle skal inkluderes er forsåvidt en god tanke, men jeg stiller meg undrende til om idrett er for alle? Er det slik at alle kommer til å drive idrett bare det er åpent og inkluderende nok?

NIF hevder videre at norsk idrett sliter med usunne og ekskluderende holdninger. Helt nøyaktig hva de sikter til kan jeg ikke si sikkert, men jeg har en mistanke om at for mye prestasjons- og konkurransefokus er blant disse. Denne mistanken har sin bakgrunn i NIF sine retningslinjer for ungdomsidrett der det blant annet heter at:

Ungdom skal ikke delta i senior NM og tilsvarende konkurranser før fylte 16 år. En skal heller ikke delta i internasjonale senior mesterskap som EM, VM, OL, World Cup og lignende før fylte 16 år(<http://www.idrett.no/tema/ungdomsidrett/Sider/default.aspx>).

Jeg er av den mening at, er man god nok så er man gammel nok, og mitt syn på konkurranse er nok farget av det. Undersøkelsen min viser i hvertfall at konkurranse er alfa og omega for de som fortsetter. Det er vel og bra at idretten er åpen for alle, men at prestasjonsjag og konkurransefokus er grunn til at mange slutter tror jeg ikke, men det gjelder kanskje et fåtall. Som jeg har nevnt før, så mener jeg at det er naturlig at idrett ikke er like interessant for alle og at de da finner seg andre interesser.

En annen som hevder at prestasjonsjaget øker frafallet i idretten er idrettsosolog Jan Ove Tangen. I følge han fører anleggspolitikken, med fokus på anlegg spesialisert for konkurranse og prestasjon, til eksklusjon og frafall i idretten (Hompland, 2007, s. 62).

Resultatene mine viser jo nettopp det motsatte, nemlig at konkurranse og prestasjonsfokus er avgjørende for å fortsette med idrett. Alle i undersøkelsen la vekt på at konkurranseinstinktet var avgjørende for å fortsette og spille fotball.

Det er godt mulig at anlegg med fokus på konkurranse og prestasjon ekskluderer en del fra idretten, men min undersøkelse viser at de som fortsetter å spille fotball ønsker disse type anlegg. Det er avgjørende for dem at det er et prestasjons- og konkurransefokus.

J: Hått har treningsforholda å si for deg? Er det enklere å komma på trening når du har ein innendørshall?

Eric: Ja, d æ d.. motivasjonen blir større av d. D æ heilt klart. På vinteren så æ d lettare å køyre dei 50 min nå du veit du får skikkelige forhold. og au på sommeren når du speller på den humpete matta nedpå sandvoll der.. du mister litt motivasjonen.

Lysten til å spille fotball øker proporsjonalt med kvaliteten på treningsanlegget(jfr: avsnitt om treningsforhold.) og derfor er etter mitt syn anleggspolitikken ikke feilslått, selv om den til en viss

grad ekskluderer. Det er for meg ganske naturlig at en del slutter. At de slutter betyr jo ikke nødvendigvis at de blir inaktive. En del finner andre aktiviteter å bedrive.

Si at man endret anleggspolitikken, tok vekk fokuset på konkurranse og prestasjonsjag og kun la til rette for massedeltakelse. Hvor mange hadde sluttet da? Hva med alle de som fortsetter å bedrive idrett på tross av disse konkurranse- og prestasjonsfokuserede anleggene? Det er i vertfall verdt å stille seg spørsmålene.

Tangen sier videre:

« ...sammenliknet med hvor mange som begynner med fotball i 8-10 års alderen, er det svært få som spiller fotball etter at de har fylt 20 år. Både idrettsledere, planleggere og politikere overser det faktum at de idretter som rekrutterer mest, også har det største frafallet. Idretter som rekrutterer mange barn og unge, fremmer ikke varig idrettsinteresse og egenaktivitet. Det er sosiale mekanismer i disse idrettene som støter barn og unge fra seg og skaper motvilje mot å være idrettslig aktiv gjennom hele livsløpet.» (Hompland, 2007, s. 65)

Det er mulig at fotball er en av idrettene med det største frafallet, men målt i antall aktive i voksen alder er det en av de største idrettene i Norge, hvis ikke den største. Og med en så stor medlemsmasse er det naturlig at en del faller fra. Det er ikke dermed sagt at de slutter med all idrett, det er mange som fortsetter med andre idretter. (Seippel, 2005, 2002)

Som nevnt virker det for meg logisk at en del faller i fra, siden fotball ikke er like interessant for alle. Men frafall er mer nyansert enn kun inklusjons- og eksklusjonsmekanismer, som Tangen(2004) viser til. Jeg mener han støtter seg vel mye til teorier og at en burde gå mer empirisk til verks. For eksempel når han hevder at fotball ikke skaper varig idrettsinteresse og egenaktivitet, stemmer ikke det overens med mine resultater i det hele tatt.

Hele min undersøkelse viser jo nettopp det at fotball skaper en indre drivkraft som gjør at en ønsker å fortsette med aktiviteten, og noen har sågar en lidenskapelig interesse for fotball som kommer til å vare livet ut. Sitatet under er et glitrende eksempel på dette.

J: Åffer trur du at du speler fotball ennå? Har du noko godt svar på d?

Eric: Eh..assø eg he spilt fotball i heile livet mitt, så d æ ein slags lidenskap førr fotball.. assø eg ser mykje fotball.. atte bare eg ser ein ball, så kjenner eg d nesten i beina, ikkje sant? Du veit, d høyrer berre sammen liksom...

Harald: Eg ville jo bli bedre lissom. Greie ting som andre greidde lissom og.. Også va det moro au og stå å dunke og herje med ball.

Jeg er heller ikke enig i at det finnes sosiale mekanismer i fotballen som støter fra seg barn og unge, og at det skaper motvilje mot å bedrive fotball gjennom hele livsløpet. Mine resultater viser derimot at det er sosiale mekanismer som gjør at folk fortsetter å spille fotball.

Spillerne i min undersøkelse trakk frem det sosiale miljøet som en veldig viktig faktor for å fortsette. Og enda viktigere, så identifiserte de seg med laget sitt. Det sosiale samholdet og tilhørigheten de får gjennom fotball gjør det vanskelig å slutte, fordi dette gir dem en følelse av å skille seg ut sammen med andre. Fotball gir dem en plass der de kan møte likesinnede med samme interesse for, og samme målsettinger, med aktiviteten. Dette er sosiale mekanismer som gjør at folk fortsetter å spille fotball, fremfor å slutte.

Tangen hevder også at mange ekskluderes av anleggenes tause forventninger (Hompland, 2007). Deres opplevelser og erfaringer med idrett og mosjon hindrer dem i å oppsøke og bruke anlegg. Han fremhever derfor mottoet «Heller passiv enn skamfull». Underforstått her er at aktivitetene og anleggenes tause forventninger er for vanskelig å innfri. Det er for eksempel enklere å innfri forventningene til en tursti enn en stor hoppbakke (Hompland, 2007, s. 71). Dette er nok et eksempel på at Tangen blir for teoretisk og ikke vektlegger empirien nok.

Empirien min viser at balanse mellom ferdigheter og utfordringer er viktig for å opprettholde motivasjonene. Så fremfor å kritisere aktiviteten og anleggene, bør en kanskje ta en kikk på differensieringen i idretten. Resultatene fra min undersøkelse understreker nettopp viktigheten av å finne sitt nivå. Spillerne i min undersøkelse hadde ikke noe stort ønske om å spille på et høyere nivå. De synes 3. divisjon gav akkurat passe utfordringer, med noen få unntak. Dette ble sett på som svært viktig for deltakerne i undersøkelsen. Derfor mener jeg at en kanskje skal ha et kritisk blikk på differensieringen fremfor å kritisere anleggspolitikk og aktivitetene i seg selv.

Årsaken til at folk slutter er ikke nødvendigvis at konkurransejaget ekskluderer, men at utfordringen er for stor i forhold til ferdigheter. Ved at flere får oppleve mestring i konkurranser på sitt nivå, tror jeg også at flere får motivasjon til å fortsette.

Anerkjennelsen og respekten en føler ved å vinne er et viktig bidrag til hvordan en ønsker å fremstå i samfunnet. Altså et viktig bidrag til identiteten. Dersom en behersker en aktivitet og får fremstilt seg selv på en positiv måte, ønsker en selvfølgelig å fortsette. Derfor er det også viktig for spillerne å få profilert seg som fotballspiller.

4.6 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg søkt å koble sammen teori og empiri for å belyse problemstillingen og spørsmålene jeg stilte i innledningen. Ved hjelp av samtidsdiagnosene til Beck og Giddens, samt flowteorien til Csikszentmihalyi har jeg analysert min empiri og diskutert meg frem til svar på hvorfor noen velger å fortsette å spille fotball.

5.0 Avsluttende betraktninger og konklusjon

5.1 Utgangspunkt og tilnærming

Utgangspunktet for denne oppgaven var frafallsproblematikken i idretten snudd på hodet. Istedenfor å se nærmere på hvorfor folk slutter med fotball ville jeg se nærmere på hvorfor folk fortsatte med fotball.

For å finne svar på dette valgte jeg å benytte meg av kvalitative intervju og deltakende observasjon. Disse metodene lå til grunn for innsamlingen av empiriske data, fordi jeg følte de ville gi meg det beste grunnlaget for å komme frem til et svar på problemstillingen.

For å gi undersøkelsen litt mer faglig tyngde enn bare mine tolkninger, valgte jeg å benytte meg av Ulrich Beck og Anthony Giddens samfunnsteorier om senmoderniteten, der jeg i hovedsak benyttet meg av deres teorier om økt individualisering og det refleksive selvet i analysen av resultatene. For å gi analysen en bredere vinkling valgte jeg også å benytte meg av Mihaly Csikszentmihalyi sin Flow-teori. I tillegg har jeg benyttet meg av Bourdieus begreper om kapital, det sosiale rom og habitus.

Disse teoriene, sammen med de empiriske data jeg samlet inn, gav meg et godt grunnlag for å komme frem til en konklusjon.

5.2 Empiriske observasjoner og konklusjon

Mine egne empiriske observasjoner viste at informantene i stor grad begynte å spille fotball på grunn av familie og venners påvirkningskraft. Familie hadde i ett tilfelle avgjørende betydning for at en av informantene ikke sluttet med fotball, men generelt så var venner og sosialt miljø hovedårsaken til at informantene ønsket å fortsette med å spille fotball. Etter hvert som datainnsamlingen skred frem, skjønte jeg at årsaken til at de fleste fortsetter med fotball er veldig sammensatt. Det som er mest oppsiktsvekkende er at konkurranse var så til de grader viktig for å fortsette å spille fotball. Når jeg skriver oppsiktsvekkende er det ikke det for meg personlig, men fordi resultatet strider med tidligere undersøkelser og gjeldende holdninger fra NIF og forskere på området (Tangen). Det er en utbredt oppfatning at konkurranse og prestasjonsjag er «den store stygge ulven» i idretten. Jeg har alltid hatt den oppfatning av at konkurranse er det som gjør idrett så engasjerende og da er det veldig gøy å få resultater som underbygger dette.

Et annet resultat jeg vil fremheve er viktigheten av det å ha en sosial tilhørighet. Undersøkelsen min viser at spillerne ønsker å identifisere seg med laget og at de liker å drive med en aktivitet der alle har samme mål og interesse for aktiviteten. Som jeg har nevnt mener jeg at fotballen fungerer som et motsvar til individualiseringspresset ellers i samfunnet, fotballen blir en kollektiv lomme.

Resultatene viser at betydningen av å være en del av et lag en kan identifisere seg med er viktig. Alle respondentene la vekt på det sosiale miljøet og feltarbeidet mitt viste at de ønsket å fremstå, som lag, på en positiv måte ovenfor lokalsamfunnet. I hverdagen bygger en gjerne identiteten gjennom jobb, studier og karrierevalg, altså på et individuelt nivå. Men mitt inntrykk er at de gjennom fellesskapet i fotballen får komplementert sin identitet. En del av kritikken mot Beck og Giddens, som jeg her har presentert går på at de fokuserer for mye på individualisering og at dette ikke eksisterer i den grad de hevder.

Slik jeg tolker mine data kan fotballen være et svar mot nettopp individualiseringen. Gjennom fotballen har en et samvær med andre likesinnede og en kan ta en pause fra nettopp individualiseringspresset som regjerer ellers i samfunnet. Gjennom fotballen kan en tilrive seg en identitet sammen med andre, istedenfor å være på egen hånd. På grunn av individualiseringspresset i senmoderniteten, ønsker mange å fortsette å spille fotball. Den sosiale tilhørigheten til et kollektiv er avgjørende for å fortsette å spille fotball. Både flow-teorien og modernitetsteoriene støtter opp om dette. Sosial tilhørighet gjennom fotball gir økt opplevelse av flow, samtidig som det gir en opplevelse av kollektivitet i et individuelt samfunn.

Samtidig blir fotball en viktig friplass fra det hierarkisk organiserte samfunnet, der en alltid må forholde seg til over- eller underordnede. Når man spiller fotball er man i et fellesskap der alle stiller på lik linje.

Så til konklusjonen på oppgaven. Har jeg klart å svare på problemstillingen jeg stilte som utgangspunkt for oppgaven?

For å danne meg et helskapeleg bilde av informantene hentet jeg også inn informasjon litt utenom hovedproblemstillingen. Dette var informasjon om deres sivile status, jobbsituasjon, alder, familiær bakgrunn og hvorfor de startet med fotball. Jeg følte at dette ville gi meg et bedre grunnlag for å tolke dataene jeg fikk av dem gjennom intervjuet. Men før jeg begir meg ut på konklusjonen vil jeg sammenligne påstandene jeg kom med i innledningen og se hvordan disse stemmer med de resultatene fra undersøkelsen. Sammenligningen er et forsøk på å avkrefte og eventuelt bekrefte påstandene. Etter det vil jeg besvare problemstillingen og konkludere ved hjelp av nye og modifiserte påstander.

Den første hypotesen jeg fremsatte var:

Venner og et godt sosialt miljø er avgjørende for å fortsette og spille fotball.

Mine resultater støtter opp under denne hypotesen. Dataene mine viser at sosial tilhørighet og venner er en av de viktigste årsakene til å fortsette å spille fotball. På bakgrunn av mine data vil jeg modifisere hypotesen slik at den samsvarer bedre med resultatene jeg fant. Da blir hypotesen slik:

Venner og sosial tilhørighet er avgjørende for å fortsette å spille fotball.

Modifiseringen grunnir jeg med at det ikke nødvendigvis er det sosiale miljøet som er det viktigste, men derimot følelsen av kollektivitet og tilhørighet som et motsvar til individualiseringen i dagens samfunn.

Den andre hypotesen jeg fremsatte var :

En spiller fotball for å konkurrere og sammenligne egne ferdigheter mot andre.

Det å konkurrere ble av alle intervjuobjektene fremmet som det gøyeste med fotball og å vinne gav den beste følelsen. Men også denne vil jeg modifisere noe slik at den samsvarer bedre med mine resultater.

I tillegg til å sammenligne seg med andre er det viktig å profilere seg og få anerkjennelse for sine ferdigheter. Det er også viktig å oppleve mestring på et nivå der ferdighetene var i balanse med utfordringene. Derfor blir den modifiserte hypotesen som følger:

En spiller fotball, fordi det gir sportslige utfordringer, der en kan oppleve mestring, anerkjennelse av egne ferdigheter og sammenligne disse mot andre.

På bakgrunn av disse hypotesene vil jeg konkludere med at folk spiller fotball for å komplementere egen identitet og dekke et iboende behov for kollektivitet og likhet, i et individualisert og hierarkisk samfunn. Fotball blir en «friplass» og motstykke til hverdagen rutiner og mas. I tillegg er det å sammenligne ferdigheter og få anerkjennelse for dem gjennom konkurranse avgjørende for å spille fotball. At såpass mange fortsetter å spille fotball på breddeidrettsnivå i voksen alder, kommer av at de har funnet et nivå der utfordringene samsvarer med deres ferdigheter. De har et behov for å jakte etter «flowfølelsen». Fotballens egenskaper gjør den til en god flow - aktivitet siden den gir konkrete tilbakemeldinger(vinn/tap, fremgang/tilbakegang), den differensierer godt ut fra egne ferdigheter(divisjonssystemet) og den kan gjøres sammen med andre med like interesser og mål(Venner).

Og med det har jeg gitt mitt svar på problemstillingen.

5.3 Videre forskning

Utgangspunktet for denne oppgaven var at den skulle være et slags motstykke til en del av undersøkelsene om, og holdningene til frafall i idretten.

Jeg mener det burde vært flere undersøkelser med fokus på de som har valgt å fortsette, slik at en kan jobbe ut i fra dette utgangspunktet når en ønsker å «bremse» deler frafallet. Jeg sier deler av frafallet, siden det er ganske naturlig at ikke alle lyst til å bedrive idrett. Men kanskje det finnes en «nøkkel» som gjør at frafallet kan begrenses?

Jeg skal på ingen måte si at jeg har funnet nøkkelen, men det hadde vært interessant å gjennomføre en nærmere undersøkelse på betydningen av konkurranseaspektet som kommer frem i denne undersøkelsen. Noen frafallsundersøkelser viser at et fåtall slutter på grunn av et for strekt konkurranse- og prestasjonsfokus. (Peterson/Franzen, 2004, Seippel, 2002,2005)

Men informantene i min undersøkelser fremhever nettopp konkurranse som en veldig viktig årsak til å spille fotball.

Det kunne vert interessant med en undersøkelse som kikket nærmere på differensieringen i idretten. Kanskje skulle en differensiert mer ut ifra nivå, istedenfor alder i barneidretten? Kanskje hadde det ført til at flere kunne føle mestring og dermed fortsatt å spille fotball?

Litteraturliste

- Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Andersen/Kaspersen(RED.) (2007)|. *Klassisk og moderne samfundsteori*. 4. utg. København: Hanz Ritzels forlag
- Armstrong/Giulainotti(Red.). (1997)|. *Entering the field* New York: Berg.
- Augestad/Bergsgard (2007). *Toppidrettens formel - Olympiatoppen som alkymist*. Oslo: Novus Forlag.
- Beck, U. (2004). *Globalisering og individualisering*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Bourdieu, P. (1995). *Distinksjonen - En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Oslo: Pax.
- Csikszentmihaly/Jackson (1999). *Flow in sports - The keys to optimal experience*. USA: Human Kinetics.
- Csikszentmihalyi, M. (1975). *Between boredom and anxiety*. San Fransisco: : Jossey-Bass.
- .
- Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow - The psychology of optimal experience*. New York: Harper Perennial.
- Fangen, K. (2004). *Deltagende observasjon*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Foer, F. (2005). *Fotball forklarer verden!: En (tvilsom) teori om globalisering* - Oslo: Spartacus.
- Giddens, A. (1997). *Modernitet og selvidentitet*. København: Hans Reitzels Forlag A/S.
- Gilje/Grimen (1993). *Samfunnsvitenskapens forutsetninger* (10 utg.): Universitetsforlaget.
- Goffman, E. (1992). *Vårt rollespill til daglig*. Larvik: Pax Forlag.
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hognestad, H. (2004). *Norway between Bergen and Middlesbrough: Football identities in motion*. Oslo: NIH.
- Holme/Solvang (2004). *Metodevalg og metodebruk* (3 utg.): Tano Aschehoug.
- Hompland, A.(Red.). (2007)|. *Idrettens dilemmaer* Oslo: Akilles

- Krange/Øia (2005). *Den nye moderniteten - ungdom, individualisering, identitet og mening*. Oslo: J.W. Cappelens Forlag AS.
- Kvale, S. (1997). *Det kvalitative forskningsintervju* (1 utg. Bind 12.opplag): Gyldendal Norsk Forlag.
- Lofland, L. (1984). *Analyzing social settings. A guide to Qualitative Observation and Analysis*. California: Wadsworth Inc.
- Odden, A. (2008). *Hva skjer med norsk friluftsliv? - en studie av utviklingstrekk i norsk friluftsliv 1970 - 2004*. Trondheim: NTNU.
- Peterson/Franzen (2004). *Varför lämnar ungdomar idrotten?* . Stockholm.
- Ronglan, L. T. (2000). *Gjennom sesongen - En sosiologisk studie av det norske kvinnelandslaget i håndball på og utenfor banen*: Norges Idrettshøgskole.
- Rovde, O.(Red.). (1990) *Bø – idretten gjennom hundre år* Bø: Publisher|.
- Rugkåsa, M.(Red.). (2001) *Mellom mennesker og samfunn* Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Seippel, Ø. (2005). *Orker ikke, gidder ikke, passer ikke? - Om frafallet i norsk idrett*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Seippel, Ø.(Red.). (2002) *Idrettens bevegelser- sosiologiske studier av idrett i et moderne samfunn* Oslo: Novus Forlag.
- Slette-meås, K. T. (2005). *Sosialisert til å konkurrere*. BØ: Masteroppgave HIT.
- Tangen, J. O. (2004). *Hvordan er idrett mulig? -En skisse til en idrettsosiologi*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Wadel, C. (1991). *Feltarbeid i egen kultur*. Flekkefjord: SEEK.

Nettsider

www.bokommune.no. Hentet 11.4., 2011

www.idrett.no. Hentet 07.04

<http://www.idrett.no/omnif/ipd/Sider/default.aspx> Hentet 07.04.2011

www.nomekommune.no (11.4). Hentet 11.4, 2011

www.sauheradkommune.no. Hentet 11.4, 2011

<http://www.idrett.no/omnif/ipd/Sider/default.aspx>. Hentet 07.04, 2011

<http://www.idrett.no/tema/ungdomsidrett/Sider/default.aspx>. Hentet 07.04., 2011

Vedlegg

Intervjuguide

Presentasjon av meg selv

Presentasjon av min undersøkelse

Forespørsel om diktafon

- For å sikre mest mulig riktig gjengivelse av samtalen
- Intervjuet vil skrives ut på bakgrunn av notater og diktafon

I løpet av samtalen vil jeg innhente data rundt følgende temaer

- Informasjon om respondenten
- Motivasjonen for å spille fotball
- Klubbfølelse/Ære
- Sosialisering
- Sportslige utfordringer/Konkurransesituasjonen
- Treningssituasjon
- Fysisk form
- Økonomi
- Medias søkelys på 3.divisjon

Utøveren

- Når begynte du å spille fotball?
- Hvorfor begynte du?
- Hvorfor spiller du fotball ennå?
- Hvordan er ditt forhold til egentrening?
- Hva er det gøyeste du kan gjøre på trening? Hvorfor?
- Hva er det kjedeligste? Er det noen som demotiverer, får deg lyst til å slutte?
- Hva gir deg den beste følelsen når du spiller fotball? Mål, seier, pasning? Har du noen konkrete eksempler?
- Er det viktig for deg at dine foreldre følger med?
- Er du en 24-timers utøver? Hvorfor el hvorfor ikke?
- Hva gjør at du fortsetter selv om det «bare» er 3.divisjon?
- Hva har det sosiale miljøet å si for at du fortsetter?
- Hvordan forbereder du deg til kamp/trening?
- Har eller har du hatt noen forbilder?
- Får du penger for å spille fotball? Kan dette evt gjør dette at du trener mer enn du har lyst til?
- Har du slutta noen gang?
- Har du tenkt på å slutte?

Sosialisering

- Hvordan er det sosiale miljøet på ditt lag? Er det klikker? Nokon du heng meir med enn

andre?

- Nokon du ikkje liker?
- Hvordan ser du for deg å spille fotball på et lag der du ikke kjenner noen fra før av?
- Møter du medspillerne dine ofte utenfor fotballbanen?
- Hva tenker du om vennekretsen din dersom du ikke hadde spilt fotball?
- Er det viktig for deg å ha et støtteapparat?Hvorfor? Hvorfor ikke?
- Hva har det sosiale miljøet å si for at du fortsetter?
- Er det mykje fest og sosiale sammenkomster?
- Burde det vært meir eller mindre?

Ære

- Mange år har du spilt for klubben?
- Moderklubb?
- Hvilke følelser har du for klubben?
- Hvordan føler du deg når du tar på klubbdrakta?
- Hva tenker du om å spille for en av naboklubbene? Evt hvorfor hvorfor ikkje?
- Hvilke ambisjoner ha på klubbens vegne?
- Har du familie som spiller eller har spilt for klubben? Hva betyr det for deg?

Konkurranses/sportslig utfordringer

- Hva synes du om den sportslige utfordringa i 3.divisjon?
- Hvilke ambisjoner har du som fotballspiller?
- Hva har publikum å si for din motivasjon?
- Har rammen rundt noen betydning for deg?
- Hva har tabellen å si?
- Er det forskjell på motivasjon til lokaloppgjør kontra vanlige oppgjør?
- Hva tenker du om spill i lavere divisjoner?
- Hva tenker du om spill i høyere divisjoner?
- Trener du fotball på egenhånd?
- Har du satt deg noe mål for sesongen?
- Kårer ditt lag «årets spiller»?Er årets spiller-utmerkelsen noe du jobber mot?
-

Trenings situasjon

- Hvor ofte trener du fotball?
- Møter du på trening sjøl om du ikkje har lyst? Har du evt stått over?
- Hvor mye tid bruker du på fotball pr. uke?
- Hva har treningsforholdene å si for deg? Mer eller mindre motivert pga treningsforhold?
- Kunne du tenke deg å trene mer?
- Kunne du tenke deg å trene mindre?

Fysisk form

- Hva tenker du om god fysisk form?
- Hva gjør du for å holde den fysiske formen ved like?

- Trener du aktivt utenom fotballen?
- Er fotball kun en måte å holde seg i form på? Er det en mot. Faktor?

Media

- Har tilstedeværelsen av media noe å si for din motivasjon?
- Kunne du ofret mer tid dersom 3.divisjon var mer i medias søkelys?

Økonomi

- Jobber du til daglig?
- Får du eller har du noen gang blitt tilbudt penger for å spille fotball?
- Kunne du trent mer dersom du fikk penger?
- Hvordan ser du på økonomisk kompensasjon for å spille fotball i 3.divisjon?
- Kunne du brukt like mye tid på fotball dersom du ikke fikk penger?